

30K-3
2600

ПРОЛЕТАРЫ! УСІХ КРАЇН, ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

№ 20

№ 20

ДОДА
ВІСНИК II КОР
-НО
1934

ас. 05
18497

М Е Н С К

Выдавецтва ЦК КП(б)Б „ЗВЯЗДА“

1934

C. Wood 1897

1897
75681

ПРОЛЕТАРЫ І УСІХ КРАІН, ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

30К-3
2600

ПАЛІТЫКА-ЭКАНАМІЧНЫ
ДВУХТЫДНЕВІН
ОРГАН ЦК КП(б)Б

ГОД ВЫДААННЯ VIII

№ 20

30-е КАСТРЫЧНІКА 1934 г.

З М Е С Т

Стар.

Перадавы—Марксісцка-ленінскую вучобу—на ўзровень задач партыі	2
Н. Леўнова—З гісторыі Окцябрскіх дзён на Беларусі	9
Л. Рудзіцкі—Асноўныя прынцыпы савецкай выбарчай сістэмы	31
С. Міллер—Перабудова партработы—аснова масавага прыліву ў калгасы	46
В. Кірылаў—Асенне-зімовыя перавозкі—важнейшая задача транспарта	56
С. Анціпенка—Усебеларускі з'езд рабселькораў— справа ўсіх партарганізацый	62
А. Валабрынскі—Мендэлееў і дыялектычны матэ- рыялізм	70

КАНСУЛЬТАЦЫІ

А. Гарэлінаў—Узорна арганізаваць зімоўку жывёлы	83
---	----

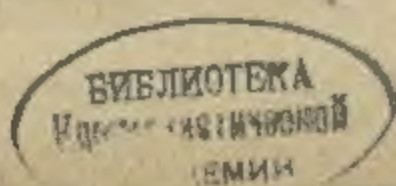
Крытыка і бібліяграфія

Г. Ерафееў і Н. Сырэц—Таптанне на месцы	90
Ніжняя паліца	94

ПАСТАНОВЫ ЦК КП(б)Б	98
-------------------------------	----

Адрас рэдакцыі:

Менск, Чырвоная армейская вул.
ЦК КП(б)Б, п. 105.
Тэлефон адказнага рэдактара па каму-
татару 20 000 даб. 80; в.д. св. рэдактара — 1-а
гарадскі — 21044.

Марксісцка-ленінскую вучобу—на ўзровень задач партыі

Рэволюцыйная тэорыя заўсёды была найвастрэйшаю зброяй у барацьбе партыі за перамогу пролетарскай рэволюцыі, за пабудову соцыялістычнага грамадства.

Указанні Леніна і Сталіна на тое, што «без рэволюцыйнай тэорыі не можа быць рэволюцыйнага руху», што «ролю перадавога барацьбіта можа выканаць толькі партыя, кіруемая перадаваю тэорыяй», што «тэорыя дае практыкам сілу арыентыроўкі, яснасць перспектывы, упэўненасць у рабоце, веру ў перамогу нашай справы»—партыя заўсёды па-большэвіцку праводзіла і праводзіць у сваёй штодзённай рабоце.

Гістарычныя перамогі партыі ў галіне соцыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне ёсць найвялікшы трыумф рэволюцыйнай тэорыі Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна, яркі довад правільнасці генеральнай лініі нашай партыі, яе палітычнага і арганізацыйнага кіраўніцтва.

Тав. Сталін на XVII партз'ездзе гаварыў:

«Гляньце на вакольныя краіны: ці многа вы знойдзеце кіруючых партый, якія маюць правільную лінію і праводзяць яе ў жыццё? Уласна, такіх партый няма цяпер у свеце, бо ўсе яны жывуць без перспектывы, блытаюцца ў хаосе крызіса і не бачаць шляхоў для таго, каб выбрацца з твані. Толькі наша партыя ведае, куды весці справу і вядзе яе наперад з поспехам. Чаму абавязана партыя гэтай сваёй перавагай? Таму, што яна з'яўляецца партыяй марксісцкай, партыяй ленінскай. Яна абавязана таму, што кіруецца ў сваёй рабоце вучэннем Маркса—Энгельса—Леніна. Не можа быць сумнення, што пакуль мы застаемся вернымі гэтаму вучэнню, пакуль мы ўладаем гэтым кампасам,—будзем мець поспех у сваёй рабоце».

XVII з'езд партыі прыняў грандыёзную праграму работ у справе пабудовы бяскласавага соцыялістычнага грамадства.

Аднак, трэба памятаць, што ажыццяўленне задач другой пяцігодкі—пяцігодкі пабудовы бяскласавага соцыялістычнага грамадства—будзе праходзіць ва ўмовах абвострання класавай барацьбы. Разгромленыя, але яшчэ недабітыя рэшткі капіталістычных класаў, замаскавана, тоячыся, мяняючы сваю тактыку і формы барацьбы, скарыстоўваючы ўсякія слабасці і недахопы нашай работы, слабасць

і недастатковасць рэвалюцыйнай пільнасці некаторых работнікаў, імкнуцца «ціхаю сапай», усякімі шляхамі і спосабамі затаамазіць пераможны ход соцыялістычнага будаўніцтва і сарваць нашу работу на паасобных участках.

Для паспяховай барацьбы з супраціўленнем рэштак капіталістычнага класа і яго агентурай кожны камуніст павінен умець своечасова выявіць шкодную работу класава-варожых элементаў, ускрыць усялякія антыпартыйныя апартуністычныя і варожыя пролетарыяту і яго партыі вылазкі, своечасова выкрыць работу разбітага, але яшчэ недабітага мясцовага контррэвалюцыйнага нацдэмакратызма, як галоўнай небяспекі ва ўмовах БССР на даным этапе, весці барацьбу з рэшткамі вялікадзяржаўнага шавінізма і рознымі контррэвалюцыйнымі нацыяналістычна-шавіністычнымі праявамі іншых колераў.

Кожны камуніст паасобку і ўся партарганізацыя ў цэлым павінны ўзброіцца марксісцка-ленінска-сталінскай тэорыяй, якая забяспечвае паспяховую барацьбу за генеральную лінію партыі, за ажыццяўленне рашэнняў XVII з'езда ВКП(б) і XV з'езда КП(б)Б.

На сучасным этапе соцбудаўніцтва прад'яўляюцца павышаныя патрабаванні кожнай партарганізацыі, кожнаму камуністу. Кожны камуніст павінен умець адказаць на тыя вострыя палітычныя пытанні, што ставяцца масай працоўных, павінен быць падрыхтаваным так, каб узначаліць вытворчую і палітычную актыўнасць мас, умець растлумачыць ім мэты і задачы партыі.

Ускладніліся задачы, што стаяць перад партыяй, павышаюцца і патрабаванні росту палітычнага ўзроўню камуністаў, якія ўзначальваюць барацьбу мільённых мас за рэалізацыю гістарычных рашэнняў XVII з'езда партыі. Таму нядзіўна, што партыя з выключнай завостранасцю ставіць зараз пытанні павышэння ідэйна-палітычнай узброенасці сваіх радоў, павышэння тэарэтычнага ўзроўню камуністаў.

Тав. Сталін на XVII з'ездзе паставіў выключна агромныя задачы ў паліне ідэйна-палітычнай работы. Рэалізуючы іх, партыйная арганізацыя КП(б)Б дабілася палепшання пастаноўкі ідэйна-палітычнага выхавання сваіх радоў. У мінулым годзе значная частка партыйных камітэтаў як у горадзе, так і на вёсцы палепшылі кіраўніцтва партасветай. Сярод партыйных мас наглядаецца каласальная цяга да павышэння палітычнага ўзроўню. Аднак, пастаноўка марксісцка-ленінскай вучобы ў фадзе партарганізацый Беларусі мае яшчэ не мала сур'ёзнейшых недахопаў.

ЦК КП(б)Б у апошнім сваім рашэнні адзначаў:

«У рабоце па марксісцка-ленінскаму выхаванню ёсць рад недахопаў: недавальняючы падбор і праверка работы прапагандыстаў, нізкі агульна-палітычны ўзровень значнай часткі прапагандыстаў і метадычная падрыхтоўка, нізкая якасць вучобы, недавальняючая ступень усваення прапрацоўваемага матэрыялу, арганізацыйны бок у рабоце сеткі партасветы пастаўлен дрэнна. Значная частка раённых камітэтаў партыі, паліт-аддзелаў МТС і соўгасаў канкрэтна арганізацыяй работы па партасвеце на кіруюць».

Гэта большэвіцкая ацэнка сведчыць аб тым, што многія райкомы партыі яшчэ не зусім ясна ўяўляюць сабе агромнейшае палітычнае значэнне ідэйна-палітычнай узброенасці камуністаў, не перабудавалі

кіраўніцтва справай партыйнай прапаганды адпаведна з дырэктывамі XVII з'езда партыі і ўказаннямі т. Сталіна.

У Лёзне, Уваравічах, Талачыне, Асвеі, Дуброўне і інш. раёнах у мінулым годзе партвучоба была пастаўлена зусім нездавальняюча. Невыпадкова, што ў гэтых арганізацыях многія камуністы не ведаюць рашэнняў XVII з'езда партыі, не чыталі даклада тав. Сталіна.

Тав. Максіменка—старшыня Сталінскага сельсовета (Уваравіцкі раён) гаворыць:

«У мінулым годзе я ні ў якой школе не вучыўся, рашэнняў з'езда партыі не прапрацоўваў, пачаў чытаць сам даклад тав. Сталіна, але так і не закончыў».

Тав. Усевіч—старшыня рабачкома соўгаса (Уваравіцкі раён)—заяўляе:

«Партвучобы ў нас не было. Прымацаваны з райкома прапагандыст ні разу да нас не прыязджаў».

Тав. Усевіч не ведае рашэнняў XVII партз'езда. На пытанне аб тым, хто з'яўляецца сакратаром ЦК КП(б)Б, адказвае:—«Не ведаю».

Мы прывялі два прыклады з адной арганізацыі, але падобных ім не мала і ў радзе іншых арганізацый.

Ад гарадскіх і раённых камітэтаў, ад кіраўнікоў першых партарганізацый партыя патрабуе карэнным чынам палепшыць кіраўніцтва партыйнай вучобай, і гэта патрабаванне мы павінны выканаць. Партыйныя камітэты павінны зразумець усю адказнасць за пастаноўку марксісцка-ленінскага выхавання камуністаў. Сёлета мы маем усе магчымасці не толькі знішчыць мінулыя недахопы, але і ўзорна паставіць марксісцка-ленінскую вучобу, каб стаць у радах перадавых арганізацый ВКП(б).

Сетка партасветы пачала ўжо новы навучальны год і, трэба сказаць, больш падрыхтавана і арганізавана.

Значная частка гарадскіх і раённых камітэтаў партыі, парткомы першых партарганізацый правялі вялікую падрыхтоўчую работу. Пытанні разгортвання партвучобы абгаварваліся на бюро ГК, РК, партсходах. Некаторыя райкомы заслухалі на бюро даклады сакратароў парткомаў, парторгаў, школ прапагандыстаў аб падрыхтаванасці да партвучобы. Значная частка РК і ГК КП(б)Б арганізавала дакладную праверку прапагандыстаў праз спецыяльныя кваліфікацыйныя камісіі. У рэзультате—падабраны правяраныя кадры прапагандыстаў, добра ўкамплектавана сетка партасветы, школы і гурткі забяспечаны падручнікамі.

Аднак, задаволіцца гэтымі поспехамі і супакоіцца на іх мы не можам, тым больш, што і ў гэтым годзе ёсць факты, якія сігналізуюць аб буйных недахопах у пастаноўцы партыйнай вучобы, аб недаацэнцы яе.

Узяць хоць-бы Любаньскі раён. Партвучоба на вёсцы па сутнасці яшчэ не арганізавана. Работнікі райкома чакаюць, пакуль скончацца ўсе кампаніі, каб узяцца за вучобу. Так разважае і нам. сакратар Лёзненскага райкома партыі.

ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б у сваіх рашэннях асабліва падкрэслівалі неабходнасць правільнага камплектавання сеткі партасветы на аснове

дакладнага вывучэння ўзроўню кожнага камуніста, стараннага падбору і праверкі прапагандыстаў для школ і гурткоў.

Тым часам, паасобныя партарганізацыі фармальна падышлі да гэтай работы. У Талачыне, Уваравічах, Лоеве, у паасобных пярвічных арганізацыях Гомеля, Магілева школы і гурткі камплектаваліся механічна. У радзе выпадкаў несур'ёзна аднесліся да праверкі прапагандыстаў (гомельскі, магілёўскі, бабруйскі РК), а ў рэзультате ў школах і гуртках аказаліся прапагандысты, зусім непрыгодныя для гэтай работы. Партарганізацыі павінны неадкладна выправіць гэтыя памылкі.

У цэнтры ўвагі павінна стаяць якасць партыйнай прапаганды, барацьба за чыстату марксісцка-ленінскага вучэння.

Раённыя камітэты партыі, пярвічныя партарганізацыі павінны весці нястомную барацьбу за высокую якасць вучобы, супроць механічнага зазубрывання, супроць слізгання па паверхні. Трэба так арганізаваць партвучобу, каб яна была зразумелай, цікавай, ідэйна вытрыманай, каб, павышаючы ідэйна-тэарэтычны ўзровень, яна сапраўды ўзбройвала камуністаў на барацьбу за паспяховае выкананне гаспадарча-палітычных задач на кожным канкрэтным участку сацыялістычнага будаўніцтва, раскрывала ўсе ідэйныя багацці вучэння Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна і забяспечвала глыбокае вывучэнне марксізма-ленінізма па сутнасці.

З асаблівай сур'ёзнасцю трэба аднесціся да падбору прапагандыстаў і арганізацыі работы з імі. На прапагандысцкую работу, як гэта не раз падкрэслівалася ў рашэннях ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б, павінны быць вылучаны самыя лепшыя, найбольш тэарэтычна падрыхтаваныя члены партыі, асабліва з партыйнага актыва, бо прапагандыст вырашае якасць вучобы.

Адна з важнейшых форм тэарэтычнай і метадычнай падрыхтоўкі прапагандыстаў—пропсемінары. Яны павінны быць арганізаваны пры ўсіх РК і ГК КП(б)Б. Рашэннем ЦК партыі адказнасць за работу пропсеминараў ускладаецца непасрэдна на сакратароў райкомаў і гаркомаў партыі.

Не гледзячы на тое, што партыйная вучоба пачалася, пропсемінары ў значнай частцы раёнаў працуюць дрэнна, не даюць глыбокіх тэарэтычных і асабліва метадычных ведаў, прапагандысты часта не здавальняюцца такімі заняткамі і наведваюць іх дрэнна. Тым часам, калі добра арганізаваць работу пропсеминараў, яны могуць аказваць агромную дапамогу ў палепшанні якасці вучобы. Вопыт Менска, Барысава і іншых раёнаў даў ужо вельмі станоўчыя вынікі. Цвёрдая дысцыпліна, тэарэтычна падрыхтаваныя кіраўнікі семінара спрыяюць таму, што кожны прапагандыст рыхтуецца да кожнага занятка як па сутнасці тэмы, так і метадыкі выкладання.

Вялікае значэнне ў рабоце школ і гурткоў мае цвёрдая дысцыпліна, культурная абстаноўка—светлыя памяшканні, добрае абсталяванне, забяспечанасць падручнікамі, картамі, дыяграмамі, вучэбнымі прыладамі (алоўкі, сшыткі).

Сур'ёзна аднеслася да справы гомельская папяровая фабрыка «Герой працы». Школы працуюць у добрых памяшканнях. У пакоях чыста, утульна, цёпла. Школы забяспечаны картамі, глобусамі.

У друкарні імя Сталіна, на заводзе «Большэвік (Менск) за школамі замацаваны сталыя памяшканні. Перад заняткамі яны правеіваюцца, працаваць у іх прыемна.

Многія партарганізацыі здолелі спалучыць работу школ і гурткоў з павышэннем агульнакультурнага ўзроўню слухачоў.

У Менску арганізуецца пасля заняткаў наведванне кіно, гістарычнага музея. Вынікі абгаварваюцца потым у гуртках. У Оршы пры партгабінеце шырока ўжываюцца карта, глобус. Гэтыя пачынанні павінны стаць набыткам і іншых партарганізацый.

Асаблівае значэнне ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б надаюць рабоце партгабінетаў, якія могуць і павінны адыграць надзвычай вялікую ролю ў палепшанні якасці партыйнай прапаганды і агітацыі. На жаль, партгабінеты не спраўляюцца яшчэ са сваімі задачамі, не забяспечаны кваліфікаванымі работнікамі, добрымі памяшканнямі.

Уваравіцкі партгабінет туліцца ў адным невялікім пакойчыку. Дзве шафы, этажэрка, адна карта, два партрэты Сталіна і Молатава—вось і ўсё яго абсталяванне. Загадчык партгабінета тав. Нядбайло—падрыхтаваны таварыш, але за ўвесь час свайой работы даў толькі адну кансультацыю па прапрацоўцы рашэнняў з'езда, бо заняты правядзеннем розных кампаній на вёсцы: упаўнаважаным па мяса-пастаўках—паўтара месяцы, па вывазцы торфу—20 дзён, па мабілізацыі сродкаў—10 дзён. Цяпер, у перыяд разгортвання партвучобы, тав. Нядбайло паслалі ў раён па калектывізацыі.

Партгабінет талачынскага райкома знаходзіцца ў адным брудным пакоі, які нагадвае нейкі склад, літаратура раскідана па падлозе. Загадчык тав. Варвашэня працаваў на вёсцы ўпаўнаважаным райкома: у чэрвені—20 дзён, у жніўні—24, у верасні—19. Тав. Варвашэня сам заяўляе, што габінет месяцамі закрыт, ніякай работы не вядзе, актыў не наведвае яго.

Уздзенскі партгабінет мае ядрэнную бібліятэку ў 2.000 розных кніг, выпісвае 90 назваў перыядычных выданняў: «Большевик»—30 экз., «Большевизм Беларусі»—30 экз., «У дапамогу партвучобе»—30 экз., «Прапагандыст»—30 экз. і т. д. Ядрэннае памяшканне з 5 пакояў абсталявана добраю мэбляй: 50 крэслаў, 13 сталаў, 4 мяккія дываны. Умовы, такім чынам, ядрэнныя, але работа пастаўлена дрэнна. У партгабінет заходзяць пачытаць газеты 3—5 чал. з райпартактыва, нізавы актыў—прапагандысты—у габінеце не бываюць.

Загадчык тав. Чырман за апошнія два месяцы быў у партгабінеце не больш 10 дзён, а астатні час—у раёне на гаспадарчых кампаніях. На просьбу т. Чырмана даць яму магчымасць наладзіць работу габінета, сакратар РК заявіў: «Для нас зараз важней работа на вёсцы, чым партвучоба. За партвучобу не ўдараць, а за невыкананне кампаніі занясуць на чорную дошку».

Адзначаныя недахопы ў пастаноўцы партыйнай вучобы і работы партгабінетаў сведчаць аб тым, што паасобныя райпартарганізацыі ведаацэньюваюць значэння партвучобы, ролю партгабінетаў у павышэнні палітычна-тэарэтычнага ўзроўню камуністаў, не здолелі спалучыць і ўвязаць выкананне чарговых гаспадарча-палітычных задач і кампаній з задачамі партыйнай вучобы.

Поспехі гаспадарча-палітычных кампаній гэтага года сведчаць аб тым, што большасць раённых партыйных арганізацый, пад кіраўніцтвам ЦК КП(б)Б, перабудавалі сваю работу, забяспечылі больш канкрэтнае аперацыйнае кіраўніцтва паасобнымі ўчасткамі. Гэты большэвіцкі стыль райкомы партыі павінны перанесці і на пастаноўку партыйнай вучобы, ахапіць ёю ўсіх камуністаў і спачуваючых, цесна

ўвязаць з усімі гаспадарча-палітычнымі кампаніямі, лепшыя формы і метады партвучобы апапулярызаваць праз раённы друк, шырока разгарнуць соцпаборніцтва і ўдарніцтва як паміж гурткамі, нізавымі парт'ячэйкамі, так і ўнутры гурткоў і семінараў.

Раённыя камітэты партыі павінны ўзяць партгабінетны пад сваё непасрэднае кіраўніцтва, умацаваць іх работнікамі.

Ва ўсёй рабоце партасветы ў цэнтры ўвагі паставіць жывога чалавека. Прапагандыст павінен ведаць кожнага свайго слухача, яго хатняе жыццё, работу на прадпрыемстве, у калгасе. Толькі пры такой умове магчыма глыбокая пастаноўка марксісцка-ленінскай вучобы.

Выключнай увагі заслугоўвае вучоба камуністаў-адзіночак на вёсцы. Гэтыя людзі, раскіданыя па перыферыі, вельмі часта прадастаўлены самім сабэ. У арганізацыі вучобы камуністаў-адзіночак рад райкомаў мае ўжо некаторы вопыт. У Горках адзіночкі выклікаюцца кожны месяц на два-тры дні ў раён для вучобы. У Бабруйску арганізуюцца куставыя партгабінетны, дзе праводзіцца вучоба камуністаў-адзіночак. Ужо абсталяваны і працуюць тры такія партгабінетны. Форм і метадаў ахвату вучобай камуністаў-адзіночак багата, трэба толькі ўмець іх выкарыстаць. Вучобе адзіночак павінна быць удзелна выключная ўвага. Іх увесь час трэба трымаць у курсе рашэнняў партыі, сістэматычна займацца імі, дапамагчы стаць на справе арганізатарамі калгасных мас вёскі.

На вучобу і павышэнне палітычна-тэарэтычнага ўзроўню партыйнага актыва трэба таксама звярнуць асаблівую ўвагу. На партактыў раёна партыя ўскладае выключныя задачы, актыў у першую чаргу сам павінен разбірацца ў важнейшых дакументах партыі і кіраваць марксісцка-ленінскай вучобай камуністаў. Таму ЦК КП(б)Б не раз падкрэсліваў неабходнасць правільнай арганізацыі вучобы партактыва. Ажыццяўляючы гэтыя ўказанні, рад ГК і РК партыі здолелі правесці сёлета вялікую работу. У Менску, Гомелі, Магілёве наладжаны рознастайныя віды вучобы партактыва: семінары парт-оргаў, сакратароў парткомаў, дырэктароў прадпрыемстваў і інш. У гэтых раёнах пачалі ўжо працаваць семінары кіруючых работнікаў—членаў бюро РК і ГК КП(б)Б. У рабоце гэтых семінараў актыўны ўдзел прымаюць сакратары гаркомаў партыі: тт. Рыскін, Шафарэнко, Рэвінскі. Вопыт работы гэтых арганізацый неабходна выкарыстаць усім раёнам.

Асноўнай умовай паспяховага правядзення асенне-зімовай партвучобы і палепшання яе якасці з'яўляецца сістэматычная праверка работы сеткі партасветы работы прапагандыстаў і кожнага слухача, іх паспяховасці ў вучобе.

Партыйныя арганізацыі, парткомы павінны забяспечыць сістэматычную праверку паспяховасці. Сакратары і члены парткомаў асабіста павінны цікавіцца ходам заняткаў і наведваць іх, на паседжаннях парткомаў перыядычна заслухоўваць справаздачы школ і гурткоў прапагандыстаў.

Партарганізацыі КП(б)Б маюць усе ўмовы зрабіць гэты год годам узорнай пастаноўкі марксісцка-ленінскай вучобы, арганізаваць яе так, каб узброіць кожнага члена, кандыдата партыі, спачуваючага і комсамольца на выкананне гістарычных рашэнняў XVII з'езда партыі, на выкананне задач другой пяцігодкі.

У аснову гэтай вялікай і адказнай работы павінны быць пакладзены ўказанні правадыра нашай партыі тав. Сталіна:

«Узняць тэарэтычны ўзровень партыі на патрэбную вышыню.

Узмацніць ідэалагічную работу ва ўсіх звеннях партыі.

Весці нястомную прапаганду ленінізма ў радах партыі.

Выхоўваць партарганізацыі і беспартыйны актыў, які іх акружае, у духу ленінскага інтэрнацыяналізма.

Не замазваць, а крытыкаваць смела адхіленні некаторых таварышоў ад марксізма-ленінізма.

Сістэматычна выкрываць ідэалогію і рэшткі ідэалогіі варожых ленінізму плыней».

Н. Леўкова

3 гісторыі Окцябрскіх дзён на Беларусі

Вялікая Окцябрская соцыялістычная рэвалюцыя завяршыла пера-
растанне буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў соцыялістычную.
Пад кіраўніцтвам партыі пролетарыят у саюзе з беднатою пры ней-
тралізаванні сярэдняга сялянства апымаў перамогу над буржуазіяй
і ўстанавіў сваю дыктатуру.

Увесь перыяд перарастання лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай
рэвалюцыі ў соцыялістычную—гэта перыяд, калі большэвікі ўсё
больш і больш заласцівалі на свой бок шырокія масы працоўных,
падтрымліваючы іх да рашаючага бою з буржуазіяй.

Дэманстрацыя ў красавіку, зрыў чэрвеньскага наступлення, падзеі
3—5 ліпеня, барацьба з карнілаўшчынай—усё гэта непарыўны працэс
выкрыцця большэвікамі на волю барацьбы саміх мас імперыялі-
стычнай сутнасці Часовага ўрада і соцыял-зdraдніцтва меншавікоў,
бундаўцаў, эсэраў, БІС і іншых дробна-буржуазных партый.

І калі падзеі 3—5 ліпеня ў працэсе класавай барацьбы паклалі аса-
бліва выразную грань паміж сіламі рэвалюцыі і контррэвалюцыі, то
карнілаўшчына яшчэ больш узмацніла гэты працэс класавай дыфе-
рэнцыяцыі.

Ацэньваючы ліпеньскія падзеі, Ленін пісаў:

«Цыкл развіцця класавай і партыйнай барацьбы ў Расіі з
27 лютага па 4 ліпеня закончыўся. Пачынаецца новы цыкл,
у які ўваходзяць не старыя класы, не старыя партыі, не старыя
советы, а абноўленыя агнём барацьбы, загартаваныя, навучаныя,
ператвораныя ходам барацьбы» *).

У палітычным моманце новым было тое, што ліпеньскія дні паслу-
жылі мяжой, калі скончылася двоеўладства, калі

«Хісцкі стан улады спыніўся, улада перашла ў рашаючым
месцы ў рукі контррэвалюцыі» **).

К моманту работ VI з'езда партыі ўжо яўна і рэзка вызначыліся
новыя класавыя суадносіны ў краіне. Пад уплывам контррэвалюцый-
най палітыкі Часовага ўрада і абнаглелай буржуазіі рэвалюцыйныя
настроі ў рабочых не толькі не аслаблявалі, а наадварот,—набывалі
ўсё больш палітычна-свядомы і арганізаваны характар. Партыя вяла
напружаную работу па кансалідацыі сіл рэвалюцыі, няўтомна выкры-
ваючы дробна-буржуазныя партыі і іх імперыялістычную палітыку

*) Ленін, т. XXI, стар. 38.

**) Ленін, т. XXI, стар. 34.

Не гледзячы на тое, што з'езд праходзіў у атмасферы ўдушліва-чорнасоценнай рэакцыі, пролетарыят уважліва сачыў за ўсёй яго работай і прысылаў бадзёрыя, поўныя веры ў сваю сілу і блізкую перамогу прывітанні. Уся работа з'езда пад непасрэдным кіраўніцтвам бліжэйшага саратніка Леніна—г. Сталіна—паказала аднадушша і жалезную волю, волю рэволюцыйнага авангарда пролетарыята, волю класа рабочых, які цвёрдым крокам набліжаецца да захвату палітычнай улады, да ўстанаўлення ў саюзе з беднотай дыктатуры пролетарыята. У цэнтры ўсёй работы з'езда стаяла пытанне аб падвядзенні вынікаў першаму этапу мірнага развіцця рэволюцыі з лозунгам «уся ўлада Советам» і вызначэнні далейшай тактыкі партыі. У цэнтры вызначэння новай тактыкі стаяла пытанне аб падрыхтоўцы ўзброенага паўстання. У жорсткай барацьбе супроць правых і левых была прынята пастанова, у якой давалася дырэктыва ўсім партыйным арганізацыям:

«Накіраваць усе намаганні на арганізацыю і падрыхтоўку сіл к моманту, калі агульна-нацыянальны крызіс і глыбокі масавы ўздым створаць спрыяючыя ўмовы для пераходу беднаты горада і вёскі на бок рабочых супроць буржуазіі. Задачай гэтых рэволюцыйных класаў з'явіцца тады напружанне ўсіх сіл для таго, каб узяць дзяржаўную ўладу ў свае рукі. накіраваць яе ў саюзе з рэволюцыйным пролетарыятам перадавых краін на мір і соцыялістычную перабудову прамадства» *).

Каласальная роля г. Сталіна ў падрыхтоўцы соцыялістычнай рэволюцыі выявілася на гэтым з'ездзе ва ўсёй глыбіні і паказала пролетарыям усіх краін лепшага вучня Леніна, правадыра і геніяльнага стратэга рэволюцыі.

Выступленне Карнілава ў корані змяніла палітычнае становішча краіны.

Карнілаўшчына, з аднаго боку, ўзняла магутную хвалю рэволюцыйнай барацьбы рабочых, сатраг і сялян, з другога боку,—узмаціла развал і дэзарганізацыю сіл меншавікоў, эсэраў, бундыстаў і інш. дробна-буржуазных партый, што былі ў кааліцыі з імперыялістычнай буржуазіяй. Карнілаўшчына канчаткова зжыла і рассяяла ў масах дробна-буржуазныя ілюзіі гэтай кааліцыі. Хутка большэвізаваліся саветы і іншыя масавыя арганізацыі.

Адзеньваючы значэнне карнілаўшчыны, Ленін пісаў:

«Гістарычнае значэнне паўстання Карнілава заключаецца іменна ў тым, што яно з надзвычайнаю сілай адкрыла масам народу вочы на тую ісціну, якая была прыкрыта і прыкрываецца да гэтага часу згодніцкай фразай эсэраў і меншавікоў, іменна: памешчыкі і буржуазія з партыяй к.-д. на чале і генералы і афіцэры, што стаяць на іх баку, з'арганізаваліся, яны татовы зрабіць і робяць самыя печуваныя злачынствы, аддаць Рыгу (а потым і Петраград) немцам, адкрыць ім фронт, аддаць пад расстрэл большэвіцкія палкі, пачаць мяцеж, павесці на сталіцу войска з «дзікай дывізіяй» на чале і т. д.—усё гэта дзеля таго, каб захапіць усю ўладу ў рукі буржуазіі, каб умацаваць уладу памешчыкаў у вёсцы, каб заліць краіну крывёй рабочых і сялян» **).

*) Пратаколы VI з'езда, стар. 256.

**) Левін, т. XXI, стар. 138—139.

У сувязі з выступленнем Карнілава паўстала пытанне аб змене тактыкі партыі. Сутнасць новай тактыкі заключалася ў прамой і непасрэднай падрыхтоўцы ўзброенага паўстання. Ленін лічыў, што да гэтай задачы партыя надзвычай наблізілася, «што заўтра-ж падзеі могуць нас паставіць на чале ўлады».

Падыходзячы канкрэтна да гэтай задачы, у адным з лістоў у ЦК партыі па пытаннях узброенага паўстання—«Марксізм і паўстанне»—Ленін пісаў:

«Паўстанне, каб быць паспяховым, павінна апірацца не на змову, не на партыю, а на перадавы клас. Гэта па-першае. Паўстанне павінна апірацца на рэвалюцыйны ўздым народу. Гэта па-другое. Паўстанне павінна апірацца на такі пераломны пункт у гісторыі нарастаючай рэвалюцыі, калі актыўнасць перадавых радоў народу найбольшая, калі ўсяго сімлей хістанні ў радых ворагаў і ў радых слабых палавінкавых нерашучых прыцелей рэвалюцыі. Гэта па-трэцяе» *).

І далей, пераходзячы да канкрэтнага аналізу становішча на 1-рэдадні Окцябра, Ленін канстатаваў, што «перад намі ў наяўнасці ўсе аб'ектыўныя прадпасылкі паспяховага паўстання», што адмаўляцца ад паўстання ў такіх умовах «азначае здраду марксізму, здраду справе **соцыялістычнай рэвалюцыі**» **).

К кастрычніку жорсткая барацьба рабочых за палепшанне эканамічнага становішча, за 8-гадзінны рабочы дзень, за павелічэнне заробковай платы, супроць звальнення рабочых, супроць лакаўта прадпрыемстваў, супроць беспрацоўя і голаду дасягнула асабліва вострай формы. Па ўсёй краіне адбываліся стачкі, якія часта зацягваліся на вельмі доўгі час і пасілі палітычны ўпарта-абвостраны характар.

Пролетарыят Беларусі пад адзіна рэвалюцыйным кіраўніцтвам большавікоў, як і пролетарыят іншых мясцовасцей Расіі, прашоў ад лютага да Окцябра цяжкі шлях змагання з буржуазнай контррэвалюцыяй і дробна-буржуазным зношчтвам меншавікоў, эсэраў, бундаўцаў, БСГ, Паалей-цыён і т. д.

Бундаўска-меншавіцкае кіраўніцтва, захапіўшы адразу-ж пасля лютага цэлы рад профсаюзаў у Беларусі, на працягу ўсяго перыяду, ад лютага па кастрычнік, намагалася ўсімі сіламі і сродкамі правесці ў жыццё свой асноўны тэзіс, што прафесіянальныя саюзы павінны захоўваць «неўдзячнасць» у галіне партыйнай палітыкі—«быць палітычна беспартыйнымі».

Зразумела, што пад гэтай шыльдай хаваліся далёка не беспартыйныя мэты. Бундаўска-меншавіцкая мэта заключалася ў тым, каб падначаліць пролетарыят інтарэсам Часовага ўрада, інтарэсам імперыялістычнай буржуазіі. Праўленне профсаюзаў у Віцебску прыняло нават пастанову, у якой адкрыта гаварылася:

«Абвостранне эканамічнай барацьбы ў перыяд палітычнага будаўніцтва Расіі пры небяспецы ўзрастаючага беспрацоўя ў асаблівых умовах вяснянага часу з'яўляецца неспяжаданым» ***).

Як бачым, бундыстам і меншавікам непажадана была нават эканамічная барацьба пролетарыята, няма чаго гаварыць ужо аб ба-

*) Ленін, т. XXI, стар. 195.

**) Ленін, т. XXI, стар. 197.

***). Известия Витебского Совета Р і СД*. № 96,

рацьбе палітычнай. Аднак, барацьба пролетарыята за соцыяльна-палітычнае вызваленне ішла насупраць гэтай класава-варожай палітыкі меншавікоў і бундаўцаў.

Вострая класавая ненавісьць да капіталістаў і памешчыкаў штурхала рабочых пад большэвіцкія сцягі. Пад непасрэдным кіраўніцтвам і ўплывам большэвіцкай партыі адбывалася класавая барацьба пролетарыята супроць імперыялістычнай контррэвалюцыі. Так, напрыклад, у Менску імкненням заводчыкаў у кастрычніку аб'явіць лакаут рабочым па апрацоўцы метала дан быў моцны і арганізаваны адпор.

3 паводу абвешчанага лакаута на сходзе дэлегатаў ад рабочых металістаў была вынесена рэзалюцыя, якая растлумачвала масам, што знішчыць разруху ў галіне прамысловасці «магчыма толькі пры новым уздыме рэвалюцыі, які перадасць уладу рабочаму класу» *).

Захады контррэвалюцыі спыніць дзейнасць рэвалюцыйных арганізацый сустракалі арганізаваны адпор рабочых. У пастановах гэтага перыяда заяўлялася, што «ў адказ на ўсе мерапрыемствы, накіраваныя супроць рабочых арганізацый», рабочыя «толькі ўзмоцняць сваю дзейнасць, ахопліваючы па меры магчымасці ўсе бакі жыцця..., кантралюючы і каардынуючы іх дзейнасць (прадпрыемцаў. — Н. Л.) і на ўсё накладваючы свой арганізатарскі і аздараўчы адбітак».

У канцы верасня ўзнікла забастоўка на шкляной гуче ў Стараве. Бабруйскага павета. Соцыял-зdraднікі прынялі ўсе захадy, каб сараць забастоўку і стварылі для гэтай мэты згодніцкую камісію. Аднак, не глядзячы на двухразовыя спробы спыніць забастоўку, рабочыя цвёрда стаялі за свае патрабаванні і наклалі забарону на вываз з завода гатовай прадукцыі **).

16 верасня 200 рабочых ваенна-паравой хлебапякарні прынялі рэзалюцыю, якая патрабавала перадаць уладу саветам, зямлю сялянству, спыніць імперыялістычную бойню. У рэзалюцыі разам з тым заяўлялася, што рабочыя аднагалосна пратэстуюць «самым катэгарычным чынам супроць загадаў, асуджаючых нашых таварышоў на катаргу і ў турму за іх палітычныя погляды, за тое, што яны грудзмі адстойваюць інтарэсы дэмакратыі» ***).

5 кастрычніка рабочыя 116 інжынернай дружыны і абознай майстэрні прынялі рэзалюцыю з патрабаваннем аслабання арыштаваных пры віцебскай гаўттвахце афіцэраў-большэвікоў ****).

10 верасня рабочы камітэт майстэрань Гомельскага тэхнічнага аддзела, які аб'яднаў 1400 рабочых, адказаў магутным пратэстам на захадy адміністрацыі спыніць дзейнасць рабочага камітэта, заявіўшы, што рабочы камітэт на ўсе контррэвалюцыйныя імкненні адміністрацыі будзе адказваць узмацненнем сваёй дзейнасці ў кірунку згуртавання рэвалюцыйных сіл рабочых *****).

Барацьба партыі большэвікоў за масы, за спалучэнне сялянскай вайны з узброеным паўстаннем пролетарыята ў горадзе была адным з рашаючых момантаў у заваяванні дыктатуры пролетарыята. Практычная дзейнасць большэвікоў Беларусі за адрыв працоўнага сялянства ад соцыял-зdraднікаў эсэраўскага і нацыяналістычнага гатунку

*) „Звязда“ № 16.

**) Архіў Інст. гіст. партыі, ф. 20, справа № 30, стар. 377.

***) „Известия Минского Совета“ № 66 за 1 верасня 1917 г.

****) „Известия Витебского Совета“ № 115.

*****) Архіў Інст. гіст. партыі, ф. 20, справа № 30.

забеспечвала перамогу пролетарскай рэвалюцыі, таму работа на вёсцы была адной з важнейшых работ партыі.

Вынікі гэтай работы к Окцябру выявіліся ў росце большэвізма і большэвізацыі мас беднаты. Пад кіраўніцтвам большэвікоў нарастаў аграрны рух у вёсцы. У барацьбе з большэвіцкай «заразай» на вёсцы прадстаўнікі Часовага ўрада арганізавалі спецыяльныя контррэвалюцыйныя органы. Так, напрыклад, у Віцебскай губерні быў арганізаван спецыяльны орган «трох», вылучаны з так званага «малого савета», куды ўваходзілі: начальнік гарнізона, павятовы камісар Часовага ўрада, старшыня ваеннай секцыі Савета Р. і С. Д. (эсэр.— Н. Л.), старшыня зямельнага камітэта, член харчовай управы, прадстаўнік земскай управы, гарадскі галава, прадстаўнік ад прысяжных павераных і т. д. і т. д.

22 кастрычніка ўся гэта контррэвалюцыйная зграя абрала выканаўчы орган «трох», якому даручыла «вырашаць усе тэрміновыя справы ў барацьбе з анархіяй у павеце і ў выпадку неабходнасці прымяняць узброеную сілу» *).

Аднак, нішто не магло спыніць барацьбу сялян за зямлю.ходам класавай барацьбы і партыйнай работы большэвікоў вёска вызвалася з-пад ліпкага ўплыву эсэра-меншавіцкага чаду, паступова пераходзячы пад кіраўніцтва і сцягі пролетарыята.

Побач з барацьбой супроць эсэраў за сялянскія масы большэвікам Беларусі прыходзілася змагацца з беларускай нацыяналістычнай контррэвалюцыйнай, якая таксама прэтэндавала на «кіраўніцтва» сялянскім рухам, імкнулася падначаліць яго інтарэсам нацыянальнай контррэвалюцыі.

Аднак, «соцыялістычная» фразеалогія Грамады, яе пустыя дэклацыі аб бясплатнай перадачы зямлі сялянству ні ў якой меры не маглі скрыць сапраўднай сутнасці, сапраўднай контррэвалюцыйнасці БСГ, прававеранай вопытам барацьбы саміх мас сялянства.

Актыўная дапамога БСГ Часоваму ўраду ў барацьбе з сялянскай «анархіяй», яе жаклівыя заклікі, у сувязі з нарастаючым аграрна-сялянскім рухам, чакаць Устаноўчага сходу, яе непасрэдная сувязь з буржуазіяй і капіталістычнымі памешчыкамі, на грошы якіх яна сама існавала, не маглі не выклікаць у сялянства вострай ненавісці. І нават значнае паляўненне напярэдадні Окцябра фразеалогіі ў публікуемых ад імя БСГ артыкулах не магло ўжо ў якой-бы там ні было ступені прыцягнуць працоўную сялянскую масу на свой бок. З'яўляючыся прамой і непасрэднай выразніцай капіталістычнай буржуазіі і кулацтва Беларусі, асноўнай мэтай якіх было дабіцца замацавання капіталістычнай улады, БСГ у перыяд перарастання буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў соцыялістычную немінуча змыкалася з вялікадзяржаўнай імперыялістычнай контррэвалюцыяй. Большэвікі заставаліся адзінымі і непасрэднымі кіраўнікамі барацьбы мас за соцыяльнае і нацыянальнае вызваленне.

У поўнай сувязі з ростам агульнай незадаволенасці ў краіне, з абвастрэннем класавай барацьбы пролетарыята з буржуазіяй, з ростам аграрна-сялянскага і нацыянальна-вызваленчага руху нарастал абурэнне і ў арміі.

Рэвалюцыянізаваўне арміі ішло гіганцкімі крокамі. Адносіны салдат да каманднага складу ўсё больш і больш абвастраліся, салдацкія

*). Л.Б.А.Ц.А. у БССР, г. Віцебск, ф. 308, стар. 7.

масы парывалі з соцыял-зdraдніцкімі камітэтамі і становіліся на бок большэвікоў.

Але, што асабліва важна, галоўнейшая ваенная апора контррэволюцыі—штурмавыя атрады, атрады смерці і т. д.—гэта апора, створаная рукамі вышэйшага контррэволюцыйнага каманднага складу арміі, пад уплывам агульна-рэволюцыйнага руху пачала разлагацца. І калі раней у зводках сустракаліся звесткі аб тым, што цэлы рад артылерыйскіх частак аб'яўлялі сябе штурмавікамі, то, пачынаючы з канца ліпеня і ў жніўні, зводкі і рапарты поўны былі звесткамі аб тым, што штурмавікі адмаўляюцца выконваць баявыя загады.

«У 298 пях. палку,—даносіць камандзір 2 грэнадзёрскага корпуса,—24 ліпеня пяць салдат штурмавой роты, вызначаныя ў дазор у т. дв. Сташаны для аховы раёна распалажэння, самавольна пакінулі пост, матывуючы нежаданнем берагчы памешчыка *).

«У батальёне смерці,—дакладвае той-жа камандзір,—таксама быў выпадак адмаўлення пяці салдат выйсці на заняткі ў поўнай выкладцы **).

«14 жніўня першы ўзвод 3 роты «батальёна смерці» 55 пях. дывізіі адмовіўся выйсці на паверку ***).

Аднак, трэба заўважыць, што такія выкладкі не былі масавымі, і батальёны смерці і ім падобныя ваенныя часці ў сваёй аснове заставаліся апорай контррэволюцыі. Батальёны смерці, георгіеўскія батальёны, штурмавікі і т. д. шырока былі скарыстаны контррэволюцыяй у час Окцябрскага перавароту, як ваенная сіла контррэволюцыі, а ў перыяд грамадзянскай вайны іменна гэтыя фармаванні з'явіліся асновай белагвардзейскіх армій.

Разлажэння ў старой арміі, росту рэволюцыйнага руху сярод салдацкай масы не маглі суняць і згодніцкія, соцыял-зdraдніцкія вайсковыя камітэты. Зводкі і данясенні каманднага складу поўны скаргамі на тое, што, не гледзячы на ўсе імкненні і гатоўнасць, «камітэты бяспільны змагацца з салдацкай масай».

Характэрнай з'явай гэтага перыяда было самавольнае пераабранне вайсковых камітэтаў, асабліва нізавых. Гэта кампанія праходзіла пад прамым і непасрэдным кіраўніцтвам Менскага большэвіцкага савета.

9 верасня, у поўнай згодзе з дырэктывамі Паўночна-Заходняй і Франтовай нарады, Менскі савет склікаў нараду ротных, палкавых, камандных і іншых камітэтаў менскага гарнізона, на якой былі пастаўлены 2 пытанні: аб бягучых падзеях і аб ахове правоў салдацкіх камітэтаў. Па бягучаму моманту рабіў даклад т. Мяснікоў. Па дакладу была прынята рэзалюцыя, цэнтрам якой з'яўлялася сцвярджэнне аб правале палітыкі згоды паміж соцыял-зdraднікамі, аб усё нарастаючай чорнай рэакцыі, якая рыхтуе новую карнілаўшчыну. Разам з гэтым рэзалюцыя патрабавала:

«Спыненне ўсялякіх рэпрэсій і судовых прыговораў, накіраваных супроць рэволюцыйна-дэмакратычных арганізацый, з безадкладным аслабленнем усіх асуджаных; безадкладная адмена кары смерцю на фронце і аднаўленне поўнай свабоды слова,

*) В. И. А. Д. № 154—850, 130—135.

**) Там-жа.

***) Там-жа, № 292—298.

друку і сходаў як у арміі, так і ў тыле; дэмакратызацыя арміі шляхам ачышчэння яе ад контррэвалюцыйнага каманднага складу і пашырэнне правоў вайсковых арганізацый» *).

Рэзалюцыя патрабавала выбарнасці камісара мясцовымі рэвалюцыйнымі арганізацыямі, ажыццяўлення на самой справе права нацыянальнага самавызначэння і т. д. і т. д. Па пытанню абароны правоў салдацкіх арганізацый была цалкам прынята прапанаваная нарадзе пастанова Менскага савета ад 12 жніўня. Рэзалюцыя, у процівагу загадам Керэнскага і генералітэта фронту, накіраваным фактычна на знішчэнне дзейнасці камітэтаў, патрабавала пашырэння правоў салдацкіх камітэтаў.

Рэвалюцыйныя дзеянні Менскага савета адразу знашлі шырокі водгук у арміі. У першую чаргу адгукнуліся тэхнічныя часткі, распаложаныя вакол Менска. Камітэты гэтых частак пераходзілі ў рукі большэвікоў. Вельмі паказальна ў гэтых адносінах рэзалюцыя агульнага сходу салдат № армейскай пачыначнай і артылерыйскай майстэрні, вынесена 18 верасня. Салдаты патрабавалі: Перадць уладу Советам Р. і С. Дэп. Адмяніць кару смерцю... Безадкладна прыступіць да перагавораў аб міры, дзеля чаго звярнуцца да народаў усяго свету з адозвай аб заключэнні міру. Арганізаваць паўсямесна чырвоную гвардыю, распустіць Думу і Дзяржаўны совет, выдаць дэкрэт аб пераходзе ўсёй зямлі працоўнаму народу. Утварыць дзяржаўны кантроль над прамысловасцю. Арыштаваць усіх удзельнікаў казачка-карнілаўскага мяцежа і расфармаваць саюз афіцэраў арміі і флота і георгіеўскіх кавалераў, а таксама ўсе ўдарныя і смерці карнілаўскія батальёны і ўсе важныя часткі, прымаўшыя ўдзел у мяцежы Карнілава. Аслабіць усіх правадыроў рэвалюцыйнай дэмакратыі, арыштаваных за палітычныя погляды пасля 3-5 ліпеня; закрыць усе буржуазныя газеты і канфіскаваць друкарні, паколькі гэтыя газеты «заўсёды падаюць звесткі контррэвалюцыйнага характару».

Канчалася рэзалюцыя словамі:

«Усе патрабаванні мы, салдаты № армейскай артылерыйскай пачыначнай майстэрні, па першаму патрабаванню рэвалюцыйнай дэмакратыі будзем падтрымліваць са зброяй у руках».

Зводкі каманднага складу армій гэтага часу гавораць аб тым, што салдацкая маса прымае рэзалюцыі з патрабаваннем «заключэння міру, адмены кары смерцю, адмены арыштаў людзей, якія называюць сябе большэвікамі, спынення барацьбы з прэсай накштальт «Правды», «Молот», пераабрання вайсковых арганізацый, якія не адлюстроўваюць настрою масы» і т. д. Такія патрабаванні і настроі насілі масавы і паўсямесны характар.

Абурэнне палітыкай Часовага ўрада і яго контррэвалюцыйнага ахвосця дробна-буржуазных партый набывала характар паўсямеснага масавага пашырэння.

К Окцябру класавая барацьба паміж эксплуатаатарамі і эксплуатаемымі дасягнула найвышэйшага напружання. Рэзка адасобіліся два крайнія непрымірныя палітычныя лагеры: з аднаго боку—пануючыя класы памешчыкаў і буржуазіі, на чале з Часовым урадам і вышэйшым камандным складам арміі, з другога боку—рабочы клас у саюзе з шырокімі масамі беднаты горада і вёскі.

*) «Известия Минского Совета Р. и С.Д.» № 16.

Меншавіцка-эсэраўскія і нацыяналістычныя абаронцы Часовага ўрада ў Расіі, страціўшы якія-б там ні было рэальныя сілы і прэстыж у масах, канчаткова скаціліся ў абдымкі імперыялістычнай контррэвалюцыі.

«Характэрнаю рысай гэтага перыяда, — пісаў т. Сталін, — трэба лічыць хуткае нарастанне крызіса, поўную збянтэжанасць кіруючых колаў, ізаляцыю эсэраў і меншавікоў і масавую перабежку хістаючыхся элементаў на бок большэвікоў» *).

Расія налярэдадні Окцябра знаходзілася на мяжы поўнай эканамічнай катастрофы.

«Расіі пагражае неміучая катастрофа, — пісаў Ленін. — Чыгуначны транспарт расстроены неймаверна і расстройваецца ўсё больш. Чыгункі стануць. Спыніцца падвоз сырых матар'ялаў і вугалю на фабрыкі. Спыніцца падвоз хлеба. Капіталісты наўмысна і няўхільна сабатуюць (псуюць, сьліняюць, падрываюць, тармозяць) вытворчасць, спадзяючыся, што нечуваная катастрофа будзе крахам рэспублікі і дэмакратызма Советаў і наогул пролетарскіх і сялянскіх саюзаў, палягчаючы зварот к малярхія і аднаўленне ўсяўладства буржуазіі і памешчыкаў. Катастрофа нечуваных памераў і голад пагражаюць неміуча» **).

Голад і разруха па ўсёй краіне ўзрасталі з надзвычайнай хуткасцю. Расло беспрацоўе. Нават буржуазныя газеты не маглі моўчкі абыходзіць катастрофічнага становішча прамысловасці і надыходзячы голад у Беларусі.

«Гомель перажывае востры харчовы крызіс, — пісала буржуазная газета «Русское слово». — Паводле слоў магілёўскага губернскага камісара, у Гомелі няма ні крошкі хлеба... у чаргі за хлебам становяцца з 11 г. увечары і стаяць да раніцы... Гомельскі харчовы камітэт парашыў, калі не вышлюць зараз-жа хлеба, злажыць з сябе паўнамоцтвы. Усім мясцовым прадстаўнікам урада разасланы тэлеграмы аб галодным становішчы горада і аб магчымасці эксцэсаў» ***).

«Харчовае пытанне ў Віцебскай губерні надзвычай абвастрылася, — пісала тая-ж газета, — і губернскай харчовай камісіяй прызнаецца катастрофічным» ****).

Страх перад надыходзячай рэвалюцыяй прымушае буржуазію ў жаху крычаць аб дапамозе. Старшыня магілёўскай харчовай управы ўзываў да міністра харчавання:

«Усюды выбухаюць эксцэсы на глебе адсутнасці хлеба і з'яўляюцца хваробы ад недаядання; усюды нараканні. Дапамажыце» *****).

Разам з разгортваннем рэвалюцыйнай барацьбы пролетарыята за ўладу ў Расіі нарастаў рэвалюцыйны ўздых у краінах Заходняй Еўропы. На грунце голаду і стомленасці вайной у Чэхіі, Латвіі, Італіі, Германіі, Англіі выбухалі рэвалюцыйныя стачкі і забастоўкі. У Германіі рэвалюцыйны рух перакідваўся ў армію.

*) Сталін. «Аб Окцябрскай рэвалюцыі», стар. 63—64.

**) Ленін, т. XXI, стар. 159—160.

***). «Звязда» № 15.

****). «Русское слово» № 194 за 25 жніўня 1917 г.

*****). «Русское слово» № 217.

Як унутранае, так і міжнароднае становішча з усёй настойлівасцю сцвярджала ленінскі аналіз ходу рэвалюцыі, правільнасць стратэгіі і тактыкі большэвікоў у падрыхтоўцы непасрэднай барацьбы пролетарыята за ўладу.

9 (22) кастрычніка Ленін пераязджае з Выбарга ў Лесной пад Петраградам і 10 (23) кастрычніка ўдзельнічае ў гістарычным паседжанні ЦК партыі, на якім была прынята наступная рэзалюцыя аб узброеным паўстанні:

«ЦК прызнае, што як міжнароднае становішча рускай рэвалюцыі (паўстанне ва флоте ў Германіі, як крайняе праяўленне нарастання ва ўсёй Еўропе сусветнай соцыялістычнай рэвалюцыі, потым пагроза міру імперыялістаў з мэтай удушэння рэвалюцыі ў Расіі), так і ваеннае становішча (бясспрэчнае рашэнне рускай буржуазіі і Керэнскага з К^о здаць Піцер немцам), так і набыццё большасці пролетарскай партыі ў Саветах,—усё гэта ў сувязі з сялянскім паўстаннем і з паваротам народнага давер'я к нашай партыі (выбары ў Маскве), нарэшце яўнае падрыхтаванне другой карнілаўшчыны (выпад войск з Піцера, падвоз к Піцеру казакаў, акружанне Менска казакамі і інш.),—усё гэта ставіць на чаргу дня ўзброенае паўстанне.

Прызнаючы такім чынам, што ўзброенае паўстанне немінуча і зусім наспела, ЦК прапануе ўсім арганізацыям партыі кіравацца гэтым і з гэтага пункту погляду абгаварваць і вырашаць усе практычныя пытанні (з'езда Саветаў Паўночнай обласці, вывад войск з Піцера, выступлення масквічоў і мінчан і т. д.)» *).

На гэтым-жа паседжанні для агульна-палітычнага кіраўніцтва падрыхтоўкай узброенага паўстання было абрана палітычнае бюро з 7 чал. на чале з Леніным і Сталіным. Партыя пад кіраўніцтвам Леніна і Сталіна дала жорсткі бой правым апартуністам, капітуляваўшым, здрадзіўшым у рашаючы момант,—Каменеву і Зіноўеву.

Не гледзячы на тое, што ў пастанове ЦК было адлюстравана бясспрэчнае адзінства думкі ўсёй партыі, правыя капітулянты, замест таго, каб падпарадкавацца партыйнай дысцыпліне, звярнуліся з вялікаю заявай к Петраградскаму, Маскоўскаму, Фінляндскаму абласным камітэтам РСДРП большэвікоў, большэвіцкай фракцыі ЦВК Саветаў РС і Ч дэпутатаў і большэвіцкай фракцыі з'езда Саветаў Паўночнай обласці. У гэтай заяве, якая з'яўлялася разгорнутай праграмай правых апартуністаў, даваўся, зусім процілеглы ленінскаму, аналіз суадносін класавых сіл. Правыя апартуністы імкнуліся даказаць, што працоўныя масы яшчэ не ішлі з большэвікамі, кваліфікавалі палітыку партыі, накіраваную на падрыхтоўку ўзброенага паўстання, як «пагубную палітыку», якая адштурхоўвае працоўнае сялянства ад пролетарыята, абвінавачвалі ЦК у пераацэнцы сіл рэвалюцыі і недаацэнцы сіл контррэвалюцыі.

Правыя капітулянты недаацэньвалі сіл пролетарыята, не верылі ў яго рэвалюцыйныя здольнасці і сілу, пераацэньвалі сілы імперыялістычнай контррэвалюцыі і сваімі дзеяннямі імкнуліся дэзарганізаваць адзіную волю партыі. Нявер'е ў сілы і здольнасці пролетарыята азначала фактычна нявер'е ў перамогу соцыялістычнай рэвалюцыі ў Расіі. Якраз у гэтым сваім поглядзе правыя апартуністы зыходзі-

*) Ленін, т. XXI, стар 330, 1

ліся з «тэорыяй» лідэраў соцыял-дэмакратыі і II Інтэрнацыянала, з «тэорыямі» ўсіх дробна-буржуазных партый Расіі, у тым ліку і нацыяналістычных, як БСГ і Бунд у Беларусі, аб «недаспеласці і несвоечасовасці» соцыялістычнай рэвалюцыі, з тэорыяй, якая прамым шляхам вяла да поўнага адмаўлення ад соцыялістычнай рэвалюцыі і заваявання дыктатуры пролетарыята.

З паводу антыпартыйнага выступлення Каменева і Зіноўева Ленін напісаў «Ліст к членам партыі большэвікоў», у якім кваліфікаваў выступленне прыхільнікаў партуністаў як «нечуванне штрэйкбрэхерства» і закончыў словамі:

«Цяжкі час. Цяжкая задача. Цяжкая здрада.

І ўсё-ж такі задача будзе вырашана, рабочыя згуртуюцца, сялянскае паўстанне і крайнія нецярплівасць салдат на фронце зробяць сваю справу! Цяжней згуртуем рады,—пролетарыят павінен перамагчы!» *).

Капітулянцтва і штрэйкбрэхерства прыхільнікаў правадыроў пролетарыята назаўсёды заклянімі ўсёй магутнасцю свайго аўтарытэта. Партыя і пролетарыят панілі за сваім правадыром і перамагі.

Разам з усёй партыяй ішла да ўзброенага паўстання і партыйная арганізацыя Беларусі.

Абласная і франтовая арганізацыя большэвікоў Беларусі і Заходняга фронту напярэдадні Окцябра правялі агромную работу па палітычна-ідэалагічнай і арганізацыйнай падрыхтоўцы ўзброенага паўстання.

Большэвіцкія газеты Беларусі «Буревестник» і «Известия Минского Совета» змяшчалі артыкулы Леніна, вялі шырокую кампанію прапаганды за пераход улады ў рукі Саветаў. На фронце перабіраліся нізавыя салдацкія камітэты, якія пераходзілі ў рукі большэвікоў. Сходы рабочых і пазасобных ваенных часцей прымаюць рэзалюцыі з патрабаваннем перадаць уладу ў рукі Саветаў. Інтэнсіўна вялася арганізацыйна-тэхнічная падрыхтоўка да ўзброенага паўстання.

Трэба адзначыць, што па пытаннях падрыхтоўкі ўзброенага паўстання на Беларусі і ў прыватнасці ў Менску трацкіст Югаў імкнуўся даказаць, што большэвікі Беларусі не рыхтаваліся да ўзброенага паўстання. Югаў сваё трацкіскае патажэнне аб стыхійнасці Окцябрскай соцыялістычнай рэвалюцыі стараўся «абгрунтаваць» таксама і фразамі, нібы большэвікі «толькі ідэалагічна» рыхтавалі ўзброенае паўстанне ў Беларусі.

Трацкісцкі паклёп на партыю па пытаннях узброенага паўстання заключаецца перш за ўсё ў тым, што нібы партыя ніколі не займалася пытаннямі арганізацыйна-тэхнічнай падрыхтоўкі ўзброенага паўстання. Гэта неабходна трацкістам для таго, каб даказаць прыхільнасць сваёй трэцкісцкай «тэорыі» аб стыхійнасці паўстання—«тэорыі», якая далкам была на руку усёй контррэвалюцыі. Абараняючы пункт погляду Троцкага, Югаў фальсіфікаваў факты, адмаўляў падрыхтоўку ўзброенага паўстання ў Менску. Усё гэта фальсіфікацыі гістарычнай рэальнасці процістаяла ленинскай тэорыі пролетарскай рэвалюцыі і прама абараняла трацкісцкую «тэорыю» аб тым, нібы партыя не рыхтавала ўзброенага паўстання, нібы ў гэтым не

*) Ленін, т. XXI, стар 352.

ад. 05-10/10/20

было нават і патрэбы, бо пролетарская рэволюцыя, паводле трацкіскага тэзіса, ёсць «рэволюцыя агромных мас, у большасці сваёй неаарганізаваных» *).

Троцкі лічыў, што «план паўстання будучага не на цэнтралізаваным кіраванні ўзброенымі сіламі рэволюцыі, а на самай шырокай самастойнасці кожнага паасобнага атрада...» (Троцкі).

Гэтым Троцкі спрабуе даказаць, што Окцябрская рэволюцыя ў Расіі адбылася стихійна, што партыя ёю не кіравала. Аднаўляючы кіруючую ролю партыі ў Окцябрскай рэволюцыі, Троцкі адначасова з гэтым імкнецца выпяціць асабістую ролю ў рэволюцыі. Тым часам «ніякай асобай ролі ў Окцябрскім паўстанні Троцкі не адыгрываў і адыгрываць не мог» **).

Усім вядома, што іменна аперацыйнае кіраўніцтва ЦК нашай партыі ўзброеным паўстаннем на чале з найвялікшым стратэгам пролетарскай рэволюцыі—Леніным і яго бліжэйшым саратнікам Сталіным—забеспечыла поспех паўстання і перамогу дыктатуры пролетарыята.

Узброенае паўстанне ў Петраградзе дало класічны прыклад практычнага ажыццяўлення марксісцка-ленінскага палажэння аб узброеным паўстанні, ініцыятыўнасці, рашучасці пролетарыята пад кіраўніцтвам яго партыі—партыі Леніна—Сталіна.

Паўстанне ў Петраградзе праводзілася ў поўнай адпаведнасці з планам Леніна, даным ім у «Парадах старонняга». Яшчэ і яшчэ раз падкрэсліваючы ў гэтым гістарычным дакуменце, што ўзброенае паўстанне патрабуе адносінаў да яго як да мастацтва, Ленін пісаў:

1) «Ніколі не іграць з паўстаннем, а, пачынаючы яго, ведаць цвёрда, што трэба ісці да канца».

2) Неабходна сабраць вялікую перавагу сіл у рашаючым месцы, у рашаючы момант, бо інакш непрыяцель, утадаючы лепшай падрыхтоўкай і арганізацыяй, знішчыць паўстанцаў.

3) Раз паўстанне пачата, трэба дзейнічаць з найвялікшай рашучасцю і абавязкова, безумоўна церахоціць у наступленне. «Абарона ёсць смерць узброенага паўстання».

4) Трэба старацца захапіць знянацку непрыяцеля, улазіць у момант, пакуль яго войска раскідана.

5) Трэба дабівацца штодзенна хоць маленькіх поспехаў, (можна сказаць: штогадзінна, калі справа ідзе аб адным горадзе), падтрымліваючы, ва што-б там ні стала, «маральную перавагу».

У прымяненні к Расіі і к кастрычніку 1917 г. гэта значыць: адначасовае, як мага больш раптоўнае і хуткае наступленне на Піцер, абавязкова і звонку, і знутры, і з рабочых кварталаў, і з Фінляндыі, і з Рэвеля, з Кранштахта, наступленне ўсяго флота, скапленне гіганцкай перавагі сіл над 15—20 тысячамі (а можа і больш) нашай «буржуазнай гвардыі» (юнкераў), нашых «вандэйскіх войскаў» (часць казакаў) і т. д.

Камбінаваць нашы тры галоўныя сілы: флот, рабочых і вайсковыя часці так, каб абавязкова былі заняты і цэнрою якіх хочаце спрат былі ўтрыманы: а) тэлефон, б) тэлеграф, в) чыгуначныя станцыі, г) масты ў першую галаву.

Вылучыць самыя рашучыя элементы (нашых «удзельнікаў» і рабочую моладзь, а роўна ленинскіх матросаў) у невялікіх атрадах

*) Троцкі, «В. просы гражданской войны», стр. 17.

**) Сталін. «Аб Окцябрскай рэволюцыі», стар. 52.

ас. 05-18497

для заняцця імі ўсіх важнейшых пунктаў і для ўдзелу іх усюды, ва ўсіх важных аперацыях, напр.:

Акружыць і адрэзаць Піцер, узяць яго камбінаванаю атакай флота, рабочых і войска, — такава задача, якая паграбуе **мастацтва і патройнай смеласці**.

Саставіць атрады найлепшых рабочых з ружжамі і бомбамі для наступлення і акружэння «цэнтраў» ворага (юнгерскія школы, тэлеграф і тэлефон і іншае) з лозунгам: **загінуць усім, але не прапусціць непрыяцеля ***).

Канчаўся гэты дакумент выражэннем надзеі, што кіраўнікі паўстання выканаюць заветы Маркса, Энгельса і на практыцы прымяняць іх заветы.

У справе падрыхтоўкі ўзброенага паўстання разам з усёй партыяй, пад непасрэдным кіраўніцтвам ЦК большэвікоў, ішла і большэвіцкая арганізацыя Беларусі.

Трэба адзначыць, што гэта адказнейшая барацьба адбывалася ў вельмі складаных умовах. Контррэвалюцыйныя прадстаўнікі Часовага ўрада, контррэвалюцыйнае камандванне арміяй на Заходнім фронце і чорнасоценна-манархічная стаўка ў Магілёве распалгалі даволі значнымі ваеннымі сіламі. Магілёў быў цэнтрам канцэнтрацыі агульна-расійскай ваеннай контррэвалюцыі.

10 (23) кастрычніка на паседжанні ЦК РСДРП(б), на якім была прынята пастанова аб узброеным паўстанні, т. Свердлоў, характарызуючы становішча ў Менску, дакладваў:

«3 Менска паведамляюць, што там рыхтуецца новая карнілаўшчына. Менск з прычыны характару гарнізона абкружан казацкімі часцямі. Ідуць нейкія перагаворы паміж штабам і стаўкай падазронага характару. Вядзецца агітацыя сярод осецін і паасобных часцей войск супроць большэвікоў. На фронце настрой за большэвікоў, пойдучь за нас супроць Керэнскага. Ніякіх дакументаў няма. Яны могуць быць атрыманы, калі захапіць штаб, што ў Менску зусім магчыма тэхнічна, і пры гэтым мясцовы гарнізон зможа абязброіць усё кальцо войск. Уся артылерыя загнана ў Пінскія балоты. Могуць паслаць з Менска корпус у Петраград **).

Такія суадносіны сіл рэвалюцыі і контррэвалюцыі ў Менску добра ўлічваліся не толькі большэвікамі, ўлічвала гэта і штабная контррэвалюцыя. Іменна ў мэтах заваявання больш устойлівых пазіцый і свабоднага дзеяння контррэвалюцыя спешна канцэнтравала ваенныя сілы ў Менску і навокал яго. Праз Менск быў прамы шлях на Петраград і Маскву.

Асабліва нервознасць і паспешнасць скалочвання контррэвалюцыйных узброеных сіл пры стаўцы і ў Менску пачалася пасля таго, як петраградскі гарнізон перайшоў у фактычнае распараджэнне ВРК.

Петраградскі ВРК быў створан 13(26) кастрычніка. 21 кастрычніка (3 лістапада) сходам палкавых камітэтаў петраградскага гарнізона ВРК быў прызнан кіруючым органам ваенных часцей Петраграда. 22 кастрычніка (4 лістапада) петраградскі гарнізон пастанаўіў не падначальвацца загадам штаба, калі загад не падпісан ВРК. Контррэвалюцыя не магла не бачыць у гэтым смяротнай небяспекі для сябе.

*) Ленін, т. XXI, стр. 320.

**) Ленін, т. XXI, стр. 493.

Усе сілы Часовага ўрада былі накіраваны на падрыхтоўку да апошняй сутычкі.

Рэвалюцыйны Менск з большэвіцкім Советам на чале быў не толькі штабам узброенага паўстання на Беларусі, але і значнай перашкодай для свабоднай дзейнасці контррэвалюцыі супроць Петраграда і Масквы.

Каб разграміць рэвалюцыйныя сілы Беларусі і расчысціць шлях для паходу на Петраград, дзе вырашаўся лёс рэвалюцыі, контррэвалюцыі перш за ўсё неабходна было разграміць Менскі совет. Але Стаўка і генералітэт Заходняга фронту не раз пераконваліся на практыцы, што рэвалюцыйная маса салдат Заходняга фронту і пролетарыят Беларусі гатовы былі са зброяй у руках абараняць Менскі совет.

Улічваючы гэта яшчэ задоўга да Окцябрскага ўзброенага паўстання, контррэвалюцыя пачала спакваля наступаць на Менскі совет. Менск акружаўся казацкімі атрадамі, польскімі легіёнамі, ударнымі батальёнамі і т. д.

Штабная контррэвалюцыя перш за ўсё імкнулася пакінуць Менскі совет без узброенай сілы, вывеўшы на фронт запасныя палкі і дэзарганізаваўшы менскі гарнізон. З гэтаю мэтай 2 (15) кастрычніка штаб аддае распараджэнне аб вывадзе запасных часцей менскага гарнізона на фронт. У адказ на гэта распараджэнне камітэты менскага гарнізона на аб'яднаным сходзе 4 (17) кастрычніка прымаюць пастанову аб непадпарадкаванні распараджэнню штаба і патрабуюць распусціць «батальёны смерці», «жаночыя» і «георгіеўскія батальёны», перадаць усю ўладу ў рукі советаў. Канчалася пастанова заявай, што ўсе гэтыя патрабаванні па першаму закліку Менскага совета будуць падтрыманы са зброяй у руках *).

Бяссільная зламаць рэвалюцыйную сілу большэвізаванага менскага гарнізона, штабная контррэвалюцыя праз ваеннага камісара Заходняга фронту меншавіка Жданава звярнулася за дапамогай у меншавіцка-эсэраўскі франтовы камітэт.

Камітэт з гатоўнасцю адгукнуўся. 14 (27) кастрычніка ў парадку дня паседжання франтовага камітэта было пастаўлена пытанне «Аб са-дзейнасці камітэта прадстаўнікам улады ў пераводзе зараз-жа запасных палкоў з горада Менска на фронт».

Большэвіцкая фракцыя франтовага камітэта на гэтым паседжанні дала аб'яднанай контррэвалюцыі жорсткі бой і адкрыта патрабавала адказаць на пытанне—«чым тлумачыцца замена запасных часцей «ударнымі батальёнамі» і «польскімі легіёнамі» **). Меншавіцка-эсэраўскі франтовы камітэт, ідучы цалкам на повадзе штабной контррэвалюцыі, прыняў пастанову аб неадкладным вывадзе запасных палкоў з Менска на фронт. ***). Камітэты запасных палкоў адмовіліся падначаліцца і пастанове франтовага камітэта. Штаб звярнуўся за дапамогай да Керэнскага.

17 (30) кастрычніка было атрымана распараджэнне Керэнскага аб расфармаванні запасных палкоў менскага гарнізона. Адначасова з гэтымі мерапрыемствамі ў Менску пачалася чорнасоценна-манархічная правакацыя, каб выклікаць несвоечасовыя ўзброеныя сутычкі паміж рэвалюцыйнымі часцямі менскага гарнізона і прыбываючымі з фронту казачымі часцямі. Шырока распаўсюджвалася чуткі аб тым, нібы на

*) «Буревестник» № 11, ад 20 кастр. 1917 г.

**) «Буревестник» № 11.

***) Там-жа.

20 кастрычніка рыхтуюцца лўрэйскія пагромы і ўзброенае выступленне большэвікоў.

Меншавіцка-эсэраўскі блок з франтовым камітэтам на чале, стаўшы на бок імперыялістычнай контррэвалюцыі і чорнай сотні, робіць захады ўзакопіць гэту правакацыю. У гэтых мэтах 18 (31) кастрычніка камітэт заслухоўвае даклад меншавіка Горына аб распаўсюджаных у горадзе чутках наконт лўрэйскіх пагромаў, наконт узброеных выступленняў большэвікоў і мерах іх папярэджання.

У сваім дакладзе Горын прапанаваў прыняць рад «ахоўных» мерапрыемстваў. У рэчаіснасці, як было ўжо адзначана вышэй, меншавіцка-эсэраўская контррэвалюцыя ішла на прамую дапамогу штаб-расправіц з узброенай сілай Менскага савета. Ваенны камісар Заходняга фронту, як гаворыцца, паставіў кропку над «і», патрабуючы ад франтовага камітэта дапамагчы Часоваму ўраду ў разгроме большэвікоў. Аднак, контррэвалюцыя крыху спазнілася са сваёй чорна-соценна-манархічнай правакацыяй.

Якраз у гэты дзень 18 (31) кастрычніка «Буревестник» і «Известия Минского Совета» змясцілі артыкулы, у якіх выкрывалася контррэвалюцыйная правакацыя.

У артыкулах пісалася, што контррэвалюцыя вядзе антысеміцкую агітацыю, звязвае яе з тым, што нібы чакаецца выступленне большэвікоў 20 кастрычніка. Сутнасць такой правакацыі накіравана на тое, каб легалізаваць контррэвалюцыйнае выступленне супроць большэвікоў і выклікаць для гэтага верныя сабе вайсковыя часці.

Далей «прама» заяўлялася:

«Гэтыя чуткі распаўсюджваюцца тымі, хто жадае выклікаць такія выступленні, хто жадае грамадзянскай вайны. Цёмныя сілы арганізуюцца і мабілізуюцца. Яны хочуць ва што-б там ні стала выклікаць выступленні і карыстаюцца для гэтага не толькі плескамі, але, пачынаюць ужо і дзейнічаць» *).

Большэвікі заклікалі профсаюзы, воінскія часці, палкавыя і ротныя камітэты «не верыць правакацыйным чуткам, не паддавацца ім, не прымаць ніякіх рашэнняў паміма Савета, спраўляюцца аб усім у Совеце». Артыкул канчаўся пагражаючай заявай:

«Мы маем ў сваім распараджэнні даволі сілы, каб у корані падавіць усе крокі контррэвалюцыйных імкненняў» **).

Арганізаваная штабам і меншавіцка-эсэраўскім франтовым камітэтам контррэвалюцыйная правакацыя не ўдалася. Менскі большэвіцкі Совет у гэтыя рашаючыя дні быў ператворан у палітычна-арганізацыйны штаб узброенага паўстання. Вялася інтэнсіўная падпольная работа па арганізацыі узброенай сілы з арыштаваных пасля ліпені-скіх падзей салдат і афіцэраў.

Доўгай і кропатлівай работай удалося большэвікаваць не толькі арыштаваных салдат, але і пастаўленых для іх аховы часці.

Увага, якую большэвікі Менска і Менскі совет удзялялі рэвалюцыйным салдатам і афіцэрам, пасаджаным Часовым ўрадам у турмы, дала магчымасць падрыхтаваць выключна дысцыплінаваны і рэвалюцыйны полк, які ў спалучэнні з рабочымі чырвонагвардзейскімі дру-

* «Известия Минского Совета» № 75 1917 г.

** «Известия Минского Совета» № 75, 18 октября 1917 г.

жынамі і менскім гарнізонам, з'явіўся асноўнай узброенай сілай Менскага савета пры захопе ўлады.

У Петраградзе хутка наспяваў крызіс, набліжаўся час узброенага паўстання. Часовы ўрад 23 кастрычніка парайсці ў адкрытае наступленне супроць рэвалюцыі. Была прынята пастанова аб тым, каб аддаць пад суд членаў Петраградскага ВРК, арыштаваць большэвікоў і закрыць большэвіцкія газеты. Раніцай 24 кастрычніка (6 лістапада) штаб Петраградскага акруг. аддаў загад аб разводзе мастоў праз Неву. Былі выключаны тэлефоны Смольнага. У Петраград выкітані батальён «ударнікаў» з Царскага сяла, юнкероў з Ораніенбаўма, артылерыю з Паўлаўска і інш. ваенныя часці, верныя Часоваму ўраду.

У гэты самы дзень Ленін пісаў членам ЦК:

«З усіх сіл пераконваю таварышоў, што цяпер усё вісіць на валаску, што на чарзе стаяць пытанні, якія не нарадзілі вырашаюцца, не з'ездамі (хоць-бы нават з'ездамі Саветаў), а выключна народамі, масай, барацьбою ўзброеных мас»^{*}).

24 кастрычніка адбылося паседжанне Петраградскага Камітэта партыі большэвікоў, на якім была вынесена пастанова аб неадкладным звяржэнні Часовага ўрада і перадачы ўлады ў рукі Саветаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў.

У ноч з 24 на 25 кастрычніка (з 6 на 7 лістапада) ўлада перашла ў рукі Петраградскага ВРК. Позна ўвечары 25 кастрычніка (7 лістапада), у момант канчатковай перамогі ўзброенага паўстання, адчынуўся II Усерасійскі з'езд Саветаў. З прычыны перамогі пролетарскай рэвалюцыі, з'езд прыняў адозву да ўсіх рабочых, салдат і сялян, а следам за гэтым дэкрэты аб зямлі, аб міры і ўладзе.

Пад грукат канонады пры штурме Зімяга дварца ішоў захоп улады на месцах. 25 кастрычніка (7 лістапада) менская большэвіцкая газета вышла з лозунгам «Уся ўлада Советам».

«Известия Минского Совета» надрукавалі прывітанне II Усерасійскаму з'езду Саветаў. Апаўдні было атрымана радыё ад Петраградскага ВРК аб пераходзе ўсёй улады к Советам.

А 2 тадзіне дня з дапамогай менскага гарнізона былі вызвалены з менскіх турэм арыштаваныя большэвікі, салдаты і афіцэры. Захапіўшы склад з аружжам, яны ўзброіліся і аб'явілі сябе «першым рэвалюцыйным палком імя Менскага савета».

Прэзідыум Менскага савета ў гэты-ж дзень выдаў загад № 1 да насельніцтва горада Менска і аколiц:

«Улада ў Петраградзе перашла ў рукі Саветаў рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў. Увесь петраградскі гарнізон, балтыйскі флот і іншыя вайсковыя часці прызналі новую ўладу. Адусюль ідуць данясенні, што армія і ваенныя часці на ўсіх фронтах прызнаюць новую ўладу, захоўваючы поўны спакой.

У Менску ўлада перашла ў рукі Савета рабочых і салдацкіх дэпутатаў, які звярнуўся да ўсіх рэвалюцыйных арганізацый з прапановай неадкладна прыступіць да арганізацыі часовай рэвалюцыйнай улады на месцах.

«Абвешчаючы аб тым, што адбылося, Менскі совет рабочых і салдацкіх дэпутатаў даводзіць да ведама ўсіх грамадзян, што

^{*}) Ленін, т. XXI, стр. 362.

ім прыняты самыя рашучыя меры да аховы рэволюцыйнага парадку і ўстанаўлення ўсюды жалезнай дысцыпліны. Устаноўлена рэволюцыйная цэнзура над усімі газетамі, што выходзяць у Менску і атрымліваюцца тут, каб папярэдзіць пашырэнне хваляючых насельніцтва чутак» *).

Таго-ж дня пад вечар Менскім саветам былі зняты ўсе пасты і заменены паставымі з першага рэволюцыйнага палка імя Менскага Савета, а таксама разасланы камісары—у штаб Заходняга фронту, па пошту, тэлеграф, чыгунку. 26 кастрычніка (8 лістапада) пленум Менскага савета зацвердзіў пастанову Выканкома аб пераходзе ўсёй пайнаты ўлады к Менскаму савету і стварыў Ваенна-Рэволюцыйны Камітэт для кіраўніцтва пры пераходзе ўлады к Саветам на месцах. У склад ВРК увашлі: тт. Мяснікоў—старшыня ВРК, Кнорын, Калмаювіч, Ландэр, Фрэйман і інш.

27 кастрычніка (9 лістапада) Бюро Абласнога Камітэта Саветаў ухваліла захват улады Менскім саветам і паставіла ўвесці ў склад ВРК двух прадстаўнікоў ад бюро і па аднаму прадстаўніку ад кожнага савета Беларуса і Заходняга фронту.

Аднак Менскі савет дапусціў вялікую памылку. Справа ў тым, што штаб Заходняга фронту не быў арыштован, не былі прыняты адпаведныя крокі і для ізаляцыі ад фронту меншавіцка-эсэраўскага франтовага камітэта.

Правакацыйнае прызнанне галоўнакамандуючым Заходнім фронтам генералам Балыевым і камісарам Часовага ўрада Жданавым прызначаных Менскім саветам камісараў усыпіла палітычную пільнасць Менскага савета. За двурэшніцкім прызнаннем Менскі савет не разгледзеў часовай зблытанасці і дэзарганізацыі ў радах контррэволюцыі, не разгледзеў таго, што іменна ў сілу дэзарганізацыі і непадрыхтаванасці прызнанне камісараў Менскага савета па сутнасці было правакацыйным.

У рэчаіснасці ўся штабная і эсэраўска-меншавіцкая контррэволюцыя спешна рыхтавалася да контрнаступлення.

26 кастрычніка (8 лістапада) галоўнакамандуючы Заходнім фронтам, імкнучыся ўзяць ініцыятыву ў свае рукі і прыкрыць падрыхтоўку контратакі па ўсяму фронту, разаслаў тэлеграму:

«Паводле атрыманых звестак, у Петраградзе Часовы ўрад арыштован. Улада перашла к рэволюцыйнаму камітэту, што мною абвешчана ўсім вайсковым камітэтам. Стоячы на стражы сваёй бацькаўшчыны, заклікаю войска і жыхароў у межах фронту захаваць парадак, у поўным спакоі чакаць далейшых падзей, памятаючы, што кожнае выступленне і непарадак пры сучасным грозным становішчы вядуць к пагібелі. Галоўнакамандуючы Заходняга фронту Балыеў» **).

Гэтая контррэволюцыйная па сутнасці тэлеграма мела прамой сваёй мэтай паведаміць усёй франтовай контррэволюцыі аб смяротнай для яе небяспецы і выклікаць інтэнсіўную падрыхтоўку для контрнаступлення. З другога боку, тэлеграма была накіравана на дэзарганізацыю і ўсыпленне палітычнай пільнасці рэволюцыйных сіл фронту.

*) „Буревестник“ № 1.

**) Менскі гіст. архіў, спр. 431.

Зусім адкрыта ў саюзе з контррэвалюцыйнай дзейнічалі меншавікі і эсэры. Меншавік Жданаў—ваенны камісар Заходняга фронту—у той жа дзень разаслаў па ўсіх карпусных і дывізіійных камітэтах тэлеграму ад імя армейскага камітэта X арміі:

«Ваенна-рэвалюцыйны камітэт, арганізаваны большэвікамі, армейскія камітэты ЦВК СР і СД. Усерасійскі Сялянскі Совет, ЦК партыі эсэраў і с.-д. меншавікоў не прызнаваць. Армкамітэт X звяртаецца да вайсковых арганізацый арміі з заклікам загады Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта не выконваць. Камісар Заходняга фронту Жданаў» *).

Менскія соцыялісты-рэвалюцыянеры ў гэты-ж час распаўсюджвалі тэлеграму бюро Ваеннага Камітэта ЦК партыі с.-р. наступнага зместу:

«Правануем... усім грамадскім і ваенным арганізацыям партыі с.-р. аказаць паўнейшую садзеінасць вайсковым арганізацыям, камісарам і каманднаму складу ў справе канчатковай ваеннай ліквідацыі шалёнай зацеі большэвікоў» **).

У гэты контррэвалюцыйны хор уключыла свой голас і нацыяналістычная беларуская контррэвалюцыя.

27 кастрычніка (9 лістапада) у друкаваным органе БСГ—«Вольная Беларусь» ад імя «Вялікай Беларускай Рады», «Ваеннай Рады», «Беларускага Ваеннага камітэта Заходняга фронту» і «Беларускай народнай партыі» была змешчана адозва да беларускага насельніцтва. Адозва заклікала «братоў беларусаў» выступіць супроць большэвікоў, не дапусціць, каб «віхор бязладдзя згубіў нашу святую нацыянальную справу» ***). Гэтым выступленнем беларуская контррэвалюцыя яшчэ раз і ўжо непрыкрыта паказала, на чым баку і за чые інтарэсы яна гатова змагацца са зброяй у руках.

Арганізацыйным цэнтрам дробна-буржуазнай контррэвалюцыі з'явіўся франтовы камітэт. Апарат і друкарня камітэта былі цалкам пастаўлены на службу штабной і дробна-буржуазнай контррэвалюцыі.

Адначасова з гэтым к Менску падцягвалася 2 казацкая дывізія, «дзікая» дывізія і іншыя вайсковыя часці, верныя Часоваму ўраду, 27 кастрычніка (9 лістапада) ваенныя сілы контррэвалюцыі былі ўведзены ў горад. Па распараджэнню штаба Заходняга фронту былі зняты караулы ВРК і заменены казацкімі патрулямі. На цяперашнім Пляцы Волі, была выстраена артылерыя і кулямётная каманда. Па ўсяму гораду раз'язджалі казацкія ўзброеныя атрады і кавалерысты.

Часова перавага сіл аказалася на баку контррэвалюцыі. Дробна-буржуазная контррэвалюцыя, меншавікі, эсэры, Бунд, БСГ і інш. паднялі галаву. 27 кастрычніка (9 лістапада) па ініцыятыве франтовага камітэта быў створан «Камітэт выратавання бацькаўшчыны і рэвалюцыі». «Камітэт выратавання» ўльтыматыўна патрабаваў ад ВРК і Менскага савета здаць уладу. Упаўнаважаны прадстаўнік «камітэта» меншавік Штэрн прапанаваў ВРК заключыць згоду паміж «Камітэтам выратавання» і Менскім саветам, молячы не «даводзіць да праціцця крыві». К 3 гадзіне дня ВРК парашыў увайсці ў часовую згоду, паставіўшы сабе мэтай за час перагавораў падцягнуць з фронту дадат-

*) Менскі гіст. арх., спр. № 432.

**) Менскі гіст. арх., справ. за 1917 г. «Игуменского уездного комиссара с марта по ноябрь» стар. 441—442.

**) «Вольная Беларусь» № 28.

корыст ўзброеныя сілы і пачынь на абарону Менскага савета дадатковыя рабочыя масы горада. Для перагавораў з «Камітэтам выратавання» былі вылучаны ад Менскага савета два прадстаўнікі: тт. Алібекаў і Перно. Ім было даручана зацягнуць перагаворы. 27 кастрычніка (10 лістапада) заключана згода паміж Менскім саветам і «Камітэтам выратавання».

Асноўным, прынцыпова важным пунктам гэтай згоды з'яўляўся пункт аб непасылцы контррэвалюцыйных узброеных сіл на Петраград і Маскву. Большэвікі Беларусі разумелі, што лёс перамогі дыктатуры пролетарыята вырешаўся імёна ў гэтых палітычна-прамысловых цэнтрах. Таго-ж дня «Камітэт выратавання» выдаў загад № 1, у якім апаветнічалася аб пераходзе ўсёй улады ў Менску і на Заходнім фронце ў рукі «Камітэта выратавання». Гэты-ж загад скасоўваў загады № 1 Петраградскага ВРК і Менскага савета*). Аднак меншавіцка-эсэраўская і бундаўская контррэвалюцыя зарана назвала сябе уладай. Менскі савет і ВРК, не гледзячы на згоду, нідзе ні афіцыйна, ні фактычна не прызнаў уладу «Камітэта выратавання». У Менску фактычна ўсталявалася своеасаблівае двоеўладства.

28 кастрычніка (10 лістапада) Выканком Менскага савета, зацвердзіўшы згоду паміж Менскім саветам і «Камітэтам выратавання», зняў з пасады камісара Часовага ўрада меншавіка Жданава, аб чым паведамаў толькі паведаміць «Камітэт выратавання». Гэтым самым Совет пачаў масам, што ён не перастае лічыць сябе ўладай. Такое фактычнае двоеўладства дазволіла большэвікам адкрыта заяўляць, што Менскі савет не адмаўляецца ад сваіх прынцыпаў і што ён будзе змагацца да канца за канчатковую перамогу пролетарскай рэвалюцыі. Большэвіцкія газеты Беларусі і Заходняга фронту «Буревестник» і «Известия Минского Совета» друкавалі прывітанні ад рабочых Петраградскаму ВРК, Менскаму савету і паўстаўшаму пролетарыату, звесткі аб рабоце II з'езда Саветаў і яго дэкрэты, заклікалі беларускі пролетарыят і сялянства змагацца да канца за мір, хлеб, сацыяльную і нацыянальную свабоду. 27 кастрычніка (10 лістапада) на паседжанні Менскай думы выступіў Берсон і заявіў: «Не можа быць і гутаркі аб тым, каб менскія большэвікі былі нязгодны з петраградскімі таварышамі. Іх лозунг—«ўся ўлада Советам». Далей, гаворачы аб згодзе паміж «Камітэтам выратавання» і Менскім саветам, Берсон заявіў, што, «дучыся камітэт, большэвікі не адмовіліся ні ад аднаго са сваіх лозунгаў**»).

У профсаюзах адбываліся жорсткія сутычкі паміж рабочымі, якія патрабавалі абароны Менскага савета, і бундаўска-меншавіцкімі абаронамі «Камітэта выратавання». Пад напорам рабочых мас ЦБ профсаюзаў вымушана было прыняць пастанову, якая абяцала «ў выпадку, калі вогскі будуць пасланы для расправы з большэвікамі ў Петраград або Маскву, адклікаць свайго прадстаўніка з «Камітэта выратавання»***).

30 кастрычніка на сходзе ўсіх праўленняў менскіх профсаюзаў і фабкомаў выступіў перад рабочымі масамі старшыня Менскага савета т. Ландэр з ацэнкай палітычнага моманту:

«Сучасныя падзеі не з'яўляюцца змовай большэвікоў, а паўстаннем народу. Часовы ўрад, які цалкам знаходзіўся ў ру-

*) Газета «Фронт» № 95

**) Цэнтрархіў БССР, справы № 3 за 1917 г.

*) Арх. Інст. іст. партыі, ф. 20, справа № 29.

ках буржуазіі, не здолеў задаволіць патрабаванняў народу. Ён не здолеў даць ні міру, ні хлеба, ні зямлі. Змучаны народ падняўся, каб вырваць уладу з рук буржуазіі і перадаць яе ў рукі Саветаў» *).

На гэтым-жа сходзе была прынята рэзалюцыя, заклікаўшая ўвесь пролетарыят гор Алёска «да аб'яднання і стварэння адзінага рэволюцыйнага фронту для абароны Саветаў ад контррэволюцыйнага наступлення» **).

Адначасова з гэтай работай, якая цалкам пацвярджае правільнасць прынцыповай пазіцыі большэвікоў Беларусі, інтэнсіўна праводзілася работа і на фронце.

Зраз-жа пасля заключэння згоды паміж Менскім саветам і «Камітэтам выратавання» Менскі савет спешна накіраваў на фронт групы талкаўшчоў на чале са Шчукіным і Палукаравым з сакрэтнейшым даручэннем партыі падрыхтаваць прысылку ў Менск рэволюцыйных баявых дружных. Разам з гэтым, не гледзячы на патрабаванні «Камітэта выратавання» разброць рабочых і «Першы Рэволюцыйны імя Менскага Савета Полк», Савет, замест разбраення, 28 кастрычніка яшчэ дадаткова захапіў зброю са складу штаба.

Набліжаўся час канчатковай перамогі пролетарыята Беларусі.

Дарэмны былі надзеі контррэволюцыі на вайсковыя часці, уведзеныя 27 кастрычніка ў Менск. Салдаты і казакі пад уплывам большэвіцкай агітацыі ўсе часцей і часцей заходзілі ў Менскі савет даведацца аб сапраўдным становішчы ў Петраградзе. Не дапамаглі і правакацыйныя тэлеграмы накшталт таго, што «надзеі ў Петраградзе развіваюцца спрыяюча. Керэнскі з войскамі набліжаецца да Петраграда. Урад прымае неабходныя меры да аднаўлення ўсяго ўрадавага апарата пры поўным падтрыманні служачых» і т. д. ***).

Надзеі разгортваліся на карысць сацыялістычнай рэволюцыі. Арганізаваліся баявыя дружны на прадпрыемствах. Аб'яднаная дробна-буржуазная контррэволюцыя пачула небяспеку. 31 кастрычніка ў газ. «Соціаліст рэволюцыйнер» з'явіўся артыкул пад назвай— «Маскі долой», у якім уся менская дробна-буржуазная контррэволюцыя імкнецца паставіць Менскаму савету і большэвікам ультыматум аб прызнанні ўлады «Камітэта выратавання». Ультыматум гэты магавіруецца наступным:

«Чаму Менскі савет, кіруемы большэвікамі, да сучаснага моманту адкрыта не аб'явіў аб прызнанні ім улады камітэта Выратавання Рэволюцыі Заходняга фронту? Чаму да сучаснага моманту не звернута захопленае большэвікамі аружжа і кулямёты? Чаму ў Выканаўчым Камітэце Менскага Савета Р. і С. Д. пануе дух канспірацыі і змовы, усяляючы ў душу трывогу» ****)

Ультыматум ставіўся ў фармулёўцы:

«Паны большэвікі з Менскага савета, заявіце адкрыта—ці падпарадкоўецеся вы Камітэту Выратавання Рэволюцыі, ці за яго спіною рыхтуеце новае паўстанне... Адкрыта заявіце, з кім вы—

*) Менскі гістарычны архіў, справа № 124, 1917 г.

**) Менскі гіст. архіў, справа 1917 г. „Ігуменскаго Уездного Комиссара с марта по ноябрь“ стр. 453

***) Арх. Інст. гіст. партыі пры ЦК КП(б)Б, фонд 20, справа 30, стар. 271, 272, 273.

****) „Соціаліст рэволюцыйнер“ № 7, ад 31 кастрычніка.

з Камітэтам Выратавання Рэволюцыі ці з петраградскімі большэвікамі... *).

Большэвікі на ультыматум адказалі.

1 (14) лістапада «Звязда»—орган большэвіцкага Абласцкома—вышла з лозунгамі:—«Няхай жыве рэволюцыя рабочых, салдат і сялян»; «Мы ідзем к міру, зямлі і хлебу».

У гэтым-жа нумары быў змешчан артыкул т. Мяснікова—афіцыйна адказ на прад'яўлены ультыматум. Большэвікі Менска, як і раней, адкрыта заявілі:

«Мы за паўстанне. Разам з намі і Саветы, і Менскі Совет. Разам з намі і ўся армія і ўсе салдаты... Рэволюцыйны фронт возьме вашу контррэволюцыйную пазіцыю, якую вы стварылі ў Менску» **).

1 (14) лістапада каля 12 гадзіны ўночы к Менску падышоў прысланы арміяй Заходняга фронту на падмогу Менскаму совету бліндыраваны поезд. 2 (15) лістапада збянтэжаны «Камітэт выратавання» патрабаваў ад Менскага совета надрукаваць у «Известиях Минского Совета» загад «аб непадпарадкаванні» Петраградскаму ВРК. У адказ на гэта Менскі совет афіцыйна адклікаў сваіх прадстаўнікоў з «Камітэта выратавання» і арганізаваў урачыстае паседжанне Менскага совета. На гэтым паседжанні было абвешчана аб канчатковым пераходзе ўлады к Менскаму совету. Меншавікі, эсэры і бундаўцы заявілі аб выхадзе з Совета. Большасць ваенных часцей, распаложаных у Менску, прызнала ўладу Менскага совета. На фронце адбываліся з'езды II, III і X армій, якія стварылі ВРК. 8 (21) лістапада Менскі ВРК разаслаў у важнейшыя пункты Беларусі і Заходняга фронту—Полацк, Віцебск, Смаленск, Оршу, Вязьму, Калугу, Бранск, Бахмач, Гомель, Жлобін—сваіх камісараў, якім даручалася арганізацыя савецкай улады і ахова чыгуначных вузлоў ***).

У гэтыя-ж дні па ўсіх важнейшых гарадах Беларусі адбывалася барацьба з аб'яднанай контррэволюцыяй за пераход улады ў рукі Советаў.

Гомельскі Совет, не гледзячы на тое, што ў кастрычніку большэвіцкай большасці не меў, пад напорам Палескага Камітэта большэвікоў, на чале якога стаяў Л. М. Кагановіч, вымушан быў ужо 26 кастрычніка (8 лістапада) стварыць «Камітэт Рэволюцыйнай Аховы», асноўнаю мэтай якога было не дапусціць вайсковых эшалонаў з фронту на Петраград і Маскву. 28 кастрычніка (10 лістапада) Совет прыняў большэвіцкую рэзалюцыю аб перадачы ўсёй улады Советам. 30 кастрычніка (12 лістапада) Палескі Камітэт даручыў ВРК ажыццявіць пераход улады да Советаў.

30/X (12 лістапада) т. Кагановіч з усёй палкасцю пролетарскага рэволюцыянера выступіў у Совеце з прамовай, у якой выкрываў пазіцыю меншавіцка-эсэраўскіх здраднікаў, заявіўшы, што Саветы—рэволюцыйныя штабы, аплоты рэволюцыі. Меншавікі і эсэры—ярыя ворагі Советаў. Меншавікі і эсэры адкрыта пайшлі насустрач контррэволюцыі, насустрач войскам Керэнкага.

*) «Социалист революционер» № 7, ад 31 кастрычніка.

**) «Звязда» № 18.

***) «Звязда» № 25, ад 9 лістапада 1917 г.

Ніякага аб'яднання са здраднікамі справы пролетарскай рэволюцыі—такою была лінія большэвікоў. Гэта цвёрдая лінія, якая праводзілася адным з выдатнейшых кіраўнікоў пролетарскай рэволюцыі на Беларусі—т. Кагановічам—забяспечыла большэвікам Гомельшчыны актыўнае падтрыманне самых шырокіх мас працоўных. На гэтым-жа паседжанні была прынята пастанова аб пераабранні Гомельскага савета.

У Віцебску 26 кастрычніка (8 лістапада) па пастанове Губкома РСДРП большэвікоў быў створан, у процівагу меншавіцка-эсэраўскаму і бундаўскаму савету, ВРК. 28 кастрычніка (10 лістапада) ВРК паслаў сваіх камісараў на пошту, тэлеграф і чыгунку. Здрадніцкі Совет і арганізаванае ім Ваеннае бюро было аб'яўлена распушчаным. 29 кастрычніка (11 лістапада) была закрыта газета «Ізвестія Витебского Совета» і пачаліся выбары ў новы Совет.

Трыумфам перамогі пролетарыята ў Беларусі і на Заходнім фронце былі з'езды: II абласны з'езд Советаў, III з'езд сялянскіх дэпутатаў і II з'езд дэлегатаў фронту, якія адбыліся адзін за адным у лістападзе. Кожны з гэтых з'ездаў абраў выканаўчы камітэт, у якіх пераважная большасць месц належала большэвікам.

На другім абласным з'ездзе Советаў былі прадстаўлены ўжо ўсе буйнейшыя гарады і пункты Беларусі, дзе ўлада лоўнасцю перайшла да советаў, або створаных ВРК. На з'ездзе былі прадстаўлены: Менск, Гомель, Бабруйск, Барысаў, Рагачоў, Орша, Рэчыца, Мазыр, Лунінец, Вілейка, Ветка, Несвіж, Сіняўка, Осіповічы, Жлобін, Слуцк, Докшыца, Ганцэвічы, Замір'е, Дарагабуж і інш.

26 лістапада (9 снежня) выканаўчыя камітэты зліліся ў Абласны Выканаўчы Камітэт Советаў рабочых, салдацкіх, сялянскіх і батрацкіх дэпутатаў і стварылі СНК Заходняй обласці. Гэты ўрад Беларусі разгарнуў інтэнсіўную работу па правядзенню ў жыццё дэкрэтаў II з'езда советаў.

Праз 100 дзён савецкай улады ў Беларусі пачалося наступленне немцаў. Нямецкая акупацыя прымуоіла партыйную арганізацыю Беларусі пайсці ў падполле, каб зноў весці барацьбу за ўладу советаў. У выключна цяжкіх умовах падполля гераічная барацьба пролетарскіх рэволюцыянераў дала новую перамогу, і ў снежні 1918 года над Беларуссю ўзняўся сцяг Советаў.

Аднак цяжкі і гераічны шлях большэвікоў Беларусі за ўладу советаў і на гэты раз яшчэ не скончыўся. Вайна з белапалякмі, падрыхтаваная імперыялісцкай Антантай, зноў запаланіла Савецкую Беларусь. Дзікая эксплуатацыя белапольскіх акупантаў, бязлітасная расправа з грамадскімі арганізацыямі рабочых і працоўнага сялянства, арышты, рэквізіцыі, грабежніцтва хлеба, жывёлы, руйнаванне і падпал вёсак—усё гэта спадарожжалася зваротам фабрык і заводаў буржуазіі, маёнткаў памешчыкам у час абодвух акупацый.

Беларуская, яўрэйская і інш. контррэволюцыя прасмыкаліся перад жудаснымі акупантамі, вітаючы іх. Беларускія нацыянал-дэмакраты ў саюзе з імперыялістычнай буржуазіяй усімі мерамі дапамагалі ўмацаванню ўлады памешчыкаў і буржуазіі.

Гераічная рабоча-сялянская армія, пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, пры актыўнай дапамозе партызанскіх атрадаў, кіруюмых большэвікамі з падполля, пры дапамозе пролетарыята іншых краін, перамагла аб'яднаную імперыялістычную контррэволюцыю.

Пролетарская соцыялістычная рэволюцыя перамагла канчаткова. Праз адданасць справе пролетарыята, праз гераічную барацьбу на гаспадарчым фронце ў аднаўленчы і рэканструкцыйны перыяды працоўныя Беларусі пад кіраўніцтвам Кіі(б)і, пры братскай дапамозе СССР, прышлі к 17 гадавіне Окцябра з велізарнымі перамогамі ў справе ўмацавання дыктатуры пролетарыята і пабудовы соцыялізма.

Іменна вялікая Окцябрская соцыялістычная рэволюцыя высока ўзняла сцяг барацьбы за пабудову бяскласавага камуністычнага грамадства. Пад гэтым сцягам, пры непадзельным кіраўніцтве партыі большэвікоў на чале з правадырамі сусветнага пролетарыята Леліным—Сталіным, пролетарыят Расіі ў саюзе з вясковай беднотай заваяваў сваю дыктатуру.

Дыктатура пролетарыята на справе ўстанавіла свабоду для ўсіх нацыянальнасцей былой Расійскай імперыі.

Бурнае развіццё нацыянальнай па форме і соцыялістычнай па змесці культуры стала набыткам мільённых мас працоўных розных нацыянальнасцей. Брацкае супрацоўніцтва працоўных усіх нацыянальнасцей у пабудове соцыялізма знашло сваё выражэнне ў непахісным Саюзе Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Пад сцягам Камуністычнага Інтэрнацыянала згуртоўваюцца дзесяткі мільёнаў працоўных Захаду і Ўсходу. Заваевы соцыялізма ў СССР перамога сусветнага пролетарыята па шляху развязвання сусветнай пролетарскай рэволюцыі.

Асноўныя прынцыпы савецкай выбарчай сістэмы

Ленін у радзе сваіх твораў і выступленняў называў савецкую сістэму новым дзяржаўным апаратам. Але, называючы сапраўды дзяржаўным апаратам, Ленін неаднакроць падкрэсліваў, што яны з'яўляюцца прадстаўнічымі ўстановамі, якія даюць «злучэнне законодаўчай улады, зліццё кіраўніцтва з заканадаўствам» (том XXV, стар. 148).

Советы, як органы дыктатуры пролетарыята, нараджаліся і загартоўваліся ў агні трох рэволюцый. Ад зародкавых органаў паўстаў і да саветаў, як палітычнай формы дыктатуры пролетарыята. — Гэтай вялікай гістарычнай шлях, па якім прашоў рабочы клас, працоўныя масы пад кіраўніцтвам Леніна і яго партыі.

Дзейная сіла саветаў, як органаў, што злучаюць сілу працоўнага народу, які выдае сам свае законы і адначасова выконвае іх, была выяўлена ў гістарычныя дні першага штурму ўлады царызма.

«Гэта былі, — пісаў Ленін аб советах 1905 года, — іменна органы ўлады, не гледзячы на іх зачаткавасць, стыхійнасць, неаформленасць, расплыўчатасць у складзе і функцыянаванні. Яны дзейнічалі як улада, захватваючы... друкарні, арыштоўваючы чыноў паліцыі, перашкаджаўшых рэволюцыйнаму народу ажыццяўляць свае правы..., яны дзейнічалі, як улада, зварочваючыся да свайго народу з заклікам не даваць грошай старому ўраду. Яны канфіскавалі грошы старога ўрада... і накіроўвалі на патрэбы новага, народнага ўрада. Так, гэта былі, бясспрэчна, зародкі новага народнага, або, калі хочаце, рэволюцыйнага ўрада» *).

Геній Леніна раскрыў адну з важнейшых рыс саветаў, як органаў рэволюцыйнай улады, органаў будучай дыктатуры пролетарыята. Гэта рыса адлюстравата выяўленне волі сапраўды агромнай большасці народу. Такім чынам асноўны сэнс саветаў, як новых органаў улады, заключаецца ў тым, што саветы — вынік творчай рэволюцыйнай дзейнасці саміх мас. І іменна таму, што яны ўзніклі пад кіраўніцтвам партыі, у ходзе абвостранай класавай барацьбы, яны сканцэнтравалі ў сабе агульны інтарэс экаплаатуемых і прыгнечаных, якія, не чакаючы ніякіх законодаўчых актаў на права ажыццяўляць сваю рэволюцыйную волю, пад кіраўніцтвам партыі стварылі новую форму ўлады.

Ідэя ўлады саветаў, узнікшых у час рэволюцыі 1905 г. і прыдушаных жорсткай рэакцыяй царскай улады, атрымала далейшае развіццё ў час лютаўскай рэволюцыі 1917 г.

*) Ленін. том XI, выд. 2, стар. 117.

Окцябрская рэвалюцыя канчаткова замацавала саветы як палітычную і арганізацыйную форму дыктатуры пролетарыята, надала ім новы, больш глыбокі змест. Саветы паказалі, што яны з'яўляюцца не толькі органамі паўстання працоўных мас, органамі іх паслядоўнай рэвалюцыйнай барацьбы супроць капіталізма, але і «пастаяннай і адзінай асновай усёй дзяржаўнай улады, усяго дзяржаўнага апарата» (Ленін).

Не выпадкова-ж супроць саветаў аб'ядналіся ўсе сілы рэакцыі, усе здраднікі інтарэсаў рабочага класа і яго закліятыя ворагі. Ад Мілюкова і Струве да японскіх імперыялістаў, англійскіх цвёрдалобых і новага «дучэ» Гітлера; ад Керэнскага і Дана, Вельса і Лейппарта да «масцітага» Кауцкага і ідэолага контррэвалюцыйнай буржуазіі—Троцкага і ўсіх ідэолагаў соцыял-фашызма—усё гэта прадстаўнікі варожага лагера, якія праяўляюць сваю ненавісць да савецкай улады.

Гэта ненавісць да савецкай улады, як сістэмы дзяржаўнага панавання пролетарыята, грунтуецца на тым, што «саветы ёсць прамое выражэнне дыктатуры пролетарыята» (Сталін) і гэтым самым яны з'яўляюцца самай моцнай уладай на свеце, уладай, якая не ашуквае працоўныя масы, а дапамагае ім і арганізуе іх на рашучую барацьбу з буржуазіяй і яе агентамі.

Лінія работы саветаў і лінія камуністычнай партыі—адна лінія. Недарма высоўваюць ворагі пролетарыята лозунг «Саветы без камуністаў», каб зрабіць спробу падарваць савецкую сістэму шляхам процістаўлення саветаў, як формы дзяржаўнага кіраўніцтва, іх большэвіцкаму эместу.

17 год існавання савецкай улады, яе ўсё больш узрастаючая сіла ёсць рэзультат таго, што работай саветаў кіравала камуністычная партыя большэвікоў—партыя рабочага класа. У перыяд другой пяцігодкі неабходна яшчэ большае ўмацаванне партыйнага кіравання дзейнасцю саветаў, яшчэ большае павышэнне большэвіцкай якасці іх работы.

Накіроўваючы ўвесь яд сваёй злосці супроць савецкай сістэмы, ворагі пролетарыята імкнуцца сказаць, дыскрэдытаваць ролю савецкага прадстаўніцтва, як аднаго з важнейшых рычагоў дыктатуры пролетарыята. Безупынна ратуючы за буржуазную дэмакратыю, лакеі капіталістаў на розны манер, але па сутнасці аднолькава, выконваюць соцыяльны заказ свайго гаспадара.

«Прадстаўнічыя органы,—піша меншавік Гарві,—усёроўна парламент ці саветы—могуць жыць толькі ў атмасферы свабод і барацьбы партый».

Ён спявае старую меншавіцкую песню аб шкоднасці дыктатуры пролетарыята, пры якой, нібы, не можа быць ніякай гутаркі аб сапраўдным народным прадстаўніцтве:

«Усе гутаркі аб «ажыўленні саветаў»,—прадаўжае Гарві,—усе разважанні аб «савецкай грамадскасці», аб «савецкай законнасці», аб савецкай канстытуцыі наскрозь прасякнуты двудушшам. Дыктатура і законнасць, дыктатура і грамадокасць—рэчы несумяшчальныя яшчэ ў большай меры, чым па Пушкіну геній і зладзейства».

Весці дыскусію з панамі меншавікамі няма ніякай патрэбы. Гэтым паследкам «чыстай дэмакратыі» гісторыя проціпаставіла сілу нашага

савецкага ладу, які тунтуецца на шырокім прадстаўніцтве працоўных мас. Гэта сіла цалкам выцякае з асаблівасцей тых новых органаў класавага панавання, якія замянілі старую дзяржаўную сістэму.

Ленін з надзвычайнай яснасцю характарызаваў змест і сутнасць новых органаў улады, якія, паводле яго прагноза, павінны былі замяніць стары дзяржаўны апарат.

У 1917 годзе ў сваёй рабоце: «Ці ўтрымаюць большэвікі дзяржаўную ўладу»—Ленін даў класічны аналіз таго новага, што прадстаўляюць сабой саветы, як органы пролетарскай улады. У шасці ленінскіх тэзісах даецца сціслае, але вельмі акрэсленае абрунтаванне савецкай сістэмы:

«Советы ёсць новы дзяржаўны апарат, які дае, па-першае, узброеную сілу рабочых і сялян, прычым гэтая сіла не адарвана ад народу, як сіла старой пастаяннай арміі, а цяснейшым чынам з ім звязана... Па-другое, гэты апарат дае сувязь з масамі, з большасцю народу настолькі цесную, непарыўную, лёгка правярную і аднаўляемую, што нічога падобнага ў ранейшым дзяржаўным апарце няма і ў паміне. Па-трэцяе, гэты апарат у сілу выбарнасці і змянямасці яго складу па волі народу, без бюракратычных фармальнасцей, з'яўляецца куды больш дэмакратычным, чым ранейшыя апараты. Па-чацвертае, ён дае моцную сувязь з самымі рознымі прафесіямі... Па-пятая, ён дае форму арганізацыі авангарда, т. э. самай свядомай... часткі прыгнечаных класаў, рабочых і сялян, з'яўляючыся такім чынам апаратам, праз які авангард... можа падумаць, выхаваць, навучаць і весці за сабою ўсю гіганцкую масу гэтых класаў да гэтага часу стаяўшую зусім па-за палітычным жыццём, па-за гісторыяй. Па-шостае, ён дае магчымасць злучаць выгады парламентарызма з выгадамі непасрэднай і прамой дэмакратыі, т. э. злучаць у асобе выбарчых прадстаўнікоў народу і законадаўчую функцыю і **выкананне законаў** *).

Ва ўказаных тут прынцыпах дзейнай, творчай ролі саветаў з усёй відавочнасцю паказана іх гістарычнае значэнне. Праз савецкую выбарчую сістэму, якая непасрэдна звязана і знаходзіцца ў поўнай адпаведнасці з шасцю прыведзенымі ленінскімі тэзісамі, мільёны працоўных выяўляюць сваю волю і класавыя імкненні.

У саветах—гэтых новых органах сапраўды народнага прадстаўніцтва—канцэнтруецца творчая сіла рабочага класа і былых эксплуатаваных, якія праз удзел у саветах уцягваюцца ў справу кіравання сваёй дзяржавай.

Што-ж з'яўляецца асабліва важным пры характарыстыцы савецкай выбарчай сістэмы ў процівагу буржуазнай?

Советы выяўляюць волю не паасобных «незалежных» індывідаў, але арганізаваных калектываў працоўных. Савецкі правамоцны грамадзянін не толькі ажыццяўляе акт галасавання, але актыўна ўдзельнічае ў абмеркаванні работы савета, які кіруе яго выбарчай адзінкай: заводам, фабрыкай, соўгасам, калгасам, установай і т. п.

У той час, калі буржуазія ўвесь сэнс свайго прадстаўніцтва зводзіць да голага акта галасавання і «незалежнай» ад народу дзейнасці дэпутатаў, фактычна вельмі цесна звязаных з коламі фінансавага

*) Ленін, том XXI, стар. 258.

капітала,—наша савецкая выбарчая сістэма патрабуе ад працоўных не простага галасавання, але непасрэднай работы ў саветах і іх органах.

Карыстаючыся рознымі спосабамі фальсіфікацыі, падкупу, жывільніцтва і машэнства пры выбарах, буржуазія крычыць аб волі большасці, ажыццяўляемай «народнымі» прадстаўнікамі.

Некаторыя буржуазныя даследчыкі самі характарызуюць зусім недвусэнсна барацьбу розных «свабодных» буржуазных партый за прадстаўніцтва большасці:

«У час кампаніі вярбоўкі,—піша Острогорскі,—з таго і з другога боку прыпадносіцца столькі абману, што можна было-б патапіць броненосец» *).

Сіла савецкай выбарчай сістэмы — у тым, што яна рашуча адмаўляе якую-б там ні было незалежнасць дэпутата ад выбаршчыкаў, а падкрэслівае адказнасць дэпутата, як прадстаўніка інтарэсаў працоўных мас. Гэта мае на ўвазе тэзіс Леніна аб саветах, які падкрэслівае, што савецкая сістэма «робіць сувязь з масамі..., з большасцю народу... цеснай, неадрыўнай, лёгка правяраемай і аднаўляемай».

Разрыў паміж прадстаўнічымі органамі і масамі працоўных з'яўляецца неабходнай уласцівасцю буржуазнай дзяржаўнай сістэмы. Капіталісты зацікаўлены ў тым, каб дэпутаты з'яўляліся жрэцамі, якія свяшчэннаадзеюць у парламенце і яго кулуарах, у той час як шырокія масы выбаршчыкаў не ведаюць аб тых фокусах і махінацыях, што робяцца ў храмах «народнага» прадстаўніцтва.

Савецкая выбарчая сістэма пабудавана на прынцыпе дэмакратычнага цэнтралізма, які заключаецца ў тым, што нізавыя саветы ствараюць вярхоўныя органы ўлады саветаў, якія чэрпаюць сваю сілу ў актыўным удзеле рабочых і шырокіх працоўных мас у рабоце саветаў і іх органаў.

Сутнасць савецкага дэмакратычнага цэнтралізма заключаецца і ў тым, што кожны паасобны дэпутат, як удзельнік у рабоце саветаў, можа быць абраны ў вярхоўныя органы ўлады. Акт гэтага абрання зусім не значыць, што, з'яўляючыся, напрыклад, членам савецкага ўрада, дэпутат не можа заставацца і членам нізавога савета, у які ён абраны. Наадварот,—савецкая выбарчая сістэма патрабуе актыўнай работы ў саветах кожнага дэпутата, якую-б пасаду ён ні займаў. Член ЦВК, абраны ў савет ад пэўнага вытворчага калектыва, абавязан несці адказнасць за сваю дзейнасць у саветах перад выбаршчыкамі, як член данага савета. Але разам з тым, як прадстаўнік савецкага ўрада, ён, узначальваючы якую-небудзь адказную галіну дзяржаўнага кіравання, загадвае і кіруе гэтай галіной ад імя шырокіх працоўных мас, інтарэсы якіх ён прадстаўляе на з'ездзе саветаў, на сесіі ЦВК, на паседжанні яго прэзідыума і інш.

Савецкая выбарчая сістэма зусім не адмаўляе дзейнай ролі індывіда; гэтая роля прызнаецца пастолькі, паколькі яна супадае з інтарэсамі пролетарыята, з яго класавай мэтаімкненнасцю ў барацьбе за сацыялізм. У гэтай сувязі трэба напамінаць аб выказванні Леніна на III усерасійскім з'ездзе профсаюзаў, дзе даецца найглыбейшы аналіз

*) Острогорский «Демократия и политические партии», том I, стр. 188.

таго, як трэба разумець супадзенне класавай волі індывіда з волляй шырокіх мас працоўных.

«Воля соцень і дзесяткаў тысяч,—гаварыў Ленін,—можа выразіцца ў адной асобе. Гэта складаная воля выпрацоўваецца **савецкім шляхам**».

Ні адна дзяржава не дашла да такога дэмакратызма. А нашы... з'езды—гэта выпрацоўка агульнай волі і агульнага рашэння.

«На гэтай найшырэйшай базе разумеецца наша савецкая канстытуцыя, наша савецкая ўлада. Яна дае тое, што рашэнні савецкай улады маюць нябачаную ў свеце сілу аўтарытэта, сілу **рабочых і сялян**» *). (Падкрэслена намі—Л. Р.)

Прынцып дэмакратычнага цэнтралізма пранізвае ўсю савецкую сістэму, звязвае ў адно цэлае вярхоўныя і вышэйшыя органы ўлады з мясцовымі саветаў. Апошнія, падначальваючыся цэнтралізаванаму кіраўніцтву вярхоўных органаў улады, самі надаюць ім сілу праз выяўленне волі шырокіх працоўных мас. Так, напрыклад, ЦВК, які выбіраецца з'ездамі саветаў, кіруе на падставе рашэнняў з'езда дзейнасцю ўсёй сістэмы саветаў, але, кіруючы, выдаючы законы, гэты найвышэйшы орган улады рэспублікі з'яўляецца адначасова і **выканаўчым** органам, бо ён выконвае, ажыццяўляе волю з'езда саветаў, а гэтым самым волю мільёнаў працоўных.

Савецкі шлях выпрацоўкі волі працоўных заключаецца і ў тым, што савецкая выбарчая сістэма грунтуецца на рэальных свабодах для працоўных.

«Адзіная воля,—гаворыць Ленін,—не можа быць фразай, сімвалам. Мы патрабуем, каб гэта было ў практыцы» **).

Гэта патрабаванне Леніна цалкам ажыццяўляецца і выражана ў асноўным законе кожнай савецкай рэспублікі. Так, канстытуцыя БССР у першым раздзеле акрэслена рэгламентуе найшырэйшыя магчымасці працоўных карыстацца сапраўднымі свабодамі, якія можа даць толькі пролетарская дзяржава. Даволі напамінь аб змесце некагорых артыкулаў нашай канстытуцыі для пацверджання гэтага палажэння (гл. артыкулы 8, 9, 10, 11). Для забяспечання працоўным сапраўднай волі і магчымасці ствараць саюзы, склікаць сход, выяўляць свае думкі, атрымаць доступ да ведаў, навукі, культуры—пролетарская дзяржава перадае ў рукі працоўных усе рэальныя блага як духоўнай, так і матэрыяльнай культуры. Велізарныя палацы, будынкі, універсітэты, сродкі друку, бібліятэкі, школы і т. д.—усім гэтым, пад кіраўніцтвам пролетарыята на чале з яго авангардам—Камуністычнай партыяй, карыстаюцца шырокія масы былых эксплуатаваных і прыгнечаных класаў.

У фактычнай магчымасці ажыццяўляць свабоды і заключаецца надзвычайная сіла нашай сістэмы выбараў, у гэтым яе гістарычная перавага над капіталістычным ладам, пабудаваным на ілюзорнасці фальшывых свабод, сутнасць якіх так выразна ўскрыў Ленін:

«А што яны называюць свабодай? Гэтыя дывілізаваныя французы, англічане, амерыканцы, яны называюць свабодай хоць-бы свабоду сходаў. У канстытуцыі павінна быць напісана: «Свабода сходаў усім грамадзянам». «Вось гэта,—гавораць яны,—ёсць змест, вось гэта ёсць асноўнае праяўленне свабоды. А вы, большэвікі, вы свабоду сходаў парушылі».

*) Ленін, том XXV, стар. 144.

**) Там-жа, стар. 143.

Так, —адказваем мы,—ваша свабода паны англічане, французы, амерыканцы, ёсць ашуканства, калі яна супярэчыць вызваленню працы ад гнёту калітала. Вы дробязь забылі, паны цывілізаваныя. Забылі, што ваша свабода напісана ў канстытуцыі, якая ўзаконьвае прыватную ўласнасць. Вось у чым сутнасць справы» *).

Ідэолагі буржуазіі казыраюць свабодай індывіда, які, з'яўляючыся «роўнапраўным» і «незалежным», па іх думцы, вельмі лёгка карыстаецца буржуазнымі свабодамі. Разважанні аб скарыстанні свабоды наогул, роўнасці наогул, як вядома, прыкрываецца сапраўдная сутнасць капіталістычнай сістэмы панавання.

Савецкая выбарчая сістэма носіць адкрыта класавы характар; наша канстытуцыя з усёй акрэсленасцю і выразнасцю паказвае гэты класавы змест у тых яе палажэннях, дзе даецца абгрунтаванне выбарчым правам працоўных і абмежаванне эксплуатацараў і ўсіх палітычна-шкодных элементаў.

Артыкул 70 канстытуцыі БССР гаворыць аб тым, што правам выбіраць і быць абраным у саветы карыстаюцца, незалежна ад веры і нацыянальнасці, асобы, якія займаюцца прадукцыйнай і грамадска-карыснай працай. Гэты прынцып падкрэслівае асаблівасць савецкіх выбараў, праз якія ствараюцца органы прадстаўніцтва працоўных. Аднак, класавы змест нашага выбарчага права не вычэрпваецца прыведзеным палажэннем. **Выключэнне эксплуатацараў і іх палітычных сажынікаў з савецкай выбарчай сістэмы**—вось другі прынцып, уласцівы нашаму выбарчаму праву.

А як-жа на справе ажыццяўляе буржуазія адбор «народных» прадстаўнікоў у свае органы прадстаўніцтва?

Трэба адзначыць, што не гледзячы на аглашэнне славытых 4-х прынцыпаў выбараў—усеагульнае, прамое, роўнае і тайнае галасаванне—ніводзін з гэтых прынцыпаў у капіталістычных краінах не дзейнічае. Ад удзелу ў выбарах, асабліва ва ўмовах узростаўнага прадпасылак рэвалюцыйнага крызіса і пераходу да другога тура рэвалюцый і войн, буржуазіяй адхіляюцца найшырэйшыя колы працоўных. Адна справа мець права галасаваць, а другая—фактычна падаць свой голас за таго прадстаўніка, які сапраўды выражае інтарэсы працоўных.

Няма ніякай патрэбы дэталёва паказваць, як у буржуазных краінах мільёны працоўных адсоўваюцца ў бок пры ажыццяўленні «тайнства» ўсеагульных выбараў. Даволі напамінь, што ў краіне «класічнай» амерыканскай «дэмакратыі», дзе налічвалася каля 119 мільёнаў насельніцтва, у выбарах удзельнічае 16—18 мільёнаў. У фашысцкай Італіі з 40 мільёнаў насельніцтва ў час апошніх выбараў было дана права голасу 12 мільёнам асоб, з якіх фактычна ўдзельнічала ў выбарах усяго 8 мільёнаў чалавек.

Абмежаванасць гэтым не вычэрпваецца. У такіх «цывілізаваных» краінах, як Францыя, Швейцарыя і інш., да апошняга часу працоўная жанчына не дапускаецца да удзелу ў выбарах. А адхіленне ад удзелу ў выбарах па прызнаку прыналежнасці да «падазронай» нацыі, «няпоўнацэннай» расы і «шкоднага» веравызнання? А забарона вайскоўцам, г. зн. працоўным у ваенных пачынах, удзельнічаць у стварэнні буржуазных органаў прадстаўніцтва?

*) Ленін, том XXIV, стар. 290.

Удзел у патыцы з пункту погляду буржуа з'яўляецца недапушчальным для працоўных у ваеннай шпінелі, якія павінны прайсці муштроўку казармы капіталістычнай дзяржавы.

Нават будучы вымушанай пад націскам выступленняў рабочага класа дапускаць да ўдзелу ў выбарах сапраўдных прадстаўнікоў рабочага класа—комуністаў, буржуазія імкнецца паставіць іх у такіх умовах, каб гэтым самым пазбавіць права быць абранымі ў органы прадстаўніцтва кандыдатаў на выбарчую пасаду і абраных прадстаўнікоў рэволюцыйнага пролетарыята і працоўных (арышт, зняволенне ў турмах, канцэнтрацыйных лагерах і т. д.).

Аднак, някія перашкоды і махінацыі не могуць спыніць той магутнай хвалі слачування і сімпатыі, якімі карыстаюцца камуністы ў шырокіх колах працоўных.

Вось адзін факт, які прыводзіць камуністычны друк Англіі, апісваючы мітынгі ў час перавыбарчай кампаніі ў Лондане:

«У заключэнне сваёй прамовы прадстаўнік камуністычнай партыі кідае рашучы вокліч: «Хто з намі, з камуністычнай партыяй?» Лес рук ўздымаецца яму насустрач. Прамоўца заклікае рабочых аказаць дапамогу камуністычнай партыі, якая паводле англійскіх законаў абавязана за кожнага кандыдата ўнесці 150 фунтаў (1 500 руб.). Не гледзячы на тое, што на мітынгу прысутнічаюць большай часткай беспрацоўныя, манеты сыплюцца ў кружку зборшчыкаў. Да трыбуны прыбліжаецца бедна адзетая жанчына.—«Я даўно ўжо беспрацоўная»,—гаворыць яна. «Таму замест грошай прыміце ад мяне абручальны персцень».

Буржуазію не могуць задаволіць усе махінацыі яе выбарчай сістэмы. Адхіляючы мільёны працоўных ад удзелу ў выбарах пры дапамозе сваіх славутых цензаў, яна, акрамя гэтага, у краінах адкрытай фашыскай дыктатуры тэрарызуюе масы голым гвалтам і здзекамі.

Нават ліберальна-буржуазны друк у дні славутых гітлераўскіх выбараў прымушан быў характэрнаю для яго мовай канстатаваць факты, якія паказвалі сутнасць тактыкі фашызма:

«Мільёны германскіх выбаршчыкаў,—пісала 4 сакавіка 1933 г. газета «Берлінер тагеблат»,—агромная частка нацыі асуджана ў гэтай выбарчай барацьбе на маўчанне. Іх толасу недастае ў агульным хоры партыі, заклікаючых да выбараў. Іх плакаты заклеены, газеты забаронены, іх сходы распускаюцца, або не дазваляюцца, большасць іх прамоўцаў пазбаўлены слова, іх лістоўкі і агітацыйная літаратура канфіскуюцца, агітацыйныя памяшканні апячатаны. К маўчанню асуджана ў гэтай выбарчай барацьбе трэцяя частка нямецкага народу».

Аднак, не гледзячы на нечуваны фашысцкі тэрор, накіраваны ў тых дні супроць працоўных Германіі, пяць мільёнаў пролетарыяў галасавала за камуністычную партыю.

У лістападзе 1933 года ў час правядзення выбараў у Рэйхстаг і плебісцыта па пытанню выхаду Германіі з Лігі нацый Гітлер улічыў попыт мінулых кампаній і прыдумаў іншыя драконавы мерыпрыемствы.

Газета «Известия» у карэспандэнцыі ад 11 лістапада 1933 г. паведамляла:

«Германская ўлада за апошнія дні прымае ўсе меры, каб прымусіць насельніцтва прыняць стопроцантны ўдзел у выбарах.

Як у надрукаваных адозвах, так у прэсе і прадвыбарчых прамовах адкрыта ўказваецца на тое, што няўдзел у выбарах будзе кляймо, як «зрада радзіме». У «Берлінер берзенцэйтунг» быў надрукован артыкул германскага ваеннага міністра Бломберга, у якім ён гаварыў: «Хто не будзе галасаваць за ўрад,—зраднік, хто не прыме ўдзелу ў выбарах—сабатажнік».

Аднак, ніякія пагрозы не змаглі запалохаць перадавых германскіх пролетарыяў; тысячы мстовак у гэтыя дні заклікалі працоўных ісці на шляху, указанаму пераможным рабочым класам СССР.

У выніку гераічнай дзейнасці камуністычнай партыі чатыры мільёны працоўных дэманстрацыяна не ўдзельнічалі ў гітлераўскіх выбарах. Гэты няўдзел паказаў, што ніякія сілы не зломіць боездольнасці германскага пролетарыята. Гэта паказала высокую палітычную свядомасць рабочага класа, які сваім няўдзелам у фашысцкіх выбарах дэманстраваў адданасць ідэям Комінтэрна, ідэям СССР.

* * *

Органы савецкага прадстаўніцтва ствараюцца на аснове самага шырокага ўдзелу працоўных мас у выбарах, а існуючыя абмежаванніносяць адкрыта класавы характар і выражаны ў палітычным і працоўным цензах нашага выбарчага права. Асновы нашай выбарчай сістэмы цалкам вызначаюцца задачамі савецкай дэмакратыі, задачамі ўмацавання дыктатуры пролетарыята і пабудовы сацыялізма.

Ствараючы сістэму саветаў, нашы выбары даюць

«не толькі прадстаўніцтва на тыпу дэмакратыі—як гаварыў Ленін, але і пабудову ўсяго кіравання дзяржавай знізу, самімі масамі, іх дзейсны ўдзел у кожным кроку жыцця».

Выбары ў саветы ствараюць

«магчымасць ісці планамерна, цвёрда і рашуча к сацыялізму... узнімаючы агромныя масы пролетарыяў і поўпролетарыяў да майстэрства дзяржаўнага кіравання, да распараджэння ўсёй дзяржаўнай уладай» *).

У час выбараў рабочы клас, такім чынам, вучыцца кіраваць дзяржавай, і сам характар іх правядзення выражае і азначае бяспэчаснае знішчэнне ўсяго таго, што перашкаджае нашаму руху наперад.

У свой час Ленін указваў на тое, што «мы не на глебе раўнапраўя вядзем класавую барацьбу» **). Барацьба за моцныя, боездольныя, класавы-вытрыманыя саветы—гэта не барацьба за «свабодныя», «дэмакратычныя» саветы, за якія ў свой час ратавалі меншавікі. Гэта—рашучая барацьба супроць усяго старога, закасцянелага, застойнага; барацьба супроць некультурнасці і цемры, барацьба за яшчэ большае ўмацаванне асноўных органаў дыктатуры пролетарыята—саветаў; гэта барацьба за ліквідацыю рэштак кулацтва, пераробку асноўных мас працоўнага сялянства ў свядомых і актыўных будаўнікоў сацыялістычнага грамадства, за выкананне задач другой пяцігодкі і пабудову бяс-класавага сацыялістычнага грамадства.

Зусім зразумела, як глядзяць на гэту велізарную ролю Саветаў нашы класавыя ворагі. Буржуазія, кулак, антысавецкія элементы ра-

*) Ленін, том XX, стар. 204.

**) Ленін, том XXV, стар. 144.

зумеюць значэнне нашых саветаў і нашых выбараў. Малейшая магчымасць скарыстоўваецца імі для таго, каб нанесці шкоду нашай сістэме, аслабіць сілу саветаў, пралезці ў шчыліну нашых недахопаў, пралезці ў саветы, разладзіць саюз рабочых і сялян.

І практыка класавай барацьбы ведае розныя формы і метады адкрытага і завуляванага палітычнага шкодніцтва. Вось чаму наша канстытуцыя пільна адхіляе малейшую магчымасць прамікнення ў нашу выбарчую сістэму, у нашы саветы, якога-б там ні было класаво-варожага ўплыву.

Рашуча падаўляючы свабоду для буржуазіі і яе прыспешнікаў і гэтым самым расшыраючы правы і дэмакратыю для працоўных, савецкая выбарчая сістэма стварае ўсе ўмовы для выключнага прадстаўніцтва інтарэсаў працоўных. Адхіленне ад удзелу ў савецкіх выбарах ворагаў пролетарыята з'яўляецца магутным сродкам класавай барацьбы, зброяй падаўлення буржуазіі, сродкам шырокага развароту працоўнымі ўсіх сваіх здольнасцей і талентаў.

Нашы савецкія абмежаванні—гэта форма прымусу ў адносінах да буржуазіі, яны—вынік перамогі дыктатуры пролетарыята. Гэта—важнейшае выражэнне савецкага дзяржаўнага права, як «волі пануючага класа, узведзенай у закон» (Маркс—Энгельс. «Ком. маніфест»).

І як-бы ні крычалі ўсякія прыхвасні «чыстай дэмакратыі» аб «прымусе» над працоўнымі ў СССР, колькі-б ні залэўнівалі міжнародны пролетарыят паны з II Інтэрнацыянала, што «выбарчае права ў саветы дае насельніцтву вельмі мала, пакуль у краіне існуе толькі адна партыя»,—савецкая выбарчая сістэма паказала ўсяму свету рэальны змест улады саветаў, і кожны лагер са сваіх класавых пазіцый вызначае свае адносіны да гэтай сістэмы панавання. Меншавікі расійскага гатунку, соцыял-фашысты, трацкісты і іншыя ланцужныя псы міжнароднай контррэвалюцыі—за ломку савецкай легальнасці, за «дэмакратызацыю» саветаў; міжнародны пролетарыят і прыгнечаныя капіталізмам працоўныя масы—за ахову, за ўмацаванне, за рост сілы савецкай дзяржавы, якую яны лічаць сваёй соцыялістычнай бацькаўшчынай.

Не звужанне, а небывалае расшырэнне дэмакратыі дае наша сістэма выбараў. Не праз «дэмакратычныя» ілюзіі «чатыроххвосткі», не праз разгон выбарчых сходаў ажыццяўляецца сістэма нашага дзяржаўнага прадстаўніцтва, а праз дзейны, непасрэдны кантроль працоўнымі сваіх прадстаўнікоў, сваіх дэпутатаў, праз жывы, практычны ўдзел мас у палепшанні свайго добрабыту, праз вырашэнне актуальнейшых задач соцыялістычнага будаўніцтва, задач узмацнення абароназдольнасці нашай краіны. І ўсё гэта праходзіць ва ўмовах самай шырокай дзелавой крытыкі і самакрытыкі, што яшчэ больш загартоўвае нашы саветы, цэментуе выбаршчыкаў са сваімі дэпутатамі.

Статыстычныя даныя аб выбарах у саветы ў час мінулых перавыбарчых кампаній могуць быць лепшымі сведкамі развіцця пролетарскага дэмакратызма, могуць пацвердзіць правільнасць развіцця савецкай выбарчай сістэмы. Калі ў час выбарчай кампаніі 1927 года налічвалася 67.278.201 выбаршчыкаў пры актыўнасці ў 50,7 проц., то ў 1929 годзе гэта лічба вырастае да 72.536.735 чал. пры актыўнасці ў 62,3 проц. Лік выбаршчыкаў у перавыбарчай кампаніі 1930—31 г. дасягнуў 80 мільёнаў асоб. У выбарах новых саветаў—саветаў другой пяцігодкі—у гэтым годзе будзе прымаць удзел звыш 90 мільёнаў пролетарыяў, калгаснікаў і працоўных СССР.

Такі-ж малюнак разгортвання нашай дэмакратыі мы можам наглядаць пры аналізе даных па БССР: ад 2 млн. 399 тыс. выбаршчыкаў у 1927 годзе з актыўнасцю ў 47,9 проц. да 2 млн. 449 тыс. выбаршчыкаў у час перавыбараў 1929 г. з 60 проц. актыўнасці; ад 69 проц. удзелу гарадскога насельніцтва і 58,8 сельскага ў перавыбарах 1929 года да 77,4 гарадскога і 66,4 сельскага насельніцтва ў 1931 годзе—вось шлях узрастання актыўнасці шырокіх працоўных мас горада і вёскі.

Даныя па БССР за 1931 год паказваюць узросшы ўдзел ў перавыбарах советаў калгаснага сялянства. Так, у апошнюю перавыбарчую кампанію 1931 года ўдзел калгаснікаў дасягнуў 78,7 проц. Гэты процант значна перавысіў сярэдні ўдзел аднаасобнага працоўнага сялянства, якое дало 65,7 проц. актыўнасці.

Шырокая палітычная актыўнасць працоўнага насельніцтва сведчыць аб тым, як працэс ператварэння старога ўкладу жыцця вёскі і стварэння новых грамадскіх адносін непасрэдна звязан з нябачаным у гісторыі развіццём сапраўднай дэмакратыі—дэмакратыі для працоўных. Соцыялістычныя формы вядзення сельска-гаспадарчых вытворчасці, на аснове аб'яднання працоўнага сялянства ў калгасы, стварылі такія ўмовы, пры якіх сялянства перавыхоўваецца і ператвараецца ў свядомых і актыўных будаўнікоў соцыялізма. Калектывізацыя сельскай гаспадаркі стварыла на вёсцы якасна новыя формы расшырэння соцыялістычнага дэмакратызма, бо «...упершыню пачынаецца тое, каб сапраўды пагалоўна насельніцтва вучылася кіраваць і пачынала кіраваць».

Як зло высмеяла гісторыя «прароцтвы» паноў з лагера трацкізма аб перараджэнні савецкай улады, якое нібы выклікана «затапленнем ніжэйшых паверхаў» нашай дзяржаўнай сістэмы дробна-буржуазнай стыхіяй сялянства. Правільнасць і паслядоўнасць генеральнай лініі партыі пад кіраўніцтвам правадыра т. Сталіна вызначае актыўна-ўздзейную ролю пролетарскай дзяржавы ў справе карэннага гістарычнага павароту гэтай стыхіі на цвёрды шлях, шлях соцыялізма.

Жыццё пацвердзіла правільнасць геніяльнага прагноза Леніна, што толькі рабочы клас зможа павярнуць працоўнае сялянства да лепшай будучыні, толькі пролетарыят, як гаварыў Ленін, можа «весці і кіраваць, хапаячы за сабою» *).

Гэты рост палітычнай актыўнасці калгаснага сялянства, уключэнне яго ў больш высокія формы савецкага дэмакратызма, пакзвае шлях, па якому яно пойдзе далей, паступова ператвараючыся ў работнікаў соцыялістычнага бяскласавага грамадства.

Разгортваючы пролетарскі дэмакратызм, максімальна ўзмацняючы гарадскія і сельскія саветы, неабходна адначасова выяўляць і весці рашучую барацьбу з усякімі спробамі аднавіць тэорыі так званых ліквідатараў аб непатрэбнасці сельскіх саветаў у сувязі з разгортваннем калгаснага руху.

Ліквідатарскія праявы ў рабоце саветаў у розных выглядых могуць сустракацца і на даным этапе; носьбітаў гэтай ідэалогіі трэба выкрываць, даючы ім рашучы большэвіцкі адпор. Мы павінны яшчэ больш умацоўваць саветы—органы пролетарскай дыктатуры.

*) „Ленінскі зборнік“ 3, стар. 513.

У святле агромных зрухаў, што адбыліся ў нашай краіне за 17 год дыктатуры пролетарыята, і далейшага эканамічнага і палітычнага ўзмацнення савецкай ўлады пашыраецца і савецкая дэмакратыя, і з кожнымі новымі перавыбарамі саветаў рады выбаршчыкаў палаўняюцца за лік узрастаючай савецкай моладзі. Працэнт пазбаўленых выбарчых правоў у нашай краіне нязначны. Так, у час выбараў 1927 года па Саюзу пазбаўлена было выбарчых правоў, прыкладна, 3,5 проц. насельніцтва сельскай мясцовасці, у гарадах гэты працэнт дасягаў 7,7, у 1929 годзе па Саюзе працэнт гэты выражаўся: у сельскіх мясцовасцях 4,1; у гарадах 8,6. У БССР—першая катэгорыя выражана 2,4 проц., другая—9,7 проц. У час перавыбораў саветаў 1930—31 г. працэнт пазбаўлення выбарчых правоў зніжаецца. Так, у сельскіх мясцовасцях гэты працэнт раўняецца 2,2 а па гарадах—7,3.

Магутны рост нашай соцыялістычнай гаспадаркі выклікае ператварэнне раду катэгорый людзей, якія раней насілі на сабе цяжар старога ладу і па сваёй соцыяльна-эканамічнай сутнасці адносіліся да групы тых, каму пролетарская дзяржава не магла даць адказныя палітычныя правы ўдзельніка савецкай выбарчай сістэмы.

Далучэнне гэтых катэгорый людзей да грамадска-карыснай працы, пры ўмове, калі яны, займаючыся ёю на працягу пэўнага часу, даказалі гатоўнасць палітычна-сумленнага савецкага грамадзяніна выконваць патрабаванні пролетарскай дзяржавы, рашуча парвалі з ганебным мінулым,—дае магчымасць саветам ставіць пытанне аб аднаўленні гэтага кола асоб у выбарчых правах.

Сярод кола пазбаўленых выбарчых правоў ёсць больш стабільныя групы, да якіх савецкая ўлада і яе прадстаўнікі падыходзяць з іншым мерывам. Да іх адносяцца паводле 71 артыкула нашай канстытуцыі асобы, якія жылі і жывуць за кошт прыбыткаў, набытых эксплуатацыяй працоўнага чалавека, якія займаліся або займаюцца служэннем рэлігійнаму культу, а таксама класава-варожыя і небяспечныя асобы, якія сваім палітычным мінулым або сучаснай шкоднай дзейнасцю самі аднеслі сябе ў лагер ворагаў рабочага класа.

У сваёй рабоце «Пролетарская рэволюцыя і рэнегат Кауцкі» Ленін паказаў, як трэба разумець сутнасць прынцыпа пазбаўлення буржуазіі і яе прыспешнікаў выбарчых правоў.

«Пазбаўленне буржуазіі выбарчых правоў не складае абавязкова і неабходнай адзнакі дыктатуры пролетарыята, і ў Расіі большэвікі, якія задоўга да Окцябра выставілі лозунг такой дыктатуры, не гаварылі раней аб пазбаўленні эксплуатацыйных выбарчых правоў. Гэта састаўная частка дыктатуры з'явілася на свет не «па плану» якой-небудзь партыі, а вырасла сама сабою ў ходзе барацьбы... Барацьба буржуазіі супроць саветаў, нарэшце яўны ўдзел буржуазіі (ад кадэтаў да правых эс-эраў, ад Мілюкова да Керэнскага) у карнілаўшчыне,—усё гэта падрыхтавала фармальнае выключэнне буржуазіі з саветаў» *).

Такім чынам Ленін адносіў у лагер буржуазіі не толькі саміх капіталістаў, як уласнікаў сродкаў вытворчасці, але і выражальнікаў іх эканамічных і палітычных інтарэсаў, якія на тым этапе рэволюцыі

*) Ленин. «Избранные произведения», том IV, стр. 119—120.

актыўна выступалі супроць улады советаў. Гэта палажэнне Леніна цалкам і поўнаасцю павінна быць аднесена да тых, хто абараняе ажыццяўляе справу нашых ворагаў ва ўмовах абвостранай класавай барацьбы пролетарыята з рэшткамі ліквідуемых капіталістычных класаў.

У 1919 г., калі савецкая ўлада адстойвала заваёвы пролетарскай рэвалюцыі ад нападаў міжнароднай буржуазіі, а меншавікі, бундаўцы і іншыя прыхвасні буржуазіі разыгрывалі ролю «чэснай» парламенцкай апазіцыі і адначасова шкодзілі пролетарыяту,—Ленін з уласцівай яму сілай правадыра рэвалюцыйнай дыктатуры пролетарыята бязлітасна накіраваў супроць ворагаў советаў астрые нашай канстытуцыі.

«Нас папракаюць,—гаварыў Ленін,—усе прамоўцы апазіцыі, у тым ліку і прадстаўнікі Бунда, што мы не захоўваем канстытуцыі. Я сцвярджаю, што мы канстытуцыю захоўваем найстражэйшым чынам. (Голас з ложы: «Ого!».) І хоць з той ложы, якая ў даўнешнія часы была ложай царскай, а цяпер з'яўляецца ложай апазіцыі (смах), я чую іранічную заўвагу «Ого!»,—тым не менш я зараз гэта дакажу. (Апладысменны.) Я прачытаю вам той пункт канстытуцыі... які паказвае, што мы ва ўсёй сваёй дзейнасці канстытуцыю захоўваем. Калі на сходах, куды з'яўляліся староннікі меншавікоў і эсэраў, мне прыходзілася гаварыць аб канстытуцыі, затрудненне было ў тым, ці ёсць тэкст канстытуцыі, каб цытаваць... На даным сходзе... мяне выручыў тав. Пятроўскі, які даў мне экзэмпляр брашуры пад загалоўкам «Канстытуцыя РСФСР» *).

І тав. Ленін прачытаў артыкул 23, які цалкам успрыняў і канстытуцыяй БССР і ў якім выражаны адорыты класавы прынцып аховы інтарэсаў сацыялістычнай рэвалюцыі і пролетарскай дзяржавы.

Гэты параграф гаворыць наступнае:

«Кіруючыся інтарэсамі рабочага класа ў цэлым, РСФСР пазбаўляе паасобных грамадзян і паасобныя групы правоў, якія скарыстоўваюцца на шкоду інтарэсам сацыялістычнай рэвалюцыі» (арт. 19 канстытуцыі БССР).

Прыведзенае абмежаванне адлюстроўвае змест упомненага вышэй палітычнага ценза, цалкам накіраванага супроць тых, хто сваёй дзейнасцю шкодзіў і шкодзіць інтарэсам рабочага класа.

Савецкая сістэма прадстаўніцтва і наша выбарчае права, якое грунтуецца на ёй, не ведаюць ніякіх абмежаванняў, выходзячых з прызнака нацыянальнай, расавай і родавай прыналежнасці.

У радзе буржуазных краін канстытуцыі аглашаюць права ўсіх нацыянальнасцей на скарыстанне так званых палітычных свабод. Даволі напамінь арт. 109 канстытуцыі Польшчы, паводле якога «кожны грамадзянін мае права аховы сваёй народнасці, мовы і нацыянальных асаблівасцей». Гэты артыкул гучыць, як голы здзек у святле той палітыкі, якая праводзіцца польскім фашысцкім урадам у Заходняй Беларусі і Заходняй Украіне.

*) Ленін, том XXIV, стар. 617—618.

Аб гэтым сведчаць яркія факты голага прымусу і гвалту, якія праводзяцца польскім фашызмам у дачыненні ўкраінскіх і беларускіх працоўных.

Карэннай процілегласцю таму жудаснаму становішчу, у якім знаходзяцца працоўныя масы розных нацыянальнасцей у капіталістычных краінах, з'яўляецца магучы росквіт у нашай краіне культуры, нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу.

Дасягненні ў галіне сацыялістычнага нацыянальна-культурнага будаўніцтва могуць быць ілюстраваны некаторымі фактамі, якіх не ведае культура гінулага капіталізма. БССР—у мінулым заходняя акраіна царскай Расіі, край цемры і заняпаду, край царскага каланізатарства і яўрэйскай «чарты аседласці»—ператварылася ў перадавую сацыялістычную рэспубліку.

У той час, калі ў Заходняй Беларусі працоўныя беларусы не маюць магчымасці развіваць сваю культуру, Савецкая Беларусь ператварылася ў краіну суцэльнай грамадскай з шырока развітою сеткай навучальных і розных культурных устаноў. У дзярэволюцыйныя часы на Беларусі не было ніводнай вышэйшай навучальнай установы, а зараз іх колькасць дасягнула 24-х з ахопам каля 10 тысяч студэнтаў. Колькасць розных тэхнікумаў дасягнула 100, дзе навучаецца каля 19.500 чалавек. БССР першай у Савецкім саюзе ўввела ўсеагульнае навучанне.

Акрамя таго, у рэзультата ўздыху народнай гаспадаркі БССР і атрымнага росту нацыянальна-культурнага будаўніцтва быў створаны новы цэнтр пролетарскай навукі ў БССР—Акадэмія Навук, якая мае велізарнае значэнне ў сацыялістычным будаўніцтве нашай краіны.

Працоўныя розных нацыянальнасцей, што жывуць на тэрыторыі БССР, маюць поўную магчымасць атрымліваць асвету на сваёй роднай мове і свабодна карыстацца ёю ў грамадскім жыцці і дзяржаўным будаўніцтве.

Пад кіраўніцтвам КП(б)Б рабочы клас і ўсе працоўныя БССР ідуць па шляху паслядоўнага ажыццяўлення ленінскай нацыянальнай палітыкі, даючы рашучы адпор праявам беларускага нацыяналізма—галоўнай небяспекі на даным этапе ва ўмовах БССР, вылазкам вялікадзяржаўнага шавінізма, не паслабляючы барацьбы з іншымі мясцовымі нацыяналізмамі розных колераў.

Брацкае адзінства працоўных розных нацыянальнасцей ярка адлюстравана ў нашай канстытуцыі, якая дае шырокія магчымасці для развіцця нацыянальнай культуры працоўных, што насяляюць нашу рэспубліку. Гэта адзінства цалкам характарызуе савецкую выбарчую сістэму, пабудаваную на прынцыпе інтэрнацыяналізма і максімальнага выяўлення ўсіх сіл народаў, у мінулым прыгнечаных капіталістычнай эксплуатацыяй.

У артыкуле 20 нашай канстытуцыі сказана:

«БССР на грунце поўнага знішчэння нацыянальнага ўціску забяспечвае свабоднае эканамічнае і культурнае развіццё і палепшанне добрабыту працоўных усіх нацыянальнасцей, якія ў ёй жывуць, і арганізуе шырокі ўдзел іх у сацыялістычным будаўніцтве праз Саветы Рабочых, Сялянскіх Чырвонаармейскіх Дэлеатаў».

Адначасова соцыялістычная дзяржава для большага ўцягвання працоўных нацыянальных меншасцей нашай краіны ў соцыялістычнае будаўніцтва дае ім правы арганізацыі нацыянальных саветаў у мясцовасцях, «дзе,—як гаворыць канстытуцыя,—працоўныя той ці іншай нацыянальнасці складаюць большасць насельніцтва».

Прынцып інтэрнацыяналізма, якім прасякнута савецкая выбарчая сістэма, уключае ў сябе не толькі грамадзян Савецкага саюза, але і іншаземных працоўных, якія пражываюць у СССР і сваім брацкім удзелам у соцыялістычным будаўніцтве дапамагаюць узмацняць дыктатуру пролетарыята.

Артыкул 17 канстытуцыі БССР гаворыць:

«БССР, грунтуючыся на салідарнасці працоўных усіх нацый, дае на падставе пастановаў найвышэйшых органаў СССР усе палітычныя правы іншаземцам, пражываючым на тэрыторыі БССР для працоўных заняткаў і належачым да рабочага класа, а таксама сялянства, якое не карыстаецца чужой працай».

Гэты прынцып выражан у артыкуле 9 інструкцыі Саюза ССР аб выбарах у саветы і лёг у аснову артыкула 16 выбарчай інструкцыі нашай рэспублікі.

Наша дзяржава дае выбарчыя правы не толькі рабочым і працоўным сялянам іншаземцам, але таксама і іншым катэгорыям працоўных, якія прыбылі з-за мяжы і сваёй работай у СССР даказалі поўную лаяльнасць к нашай пролетарскай дзяржаве.

Савецкая ўлада не дапускае ні малейшага скажэння тых прынцыпаў, якія пакладзены ў аснову нашай канстытуцыі і выражаюць яе інтэрнацыянальны змест.

Прынцып інтэрнацыяналізма, максімальнага выяўлення і ажыццяўлення інтарэсаў разнастайных нацыянальнасцей адлюстраван не толькі ў сістэме нізавых савецкіх органаў, але характарызуе змест работы ўсіх вярхоўных органаў Савецкага саюза. Няма і не было ў свеце такой краіны, дзе органы прадстаўніцтва ствараліся б з такім максімальным выяўленнем запатрабаванняў усіх вялікіх і малых, высокаразвітых і адсталых нацый і народнасцей. Уся шматмільённая працоўная маса прыгнечаных пры царызме народаў мае поўную магчымасць пры савецкай уладзе ажыццяўляць агульную справу будаўніцтва соцыялізма.

Стварэнне ў саставе Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта Саюза ССР па ініцыятыве тав. Сталіна Савета нацыянальнасцей забяспечвае ўжо на працягу больш дзесяці год самае рэальнае супрацоўніцтва прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей праз практычнае ажыццяўленне імі ў вярхоўных органах СССР задач развіцця ўсіх нацыянальных тэрытарыяльных утварэнняў. Гэта дае магчымасць працоўным розных нацыянальнасцей прыняць яшчэ больш актыўны ўдзел у магчымым уздыме усіх творчых сіл СССР. Такая форма соцыялістычнага супрацоўніцтва шматлікіх народаў Вялікага Саюза завяршае пабудову савецкай выбарчай сістэмы.

Звыш 90 мільёнаў працоўных Савецкага саюза ў справаздачна-перавыбарчую кампанію саветаў 1934 года, карыстаючыся адказнымі палітычнымі правамі савецкіх грамадзян, будуць дэманструваць сваю адданасць справе соцыялізма.

Выбары новага складу саветаў гарадоў і вёсак нашай вялікай радзімы павінны быць цяснейшым чынам звязаны з падвядзеннем вы

нікаў перамог, дасягнутых ва ўсіх галінах сацыялістычнага будаўніцтва. Але гэтыя выбары павінны быць адначасова скарыстаны для яшчэ большай мабілізацыі ўсіх працоўных на перамаганне цяжкасцей сацыялістычнага росту, на канчатковую ліквідацыю рэштак капіталізма, на яшчэ большае ўмацаванне абароназдольнасці нашай краіны, на большэвіцкае выкананне ўсіх гаспадарча-палітычных задач другой пяцігодкі.

Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і яе правадыра т. Сталіна гарадскія і сельскія саветы дабіліся вялікіх поспехаў у справе сацыялістычнага будаўніцтва. Пад сцягам ленінскай партыі саветы на аснове яшчэ больш магутнага ўздыху творчай волі пролетарыята і ўсіх працоўных завершаць гістарычную справу пабудовы сацыялізма.

С. Т. Міллер

Секретарь Бабруйского РК КП(б)Б

Перабудова партработы—аснова масавага прыліву ў калгасы

„У канечным выніку ўсё пытанні—пасеўная кампанія, уборачная, загатоўкі, жывёлагадоуля, уся культурная работа і дарогі—усё ў канечным выніку будзе з лежачь ад таго, у якой меры будуць развівацца, умацоўвацца нашы калгасы—асноўная наша апора на вёсцы“. (Кіраў)

У калгасы Бабруйскага раёна за апошні час улілося каля 2200 гаспадарак, а за час з XVII з'езда партыі—больш 3000. К часу XVII партз'езда процант калектывізацыі складаў 32,1 зараз мы маем ужо звыш 60 процантаў.

Даныя аб развіцці калектывізацыі ў раёне

Прыняўшы за 100 проц. 17000 гаспадарак, г. зн. тую іх колькасць, якая пры адпаведнай масавай рабоце павінна быць уцягнута ў калгасы, атрымаем наступны малюнак развіцця калектывізацыі ў раёне:

Год	Колькасць калгасаў	Кольк. гаспадарак у калгасах	Колькасць двароў на адзін калгас	Протант калектывізацыі	Рост калектывізацыі ў параўнанні з папярэднімі гадамі
1926-27	12	102	8,5	0,60	—
1927-28	15	148	9,9	0,87	+ 0,27
1929	23	212	9,2	1,25	+ 0,38
1930 (на 1 I)	50	1518	30,36	8,93	+ 7,68
1931	147	4944	33,7	29,1	+ 20,17
1932	136	3773	28,0	22,2	— 6,9
1933	162	5464	33,7	32,14	+ 9,94
1934 г.					
(увесну)	167	6382	38,2	37,54	+ 5,4 (за час вяснянай сяўбы)
1934					
(к 15 IX)	175	8582	50,6	50,5	+13,0 (за 8 мес. рост на 18,4%)
(к 1/XI)	175	10710	61,2	63	+12,5 (за 2 апошнія м-цы)

З табліцы відаць, што з 1926 г. па 1929 г. процант калектывізацыі вырас толькі на 0,56 і складае каля 1,25. Пры чым калгасы яшчэ вельмі маленькія. Толькі з 1930 г. і галоўным чынам з 1931 г. тэмпы калектывізацыі пачынаюць узмацняцца і адначасова ідзе працэс узбуйнення калгасаў за кошт новага прыліву. У сярэднім на адзін калгас прыпадае ўжо па 33,7 двароў. У 1932 г. крывая калектывізацыі зніжаецца на 6,9 проц.

У 1933 годзе арганізуецца новых 26 калгасаў. У новыя і старыя калгасы ўліваецца 1691 гаспадарка, процант калектывізацыі на гэты год падываецца на 8,9. Да XVII партз'езда ў калгасах раёна налічвалася 5464 гаспадаркі, што складала 32,1 проц. За 1932 і 1933 гады процант калектывізацыі вырас толькі на 3,4.

Гэтыя даныя гавораць аб тым, што процант калектывізацыі ў Бабруйскім раёне застаўся даволі нізкім нават у гады бурнага росту калектывізацыі па ўсёй краіне.

Бабруйскі раён вельмі адстаў ад тэмпаў росту калектывізацыі ў рэспубліцы. Нават уздым калектывізацыі ў 1931 г. не змог выраўнаць раён з рэспублікай, а адліў у 1932 г. яшчэ больш знізіў і без таго нізкі процант калектывізацыі.

Зусім відавочна, што гэта не магло не адбіцца на рабоце ўсяго раёна і ў першую чаргу на развіцці сельскай гаспадаркі, жывёлагадоўлі і асабліва на конскім пагалоўі. Толькі за адзін 1933 год конскае пагалоўе ў раёне зменшылася больш як на 1300 галоў.

Такім чынам, па асноўнаму пытанню, па пытанню аб калектывізацыі, раён, не глядзячы на тое, што з пазасобнымі кампаніямі спраўляўся не кепска, заставаўся адстаючым у рэспубліцы: 32,1 проц. калектывізацыі.

Не глядзячы на нізкі процант калектывізацыі, калгасы раёна сталі моцнай апорай партыі і ўрада на вёсцы, калгасны рух умацаваўся. Вясеннюю сяўбу калгасы раёна закончылі сёлета на месяц раней леташняй. К 30 жніўня выканалі гадавы план хлебазагатоўкі. Калгасы зоны МТС к 5 верасня выканалі план натуроплаты, а к 17 верасня—гадавы план паставак бульбы дзяржаве.

Такім чынам, калгасы з года ў год усё больш большэвізуюцца, а калгаснікі ўсё мацней становяцца на шлях заможнага жыцця. Калгаснікі ў гэтым годзе атрымаюць на працадзень амаль у два разы больш леташняга. У калгасе „Чырвоны партызан № 3“, Мышкаўскага с.-с., на працадзень прыпадае па 8,5 кг. зернавых, па 21,6 кг. бульбы, 2,8 кг. гародніны. Калгаснік-ударнік гэтага калгаса, Беляўскі Лаўрэн, атрымае 350 пудоў хлеба, 750 пуд. бульбы, 112,5 пуд. гародніны, ільнявалакна і інш. прадуктаў. У калгасе „Новае жыццё“, Капусцінскага с.-с., на працадзень прыпадае па 5,7 кг. зернавых, 22 кг. бульбы і 8 кг. гародніны.

З года ў год растуць капіталаўкладанні ў калгаснае будаўніцтва. За апошні год павялічылася калгаснае стада. Укормленасць коней сярэдня і вышэй сярэдняй. Калгас „Новае жыццё“, Капусцінскага с.-с. і іншыя, у якіх нехапае цягавой сілы, прыступілі да закупкі коней. Большасць бескароўных калгаснікаў надзелена цялятамі.

Прычыны адставання раёна ў калектывізацыі

Аналіз прычын адставання раёна ў калектывізацыі гаворыць аб тым, што ніякіх аб'ектыўных перашкод ў параўнанні з іншымі раёнамі БССР Бабруйскі раён няма. Адставанне раёна крыецца толькі ў нашых улас-

ных памылках, у нашых недахопах і галоўным чынам у адсутнасці сістэматычнай глыбокай масавай работы сярод аднаасобнікаў. Нашы партыйныя арганізацыі па-кампанейску падыходзілі да вырашэння пытання калектывізацыі. Надзвычай слаба выкарыстоўваліся лепшыя людзі калгаса для разгортвання масавай работы ў вёсцы. Рэдка практыкаваліся агульныя сходы калгаснікаў і аднаасобнікаў, на якіх калгас рабіў-бы справаздачу аб сваёй рабоце. Дасягненні калгасаў і калгаснікаў слаба папулярызаваліся ў масах аднаасобнікаў. У прыватнасці не выкарыстоўваўся ў нашай агітацыі такі магутны сродак, як растлумачэнне аднаасобнікам усіх пераваг, якія прадстаўляюцца калгаснікам законам і абавязковых пастаўках, аб сельска-гаспадарчым налогу, аб самаабкладанні, страхаванні і інш.

Не магла не зрабіць уплыву і вялікая заблытанасць у землекарыстанні калгасаў раёна, памылкі ў зямельнай палітыцы.

У радзе выпадкаў на калгасны двор прыпадае менш зямлі, чым на аднаасобны.

Возьмем для прыкладу тры сельсоветы, каб параўнаць землекарыстанне калгасаў і аднаасобнага сектара.

Сельсоветы	Процант калектывіз.	Колькасць двароў		Агульная колькасць зямлі		Сярэдняя норма на двор	
		калгасных	аднаасобных	калгаснай	аднаасоб.	калгасны	аднаасобны
Паўлавіцкі	35,0	245	448	1167	3225	4,7	5,0
Бераснеўскі	26,9	99	268	428	1339	4,3	4,99
Хімаўскі	11,6	114	864	388	3631	3,4	4,1

Падобныя факты ёсць і ў іншых сельсоветах.

Асноўныя прычыны—самацёк у надзяленні зямлёй. При прылівах калгасу адводзілася зямля па памятках уступіўшых аднаасобнікаў, а ўся астатняя, у тым ліку і скрытая зямля, заставалася ў карыстанні аднаасобнікаў, не ўступіўшых у калгас. Такім чынам, з кожным прылівам павялічвалася колькасць зямлі на аднаасобны двор. У адной толькі вёсцы Пятровічы, Гарбацэвіцкага с.-с., было выяўлена 130 га скрытай зямлі. Рад выпадкаў укрыцця зямлі выяўлен у Мышкоўскім і Каменскім сельсоветах. Усё гэта затрымлівала калектывізацыю і прыводзіла да скажэння ліній партыі ў налагавай палітыцы.

Возьмем такія факты.

У Продвінскім с.-с., дзе многа заможных гаспадарак, толькі адна кулацкая абкладзена была індывідуальна. У некаторых паселішчах Продвінскага сельсовета процант індывідуальных гаспадарак, якія плацяць налогі па стаўках калгаснікаў, даходзіць да 43. У вёсцы Кабылічы, гэтага-ж сельсовета, дзве індывідуальныя гаспадаркі, не плаціўшыя ніякіх налогаў, па ўступленні ў калгас атразу-ж былі абкладзены налогам, прычым з іх пачалі спаганяць і такія налогі, ад якіх яны як калгаснікі павінны быць аслабаны.

Інструктар райкома не так даўно выявіў, што ў вёсцы Канчаны, Каменскага с.-с., раскулачаны Крук Дзямян, за якім не лічыцца ніякай гаспадаркі, мае 2 конныя малацілкі, якія ён пусціў па вёсках. Даходы

візацыі. Пасада члена сельсовета часта разглядалася не як ганаровая грамадская нагрузка, а як нейкая павіннасць якую павінен адбыць аднаасобнік, што апашняе само значэнне члена сельсовета.

Мы мелі рад фактаў, калі асобы, выключаныя з калгаса за анты-калгасную работу, заставаліся членамі сельсовета. Сцепановіч Іван, член Рымавецкага сельсовета, вышаў з калгаса і жаніўся на дачцы кулака, але ніхто не знайшоў патрэбным вывесці яго са складу членаў сельсовета.

Трэба сказаць, што нашы партыйныя арганізацыі і савецкія органы на месцах вялі недастатковую барацьбу як з засмечанасцю калгасаў, так і з агітацыяй класавага ворага.

У вёсцы Стасеўка, Прудвінскага с.-с., кулакі Бокі і Асацкі ўсім мерамі стараліся запалохаць аднаасобнікаў і спыніць прыліў у калгасы. Яны распаўсюджвалі чуткі, што японцы занялі Вязьніцкі, што хутка прыдуць палякі і пачнуць вешаць калгаснікаў. Нельга не адзначыць работы кулацкіх элементаў у апошні час на базары ў сямым Бабруйску. Калгаснік Сакалоўскі Сцяпан з вёскі Стасеўка расказваў, што да яго на базары пацыіноў селянін і прасіў прадаць хлеб. Назваўшыся калгаснікам з Мальцеўскага сельсовета, селянін заявіў, што МТС забрала ў іх калгасе 2000 пудоў хлеба, не пакінуўшы нічога на працадні, што калгаснікам прыдзецца галадаць цэлы год. На базары-ж кулацкія элементы пачалі распаўсюджваць чуткі, што ў Падрэцкім і Казуліцкім сельсоветах пачаўся вялікі адліў з калгасаў і т. д., тым часам як ўсё гэта брахня і кулацкі паклёп.

Так, выкарыстоўваючы слабасць нашай маёвай работы, рознымі шляхамі вядуць сваю агітацыю кулацкія элементы.

Перабудова партыйнай работы і прыліў у калгасы

Перабудоўваючы партыйную работу ў вёсцы, мы ў першую чаргу сканцэнтравалі сваю ўвагу на наступным. Улічваючы слабасць партыйнай праслойкі ў вёсцы, слабую палітычную падрыхтаванасць вяскоўцаў, іх раскіданасць, паставілі пытанне аб ажыўленні партыйнай работы ў вёсцы, аб павышэнні ідэалагічнага ўзроўню вяскоўцаў, аб ўзмацненні вёскі камуністамі горада. З горада яшчэ да вяснянай сяўбы былі насланы на сталую адказную работу каля 10 камуністаў у якасці старшын сельсоветаў, калгасаў і парторгаў. Акрамя інструктароў насланы былі на веску спецыяльныя прапагандысты для дапамогі інструктарам у правядзенні партыйнай вучобы, для работы з беспартыйным актывам.

Паколькі рашаючую ролю на вёсцы адыгрывае камуніст-адзіночка і парторг, мы пачалі сістэматычную работу з партаргамі, арганізавалі іх вучобу. Партыйнае жыццё на вёсцы ажыўлілі куставыя сходы камуністаў, да якіх прымацаваны адказныя працаўнікі з горада. Сходы гэтыя праводзяцца акуратна два разы ў месяц. Яны садзейнічалі ўзмацненню партыйнай дысцыпліны, павышэнню палітычнага ўзроўню партыйцаў, зрабілі ўплыў і на ўзмацненне масавай работы як у калгасах, так і сярод аднаасобнікаў. Пачынаюць уваходзіць у сістэму такія метады работы з калгасным актывам як палітдні і вытворчыя нарады. За апошні час ажыўіўся калгасны друк, работа секцый сельсоветаў, ўзмацнілася работа з упаўнаважанымі дзесяцідворак.

Рэарганізавана была і шэфская работа. Раней шэфы прымацываліся да сельсоветаў. Прымацаванне шэфства да асобных калгасаў дало свае рэзультаты. Рад шэфскіх арганізацый, як камбінат, элек-

трастанцыя, швейпромсаюз і інш., аказваюць сістэматычную канкрэтную дапамогу сваім падшэфным калгасам.

Ва ўсёй сістэме перабудовы партыйна-масавай работы выключная роля належыць інструктару райкома. Аб гэтым выразна сведчыць вопыт работы т. Сарока і іншых інструктараў. Інструктары згуртавалі вясковыя актыў, павысілі якасць партыйна-масавай работы. Райком сістэматычна кіруе работай інструктара. Два разы ў месяц інструктары абавязкова ўдзельнічаюць на паседжаннях бюро райкома. Пасля бюро праводзіцца інструктарскі дзень. На апошнім дні стаялі наступныя пытанні: падрыхтоўка да рабселькораўскага з'езда і работа нізавога друку, пытанні партыйна-масавай работы, работа з партаргамі, падрыхтоўка да асенне-зімовай вучобы, план работы на бліжэйшыя два тыдні, масавая работа ў сувязі з закупкай хлеба.

Прапрацоўка гэтых пытанняў, выступленні інструктараў з паказам сваёй работы вядуць к багатаму абмену вопытам.

На інструктарскіх днях даюцца таксама кансультацыі па тэарэтычных пытаннях (палітэканомія, гісторыя партыі), прапрацоўваюцца рашэнні ЦК партыі.

Уся гэта сума мерапрыемстваў па перабудове партыйна-масавай работы дала нам магчымасць, апіраючыся на калгасныя актыў, рухаць уперад калектывізацыю раёна.

Разгортваючы падрыхтоўчую работу да вясенняй сяўбы, у барацьбе за калгасны прыліў, мы сустрэліся з радам цяжкасцей. Пад уплывам кулацкай агітацыі пачалося разбазарванне конскага пагалоўя. Райком павеў супроць гэтага рашучую барацьбу. Аднаасобныя гаспадаркі, заўважаныя ў разбазарванні сваіх коней, не прымаліся ў калгасы. Асаблівую ўвагу звярнулі на барацьбу з засмечанасцю калгасаў кулацкімі элементамі. Праведзеная ачэстка ўзмацніла калгасы і адкрыла доступ у іх бядняцка-серадняцкім слаям вёскі.

У час вясенняй сяўбы ў Старцаўскі сельсовет была выслана выязная рэдакцыя раённай газеты „Камуніст“. Да пачатку яе работы сельсовет быў калектывізаваны толькі на 33 проц. Рэдакцыя разгарнула масавую работу прычынных партыйных арганізацый, і процант калектывізацыі ўзніўся да 63, а зараз дасягае ўжо 85. Гэты прыклад паказвае, як далёка ўпералі можна рушыць справу калектывізацыі правільнай пастаноўкай масавай работы. За час вясенняй сяўбы, не гледзячы на тое, што быў упушчаны такі спрыяючы для разгортвання калектывізацыі момант, як кампанія размеркавання ўраджаю ў студзені, мы дабіліся даволі значных поспехаў. У калгасы раёна ўлілося 1068 гаспадарак. Калектывізацыя, улічваючы рэзультаты чысткі калгасаў, калі з калгасаў выбыла 150 гаспадарак, паднялася ўвесну на 5 проц.

Рашаючае значэнне ў нашых поспехах мела своечасовае ўказанне ЦК КП(б)Б аб рабоце сярод аднаасобнікаў. Разгорнутая сярод аднаасобнікаў масавая работа забяспечыла вясенні прыліў і падрыхтавала ўмовы для масавага прыліву ў час уборачнай і загатоўчай кампаній. Вясенні прыліў падняў калектывізацыю раёна толькі на 5,4 проц. На гэтым нельга было супакоіцца, і мы нанова правярылі ўсю нашу работу. Рашэнні ліненскага пленума ЦК ВКП(б) і ўказанні т. Гікало дапамаглі нам ускрыць памылкі як у галіне зямельнай, так і ў галіне фінансавай палітыкі, рад промахаў у нашай масавай рабоце. Каб рушыць справу калектывізацыі ўперад, нам прышлося пачаць з выпраўлення ўсіх гэтых памылак.

Па ініцыятыве газеты і парторга т. Пінчука створаны былі спецыяльныя агітбрыгады. Агітбрыгада ў складзе парторга калгаса і некалькіх калгасных актывістаў, наагоруваючыся на самы адстаючы ўчастак вёскі Старадка, узяла з сабою гармонік, бубны, і з музыкан, спевамі прайшла вёску. Погым кожны з удзельнікаў брыгады пачаў работу сярод пэўнай групы аднаасобнікаў, што дало бліскучыя рэзультаты.

Вялікае ўвагі зыстугоўваюць так званыя агітпаходы, якія шырока прывіліся ў Продзінскім, Брожскім і Казуліцкім сельсоветах. З вялікім энтузіязмам прайшоў агітпаход у вёсцы Орсічы, Брожскага сельсовета. Ініцыятар агітпахода—калгасная трохдзёнка.

Вось як апісваецца адзін з такіх паходаў:

„Увечары 13 верасня к памяшканню праўлення на адзінаццаці лепшых людзей калгаса: „чырвоныя сваты“, калгаснікі і ўдзельнікі, вучні. Пад гукі гармоніка з лозунгамі, плакатамі, заклікаючымі да ўступлення ў калгас, калона рушыла па вёсцы. У руках дзяцей плакаты: „Мы патрабуем ад нашых бацькоў уступлення ў калгас“, „13 верасня адзначым суцэльнай калектывізацыяй вёскі Орсічы“. Агітбрыгада прыступіла да работы. „Чырвоныя сваты“ накіраваліся да застаўшыхся яшчэ 19 аднаасобнікаў, каб правесці з імі гутарку. Кожнае прозвішча новаўступячых у калгас гучна абвешчаецца на ўсю вёску. Тут-жа праводзіцца невялікі мітынг“.

Агітпаход завяршыў сабою цэлы рад масавых мерапрыемстваў, разгорнутых у гэтай вёсцы. У рэзультате ўсе 136 гаспадарак увайшлі ў калгас.

У Падрэцкім і Казуліцкім сельсоветах у барацьбу за прыліў, акрамя калгаснага актыва, уключыліся ўпаўнаважаныя дзесяц двораў, члены секцый сельсоветаў, актыўныя жанчыны калгасніцы, школьнікі, работнікі кааперацыі і інш. Брыгада „чырвоных сватоў“ (калгас „3-ці з’езд саветаў“, Казуліцкага с.с.), складзеная з 3-х калгасніц-удзельніц—Чарапухі Еўдакіі, Комар і Падальяк Арыны—завербавала 11 гаспадарак. Габрусь Максім з калгаса „Комінтэрн“, Казуліцкага с.с., з брыгадай „чырвоных сватоў“ уцягнуў у калгас 80 гаспадарак. Член сельсовета Лагойка Ларывон уцягнуў у калгас увесь свой ўчастак—30 гаспадарак.

Можна спыніцца яшчэ на адным масавым мерапрыемстве палітмасоўках. Праведзеныя ў калгасе „Комінтэрн“, Казуліцкага с.с., і ў Падрэцкім сельсавеце палітмасоўкі ператварыліся ў калгасныя святы. Удзельнікі палітмасоўкі ў Казуліцкім с.с. парашылі паслаць у дапамогу Любаніцкаму с.с. буксірную брыгаду з лепшых калгаснікаў.

Уся гэтая масавая работа выклікала вялікі ўздым у саміх калгасах і вялікую цягу ў калгасы аднаасобнікаў. У Падрэцкім с.с. за жнівень у калгасы ўвайшлі 371 гаспадарка, у Казуліцкім—385, у Любаніцкім—105. Пяць сельсоветаў далі прыліў звыш 1200 гаспадарак. Новаўступілыя засеялі ўжо разам з калгасамі азімы клін.

Характэрна для гэтага прыліву вялікая цяга аднаасобнікаў у старыя, ужо ўзмацніўшыся калгасы. Новых калгасаў арганізавалася чатыры. Сильна выраслі за гэты час многія старыя калгасы: „На варце“, Продзінскага с.с., з 33 гаспадарак вырас да 160, „Комінтэрн“, Казуліцкага с.с., з 90 гаспадарак вырас да 245, „Новае жыццё“, гэтага ж с.с., з 85—да 275 гаспадарак.

У раёне да гэтага прыліву толькі ў Варытынскім с-с. (зона дзейнасці МТС) было звыш 70 проц. калектывізацыі. Зараз мы маем 5 сельсоветаў з процантам калектывізацыі ад 70 да 85. Такім чынам большая палова гаспадарак новага прыліву прыпадае толькі на 5 сельсоветаў. Гэта гаворыць аб тым, што многія пераходныя партыйныя арганізацыі далёка яшчэ не перабудавалі сваю работу з калгасным і савецкім актывам.

Слабым звязом у нашай партыйнай рабоце застаецца парторг, які набывае цяпер агромнае значэнне. Ад таго, як ён паставіць работу з актывам, як здолее спаяць яго, арганізаваць на ажыццяўленне задач, пастаўленых партыяй і ўрадам, у значнай меры будзе залежаць далейшы прыліў у калгасы.

Для таго, каб парторг мог справіцца з гэтымі задачамі, неабходна ўзняць яго ідэалагічны і палітычны ўзровень на больш высокую ступень. Таму правільная арганізацыя і разгортванне асенне-зімовай вучобы набывае зараз асаблівае значэнне. Па расну мы разгортваем цэлую сетку гурткоў. Райком вылучае спецыяльную групу пазаштатных інструктараў, якія павінны не менш 8 дзён у месяц прабыць на вёсцы для работы з актывам і камуністамі. Два разы ў месяц будзем праводзіць дзень парторга для кансультацыі па тэарэтычных і палітычных пытаннях, прапрацоўкі рашэнняў партыі, абмену вопытам.

Падняўшы ролю і значэнне парторга, паставіўшы на належную вышыню партыйную вучобу камуністаў, наладзіўшы штодзённую работу з беспартыйным актывам, нам удалася па ўдарнаму завяршыць сельска-гаспадарчы год, арганізаваць закупку хлеба, падрыхтаваць сытую зімоўку для жывёлы. Перад намі і рад задач па ўмацаванню прыліву ў калгасы.

Пытанні гаспадарча-арганізацыйнага ўмацавання калгасаў набываюць зараз вялікае значэнне, асабліва калі ўлічыць, што многія з іх за час прыліву сільна выраслі і налічваюць ад 200 да 275 гаспадарак. У гэтых калгасах трэба пераварыць новы прыліў, прарабіць агромную работу па перавыхаванню новага калгасніка — учарайшага аднаасобніка, забяспечыць дружную работу старых і новых калгаснікаў. Дасягнуць гэта можна толькі шляхам вырашчвання моцнага калгаснага актыва, арганізацыі працы ў калгасах, правільнай арганізацыі калгасных брыгад. Асаблівае значэнне мае работа са старшынямі калгасаў і брыгадзірамі. Галоўнае ж — не супакойцца на дасягнутых поспехах, а ісці ўперад, ведучы няўтомную барацьбу з на троямі самазаволенасці, самасупакоенасці. А такія настроі ёсць у Старцаўскім сельсавеце, кіраўнікі якога лічаць, што пасля вялікага прыліву можна і ўздыхнуць спакойна. Гэта самасупакоенасць прывяла к таму, што ў калгасе „Качэрычы“ злачынна запушчан улік працадзён, пры размеркаванні авансаў дапушчана была кулацкая ўраўнілаўка.

У некаторых новых калгасах адчуваюцца ўжо розныя антыдзяржаўныя тэндэнцыі: мы, моў, цяпер калгаснікі і можам некаторыя абавязацельствы не выконваць. Гэта антыкалгасная дзейнасць кулацкіх элементаў выражаецца часам у шкодніцкіх актах: пасеў няцобраякасным насеннем і інш. У вёсцы Камароза, Баравіцкага с-с, кулакі пусцілі чуткі, што калгаснікі „Новага жыцця“, Капусцінскага с-с., сёлета нічога не атрымаюць на працадзень і што частка іх ужо вышла з калгаса. Прыстасоўваючыся да новых умоў, класавы вораг мяняе метады сваёй шкодніцкай работы. Каб своєчасова іх ускрываць, неабходна большэвіцкая пільнасць.

У гэтых умовах асабліва важна ўзброіць камуністаў марксісцка-ленінскай тэорыяй, наладзіць работу з актывам, узмацніць масавую работу сярод аднаасобнікаў па ўсяму раёну, асабліва там, дзе прыліў быў слабы. Гэта дапаможа стварыць сапраўды масавы прыліў у раёне, зробіць гэту зіму рашаючай у ператварэнні нашага раёна з адсталлага ў перадавы па калектывізацыі.

Партыйная арганізацыя Бабруйскага раёна гэту задачу вырашыць, узмацніўшы партыйна-масавую работу, арганізаваўшы сістэматычную работу з партаргамі, з калгасным і вясковым актывам, выпраўляючы ўсе дапушчаныя скажэнні ў падатковай і зямельнай палітыцы, гаспадарча-арганізацыйна ўмацоўваючы калгасы, арганізуючы масы на барацьбу за своєчасовае выкананне усіх абавязацельстваў перад дзяржавай.

В. Г. Гудай

Нач. партбюро
Оршанскаго чыг. района

Асённые-зімовыя перавозкі—важнейшая задача транспарта

Асённые-зімовыя перавозкі—найбольш адказны і напружаны перыяд у рабоце чыгуначнага транспарта. Трэба выканаць велізарны дзяржаўны план перавозкі грузаў сельскай гаспадаркі і вясковых жыхароў.

Малейшае недавыкананне плана, перабор у перавозках цягаў і т. д. сабою парушэнні і зрыў своєчасовага і планавага забяспечэння сацыялістычнай прамысловасці неабходнага сыравіна, абсталяванням, новабудовамі будматэрыяламі; прамысловых цэнтраў—прадуктамі сельскай гаспадаркі, а апошняе—неабходнымі сельска-гаспадарчымі машынамі, мінеральным угнаеннем і т. д. Зрыў даставкі тавараў з месца вытворчасці да спажывца ў сваю чаргу прыводзіць да зрыўу выканання вытворчых планаў наасобных прадпрыемстваў і народнага гаспадаркі ў цэлым.

Транспарт—адзін з адказнейшых участкаў, ад работы якога ў значнай меры залежыць далейшае паспяховае эканамічнае развіццё нашай краіны.

Тав. Сталін на XVII з'ездзе нашай партыі падкрэсліў, што

«транспарт з'яўляецца тым вузкім месцам, аб якое можа спаткнуцца, ды, бадай, ужо спатыкаецца ўся наша эканоміка, перш за ўсё, наш таваразварот».

Чыгуначнікі, а ў першую чаргу куністы, беспартыйныя актывісты, кіраўнікі транспарта, партыйныя і савецкія арганізацыі, якія на момант не павінны забываць гэтага ўказання правадыра.

Транспарт мае ўсе ўмовы і магчымасці выканаць устаноўлены партыяй і ўрадам план перавозак. Няўстаннай увагаю партыі і асабіста т. Сталіна значна ўзмоцнена матэрыяльна-тэхнічная база транспарта, нізавое звязно ўмацавана інжынерна-тэхнічнымі і кіруючымі кадрамі, палепшаюцца матэрыяльна-бытавыя ўмовы чыгуначнікаў, транспарт атрымаў моцнае палітычнае кіраўніцтва ў асобе партбюро і партторгаў станцый, дэпо і дыстанцый.

Такім чынам усе ўмовы ў наяўнасці. Справа толькі ў чэснай і добрасумленнай рабоце чыгуначнікаў, у актыўным выкананні ім сваёй абавязкаў, выходзячых з пастаўленых партыяй і ўрадам задач. Аднак, гэтага якраз і не хапае ў рабоце наасобных участкаў чыгуначнага

транспарта, паасобных чыгуначных. Палітдзелы пазначаныя прачыта-
ліцы ім пачуццё адказнасці за выкананне дзяржаўнага плана перавозак.

«Задача палітдзелаў заключаецца ў тым, каб забяспе-
чыць на аснове пераконання, мерамі арганізацыйнага і ідэа-
палітычнага ўздзеяння стварэнне на чыгуначным транспарце
«свядомай, жалезнай дысцыпліны» (Ленін), новага магутнага
удыму сацыялістычнага спаборніцтва і ўдараўнасця, падняць усю
партыйна-палітычную работу, работу сярод рабочых і служачых
чыгуначнікаў, на вышэйшы ўзровень» (з пастановы ЦК ВКЛФ)
аб палітдзелах).

Вакол гэтых асноўных задач і сканцэнтравана ўвага палітдзела
Оршанскага эксклюзіўнага аддзялення.

Умацоўваючы партызану ў змене, цэху, брыгадзе, палітдзел
разгарнуў зараз работу па ідэйна-палітычнаму выхаванню камуністаў
і беспартыйнага актыва.

Пры папярэднім азнаямленні з палітпадрахтоўкаю кожнага ко-
муніста выявілася палітычная няграмаднасць паасобных таварышч.
У значнай меры вінаваты ў гэтым партарганізацыя і сам палітдзел.
У мінулым годзе партыйная асвета на паасобных прадпрыемствах
з-за дрэннага кіраўніцтва была фактычна сарвана.

Леташнія памылкі цяпер выпраўлены. Усе камуністы, спачуваль-
чыя, комсомольцы ўцягнуты ў сетку партасветы. Разгорнута спабор-
ніцтва паміж партарганізацыямі на лепшую якасць партыйнай
вучобы. «Раз разгорнутае ідэйна-палітычнае выхаванне ўмцаваць
вытворчыя паказчыкі» — пад такім лозунгам праводзіць палітдзел
партасветную работу.

Для начальнікаў і дзяжурных па станцыі, дыспетчараў створаны
семинары паліт. і тэх. вучобы, якія спрыяюць пашырэнню грамадска-
палітычнага кругагляду і садзейнічаюць палепшэнню вытворчай ра-
боты.

Так, Кагановіч на XVII партз'ездзе аб рабоце палітдзелаў чыгу-
начнага транспарта сказаў:

«Трэба абалерціся на лепшых людзей — ударнікаў транспарта —
і перамога будзе забяспечана».

Жывыя людзі, лепшыя ударнікі — вось хто вырашае поспех дзяр-
жаўнага плана перавозак.

Палітмасавае работа, праведзеная ў сувязі з усесаюзным спаборні-
цтвам станцый, дала оршанскаму аддзяленню дзесяткі лепшых удар-
нікаў сталінскага прызыва. Яны не толькі семі добра працуюць, але
і перадаюць адстаючым свой багаты вытворчы вопыт.

Саставіцель Канстанціновіч, сігналісты Гумінскі і Іваньковіч, стрэ-
лачнік Холін, грузчык Кірык і Савіцкі, машыністы Янкулеў, Стануліс,
Клімкоўскі, Малашко, брыгадзір Падабел, слесар Жолудзеў, электра-
манцёры Радома і Жолудзеў, галоўны кандуктар Куцера ўзнагаро-
джаны паліткіраўніцтвам НКПС ганароваю ўзнагародай — значком
«Ударніка сталінскага прызыва».

Партарганізацыя павінна множыць вопыт гэтых лепшых людзей
аддзялення, выхоўваць дзесяткі і сотні новых ударнікаў сталінскага
прызыва.

З важнейшых мерапрыемстваў сапраўднай арганізацыі сацыялісты-
чнага спаборніцтва на транспарце трэба адзначыць сістэматычную пра-

верку таго, як кожны рабочы выконвае ўзятыя на сябе сацабавязальствы. З гэтаю мэтай на радзе станцый створаны намі правяральныя брыгады са значкістаў і лепшых ударнікаў. Станцыя Менск, напр., правярала работу ст. Віцебск і Смаленск; ст. Орша-ўсходняя правярала работу ст. Вязьма і т. д.

Разгорнутая партыйна-масавая работа, барацьба за заваёву прашыства ва ўсесаюзным спаборніцтве на лепшую станцыю дапамаглі выканаць у асноўным вытворчыя паказчыкі за верасень.

Пагрузка—107,2 проц., рабочы парк вагонаў—100,5 проц., следаванне паяздоу па раскладу—77,3 проц., камерцыйная хуткасць—99,2 проц., прастой транзітных вагонаў—103 проц., прастой пад грузавымі аперацыямі—95,5 проц., зварот вагона—94 проц.

Лепшымі ў выкананні ўсіх умоў усесаюзнага спаборніцтва з'яўляюцца станцыі: Менск-таварная і Негарэлае.

Паводле ацэнкі кіраўніцтва дарогі, Оршанскае аддзяленне стаіць на першым месцы МББ чыгункі. Але гэта значыць, што мы дабіліся толькі першых поспехаў і па сутнасці з'яўляемся лепшым з дрэнных аддзяленняў дарогі, паколькі МББ у цэлым працуе яшчэ дрэнна. Тым часам сярод паасобных гаспадарнікаў і партыйных работнікаў чуюцца ноты благодунства, самасупакоенасці. Але гэта яшчэ гаварыць, што мы ўжо перадавое аддзяленне, бо працуем пакуль што дрэнна. Канцэлярска-бюракратычныя метады кіраўніцтва, так рэзка асуджаныя партыяй і ўрадам, намі канчаткова не зжыты і тармозяць большэвіцкую перабудову транспарта.

З паданых лічбаў відаць, што асноўныя паказчыкі—следванне паяздоу па раскладу, камерцыйную хуткасць, прастой вагонаў пад грузавымі аперацыямі, зварот вагона,—выконваем надзвычай дрэнна.

За адзначаны перыяд было 107 выпадкаў загрымкі паяздоў па віне чыгуначнікаў, з іх—3 здарэнні, 7 выпадкаў негатунасці састава, 9 затрымак з-за манеўровай работы, пагрузкі і выгрузкі. Усё гэта зрывае правільны рух паяздоў. Паасобныя камуністы і комсамольцы не надаюць узораў жалезнай працоўнай дысцыпліны, а паказваюць прыклад разгільдзійства і расхлябнасці (Стульбо, Антонаў, Каўчун, Бурко і інш.).

Асноўнай прычынай невыканання транспартам заданняў, як на гэта зусім правільна ўказалі на апошняй эксплуатацыйнай нарадзе тт. Кагановіч, Андрэсў і Зіміні, з'яўляецца наша няўменне скарыстаць агромныя ўнутраныя рэзервы, якія мае ў сваім распараджэнні транспарт. Марудны зварот і вялікія прастоі вагонаў на вузлавых і асабліва прамежных станцыях, дрэнная маршрутызацыя і спецыялізацыя паяздоў, неўпарадкаванасць пагрузкі і выгрузкі і т. д. — вось у чым трэба шукаць прычын дрэннай работы.

Нашы рэзервы невычэрпны, але канцэлярска-бюракратычныя метады кіраўніцтва паасобных звенняў тармозяць поўнае іх скарыстанне. З гэтым злом трэба весці бязлітасную барацьбу.

Аб наяўнасці вялікіх рэзерваў на транспарце ў цэлым і ва ўмовах налага аддзялення сведчыць цэлы рад фактаў з практычнай работы.

На інцыятыве лепшых ударнікаў ст. Менск-таварная—грузчыкаў тт. Пабішчанскага, Тарлоўскага і інш., начальніка станцыі т. Фралова—уведзена так званая «фабрычная камерцыйная марка». Сэнс яе ў наступным: да вагоннага ліста кожнага грузанага вагона дадаецца невялікая наперка устаноўленага ўзору з указаннем прозвішча грузчыкаў і весаўшычко, зрабіўшых пагрузку. Станцыя прызначэння, атры-

маўшы вагон і выявіўшы дэфекты (няправільная вага, пакоўка, укладка, няспраўнасць пломбы, некарыстанне грузапад'ёмнасці вагона і т. д.), адзначае іх на адваротным баку маркі і накіроўвае яе ў Менск, дзе да канкрэтных віноўнікаў прымаюцца меры.

Гэта, здавалася-б, на першы погляд, невялікае мерапрыемства, даючы выключны эфект. Сярод пружыкаў і вesaўшчыкоў разгарнулася шырокае спаборніцтва за гонар сваёй маркі. Камерцыйны брак на станцыі амаль ліквідаваны. Павялічылася скарыстанне грузапад'ёмнасці вагона. Канкрэтна: калі да ўвядзення маркі грузілася ў 16,5 тонны вагон 253 яшчыкі соды, то зараз грузіцца 302 яшчыкі, войлаку—адпаведна—39 і 46 цюкаў, вяронак—66 і 68 цюкаў, цукерак—360 і 408 яшчыкаў, пачэння—178 і 251 месца і т. д.

Вопыт Менска падхоплен іншымі станцыямі аддзялення. Грузчыкі ст. Орша-ўсходняя тт. Рожанскі, Гольдбэрг, Марковіч, Цэнтлін, Банк і Ерухімовіч, якія грузяць лён для экспарту і ўнутранага спажывання, прапанавалі базе Заготлен новы метады прасоўкі лёну, што на 10 кіп павысіла пагрузку на кожны вагон экспартнага лёну і на 7 кіп—для ўнутранага рынку. Эканомія пры новым метады—1 вагон на кожны 8 вагонаў пагрузкі ільняпрадукцыі. Белканторы Заготлен і Экспартлён шырока рэкамендуець гэты метады.

Брыгада пружыкаў тав. Іванова (ст. Барысаў), прымяніўшы ў сябе камерцыйную марку, грузіць у 16-тонны вагон замест 305 яшчыкаў запалак—385.

Гэтыя факты не з'яўляюцца нечым новым, а толькі сведчаць аб тым, сколькі ў нас яшчэ некарыстаных магчымасцей, аб тым, што правільная ўпакоўка грузаў і рацыянальнае скарыстанне танажа даюць нам новыя дзесяткі вагонаў рэзерва.

Вялікае па свайму значэнню мерапрыемства праводзіць зараз аддзяленне для паскорання звароту вагонаў.

Зборныя паязды хадзілі ў нялёны час, без цвёрдага графіка. Станцыі, атрымаўшы вагоны для пагрузкі і не ведаючы, калі яны будуць узяты, планавалі сваю пагрузку як ім хацелася. У рэзультате план зрываўся, вагоны прастойвалі.

Старшы дыспетчар нашага аддзялення т. Маераў унес прапанову, падтрыманую лепшымі ўдарнікамі-дыспетчарамі і рабочымі, увесці цвёрды графік зборных паяздоў, максімальна выкарыстаць усе прыгарадныя паязды для выкідкі са станцыі грузаных і парожніх вагонаў. Кіраўніцтва аддзялення адобрыла гэты мерапрыемства і ўвядло такі графік з 15 кастрычніка.

Гэта перш за ўсё дысцыплінуе станцыю, бо вызначаюцца для пагрузкі і выгрузкі жорсткія тэрміны, у якія станцыя і кліентура павінны базагаворачна ўлажыцца. За першыя пяць дзён работы па графіку прастой вагонаў па аддзяленню знізіўся ў сярэднім на 4 гадзіны, а паасобныя станцыі дабіліся выдатнага эфекта: Осінаўка знізіла прастой на 6 гадзін, Бурбін—12 гадз., Смаляны—10 гадз. і т. д. Прастой вагонаў у сярэднім за месяц па аддзяленню павінен быць зніжан мінімальна на 2 гадзіны, што пры перапрацоўцы 500 вагонаў у дзень дае эканомію ў 1000 вагона-гадзін, або дадатковы разэрв да 50 вагонаў у суткі для перавозкі дзяржаўных грузаў. Атрыманы эфект гаворыць за тое, што гэты мерапрыемства павінны падтрымаць і прымяніць астатнія ўчасткі чыгуначнага транспарта.

У сувязі з гэтым мерапрыемствам уведзена зменная планаванне сярод дыспетчараў, што дае магчымасць павысіць адказнасць кожнага

дыспетчара за выкананне плана і падняць якасць дыспетчарскага камандвання.

Такім чынам, мы маем поўную падставу сказаць, што пры максімальным скарыстанні ўсіх унутраных рэсурсаў, павышэнні якасці эксплуатацыйнай работы Оршанскае аддзяленне можа і павінна працаваць нязмерна лепш. Задача партыйных, профсаюзных і гаспадарчых арганізацый, усіх чыгуначнікаў аддзялення—шырока распаўсюдзіць вопыт лепшых станцый і масовых ударнікаў, падцягваць адстаючых, падняць новую хвалю спаборніцтва аз прашынства.

Адна з актуальнейшых нашых задач гэта падрыхтоўка чыгуначнаму транспарту к зіме, асабліва паравознай, вагоннай і пуцёвай гаспадаркі. Зіма—наіболей напружаны перыяд работы чыгуначнікаў, Оршанскае дэпо, уключыўшыся ва ўсесаюзнае спаборніцтва паравознікаў, дбае таго, што рад паравозаў атрымаў паспешны гарт і к зіме, пазнае ўзоры работы і забяспечыць нам бясспрэчна адных пераможцаў (СУ» 97—99—маш. Клімзінскі, Стануліс; 98—7—маш. Міронаў, Алексееў; 97—89—Якузев, Давылко; ЦД470—Бурый, Шатко Н. і інш.). Для гэтага паспешных брыгад трэба замалдваць і злучыць іх набыткам усіх паравознікаў.

Імрэнскае месца нашай вагоннай гаспадаркі абмежаваныя пункты. У гэтых абмежаваных меры лімітуюць работу аддзялення ў цэлым. Асноўныя хваробы абменных пунктаў—антыдзяржаўныя тэндэнцыі, суцяжніцтва намік Цах і МЗБ дарогамі, што спрыяе дрэннаму рамонту праходзячых вагонаў, «спіхванню» хворых вагонаў з адной дарогі на другую. Нядаўна брыгада паравознікаў прывернула стан вагонаў, адпраўляемых станцыям Орша-ўсходняя і ўскрыла, што многія вагоны ідуць з дэфектамі. З такой антыдзяржаўнай практыкай трэба пакончыць. На абменных пунктах можна і трэба добра рамантаваць вагоны. Гэта даказала на сваёй практыцы змена брыгадзіра-значкіста т. Гумінскага, якая працуе на абменным пункце ст. Орша-заходняя. Змена пасадраўдніму змагаецца за якасць работы, знішчае няспраўнасці, зніжае прыплату на вагон за нявыкананы рамонт.

СНК і ЦК у сваёй апошняй пастанове аб пуцёвай гаспадарцы прызначалі, што тэмпы і асабліва якасць рамонту і ўпарадкавання пуцёвай гаспадаркі нездавальняючыя. Гэту ацэнку цалкам заслужыла і наша аддзяленне.

На Оршанскай якасць рамонту пуці на 7-й Барысаўскай дыстанцыі, дзе ваявае цэлы рад буйных дэфектаў. На 6-й Оршанскай дыстанцыі зусім нездавальняюча выконваецца праграма будаўніцтва і асабліва рамонту рабочых кватэр. Даволі указаць хоць-бы на той факт, што Оршанскі вакзал будзецца ўжо трэці год. Бюракраты з кіраўніцтва дарогі і дыстанцыі пуці знаходзяць дзесяткі аб'ектыўных прычын у апраўданне сваёй бяздзейнасці.

На вопыту мінулага года зараз арганізавана масавая правэрка тэмпаў і якасці пуцёвай гаспадаркі к зіме. У праверцы ўдзельнічаюць не толькі пуцёшчы, але і рабочыя шэфствуючых прадпрыемстваў, калгаснікі, а таксама машыністы, вагоннікі і эксплуатацыйнікі. На Барысаўскай дыстанцыі, напрыклад, брыгады выявілі рад няспраўнасцяў і дрэнную якасць рамонту.

Снежныя заносы—біч транспарта. З вопыту мы ведаем, што пры дрэннай падрыхтоўцы да зімы са снегам парушаецца нармальны рух паздоў. Снежнай стыхіі павінна быць проціпастаўлена большэ-вадкая арганізаванасць. Вялікую дапамогу павінны аказаць нам кал-

Па ініцыятыўе наасобнах калгасаў («Малы сацыялізм», Барысаўская раёна, «Нарыжская комунa», Оршанскага раёна і інш.) разгарнулася заключэнне сацдагавароў з бліжэйшымі калгасамі ў рэгіёнах дапамогі ў сярэднім раёне.

Задача арганізацыі і рэалізацыі ў рэспубліцы рашэнняў Саветаў Міністраў і Саветаў Міністраў па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы. Падрыхтаваны і накіраваны ў рэспубліку сацыяльныя і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы. У рэспубліцы ўсталяваны і рэалізаваны сацыяльны і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы.

У рэспубліцы ўсталяваны і рэалізаваны сацыяльны і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы. У рэспубліцы ўсталяваны і рэалізаваны сацыяльны і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы. У рэспубліцы ўсталяваны і рэалізаваны сацыяльны і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы.

У рэспубліцы ўсталяваны і рэалізаваны сацыяльны і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы. У рэспубліцы ўсталяваны і рэалізаваны сацыяльны і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы.

У рэспубліцы ўсталяваны і рэалізаваны сацыяльны і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы. У рэспубліцы ўсталяваны і рэалізаваны сацыяльны і эканамічныя планы, якія вызначаюць агульныя задачы і меры па арганізацыі і рэалізацыі сацыяльна-эканамічнага развіцця сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадарчай культуры ў рэспубліцы.

С. Анципенко

Усебеларускі з'езд рабселькораў — справа ўсіх партарганізацый

Большэвіцкі друк у руках нашай партыі—самая вострая, самая моцная зброя.

„Пры дапамозе друку партыя штодзенна, штогадзінна гаворыць з рабочым, класам на сваёй, патрэбнай ёй мове“ (Сталін).

Недземным, адзіным цэлым з нашым большэвіцкім друкам з'яўляецца яго армія рабселькораў—камандзіраў пролетарскай грамадскай думкі.

Партыя наша заўсёды аддавала выключную ўвагу друку і рабселькорам. Яшчэ ў 1923 г. на XII з'ездзе ВКП(б) тав. Сталін у сваім заключным слове гаварыў:

„Я хацеў-бы звярнуць асаблівую ўвагу з'езда на тое, каб друк быў узяты на адпаведную вышыню. Ён ідзе ўперад, ён далёка шагнуў уперад, але не ў такой ступені, як гэта патрэбна. Друк павінен расці не па днях, а па гадынах, гэта—самая вострая і самая моцная зброя нашай партыі“.

З таго часу друк наш многа вырас, стаў яшчэ вострэйшым і мацнейшым. Але задача пабудовы сякласавага сацыялістычнага грамадства, пастаўленая перад усімі намі XVII з'ездам ВКП(б), патрабуе ад нашага большэвіцкага друку далейшага якаснага росту. Адказная роля ў гэтай справе належыць рабселькорам.

Аб рабселькорах тав. Сталін яшчэ ў 1925 г. на паседжанні оргбюро ЦК ВКП(б) сказаў:

„Я думаю, што мы дашлі да таго перыяда, калі адным з асноўных рычагоў у справе выпраўлення нашай будаўнічай работы ў вёсцы, у справе выяўлення нашых недахопаў, а, стала быць, выпраўлення і палепшання савецкай работы, могуць стаць рабкору і селькору. Мы, можа быць, не ўсе гэта разумеем, але для мяне ясна, што з гэтага іменна канца павінна пачацца палепшанне нашай работы. Гэтыя людзі ўразлівыя, яны гараць іскраю праўды, жадаюць аблічаць, перагібаюць часам палку, жадаюць выправіць ва што-б там ні стала нашы недахопы, не баючыся куль—вось гэтыя людзі, па-мойму, павінны саставіць адзін з асноўных рычагоў выяўлення нашых недахопаў у выпраўленні нашай партыйнай і савецкай будаўнічай работы на месцах“.

За пройдзены перыяд у карані змянілася ўся наша вялікая савецкая краіна. З аграрнай яна стала індустрыяльнай. З краіны дробных аднаасобных сельскіх гаспадарак наш Савецкі саюз і яго неадлучная частка—Савецкая Беларусь—ператварылася ў краіну буйнай калектыўнай механізаванай сельскай гаспадаркі. З краіны цёмнай і няграматнай Савецкі саюз становіцца краінай грамадскай і культурнай.

Асабліва вялікія змены ў бок гіганцкага росту адбыліся за гэты перыяд у горадзе і ў вёсцы Савецкай Беларусі, дзякуючы правільнаму ажыццяўленню ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. Савецкі саюз стаў моцнай канчаткова індустрыяльнай краінай. Калгасы сталі пануючай формай сельскай гаспадаркі, а калгаснік цяпер—цэнтральная фігура на вёсцы. Соцыялістычны грамадска-эканамічны ўклад з'яўляецца зараз непадзельна пануючай і адзінай камандуючай сілай ва ўсёй народнай гаспадарцы.

Задачы, пастаўленыя XVII з'ездам ВКП(б), ва многа раз павялічваюць ролю большэвіцкага друку і рабселькораў у нашай барацьбе за пабудову бяскласавага соцыялістычнага грамадства.

Улічваючы вялікую ролю друку і рабселькораў у барацьбе за ажыццяўленне рашэнняў XVII з'езда ВКП(б) і XV з'езда КП(б)Б, Цэнтральны Камітэт КП(б)Б яшчэ 20 ліпеня г. г. прыняў пастанову аб скліканні ў канцы 1934 г. III Усебеларускага з'езда рабселькораў і рэдактароў насценгазет прадпрыемстваў, саўгасаў, калгасаў і МТС.

ЦК КП(б)Б у гэтай пастанове падкрэсліў, што справа падрыхтоўкі да з'езда рабселькораў, ёсць справа ўсёй КП(б)Б, справа ўсіх партыйных арганізацый БССР.

Цэнтральны Камітэт у тым-жа рашэнні вызначыў наступныя пытанні павесткі дня з'езда:

1. Вынікі барацьбы за выкананне рашэнняў XVII з'езда ВКП(б) і XV з'езда КП(б)Б.

2. Задачы друку ў галіне кіраўніцтва рабселькораў і рэагаванне на лісты працоўных.

3. Вынікі 1934 сельска-гаспадарчага года і пытанні ўздыху жывёлагадоўлі.

4. Задачы рабселькораў у барацьбе за якасныя і колькасныя паказчыкі ў выкананні промфінплана.

На з'ездзе будуць працаваць секцыі: па лёну і канотлях; па жывёлагадоўлі; па саўгасах; па прамысловасці і па транспарту.

Адзін пералік гэтых пунктаў праграмы работ з'езда рабселькораў, рэдактароў нізавых газет сведчыць аб яго асабліва вялікім палітычным значэнні. З'езд падагуліць агромную работу, праробленую рабселькораў БССР пад кіраўніцтвам нашай партыі на ўсіх участках соцыялістычнага будаўніцтва. Ён мабілізуе армію рабселькораў на далейшае выкананне грандыёзных задач другой пяцігодкі—пяцігодкі пабудовы бяскласавага соцыялістычнага грамадства.

За апошнія два гады, з часу II Усебеларускага з'езда рабселькораў, шырока выраста сетка раённых, палітаддзельскіх і фабрычна-заводскіх друкаваных газет. У 1932 годзе ў БССР выходзіла 209 друкаваных газет, а на 1 студзеня 1934 г. — 293. За адзін толькі першы год другой пяцігодкі колькасць друкаваных газет вырасла ў нашай рэспубліцы амаль на 50 процантаў. Ужо гэтыя дзве лічбы

рабкоры навучаюцца пэўнаму мінімуму тэхнікі журналістыкі. Зараз ставіцца пытанне аб адчыненні пры гэтай фабрыцы вячэрняга КІЖ'а.

Рэдакцыя газеты „Віцебскі пролетарый“ арганізавала спецыяльны кабінет друку, у якім рабкор зусёды можа знайсці не толькі патрэбную літаратуру, журналы, газеты, але і атрымаць кансультацыю, парады як пісаць, працаваць і т. д.

ЦО ЦК КП(б)Б—газета „Звязда“ арганізавала для рабселькораў і работнікаў ніз вых газет спачатку месячныя курсы, а зараз тэрмін навучання на гэтых курсах даведзен да 4-х месяцаў і праграма з удзелам КІЖ'а пабудавана так, каб даць пэўны мінімум ведаў, неабходных для кваліфікаванага карэспандэнта большэвіцкага друку.

З дапамогай Менгаркома КП(б)Б партарганізацыі буйных заводаў горада Мінска таксама ствараюць зараз сталыя семінары па навучанню работнікаў неабходнаму мінімуму тэхнікі журналістыкі. Такія семінары ўжо працуюць на заводах імя Молатава, на фабрыцы „Окцябр“ і некастрычаных іншых прадпрыемствах.

У верасні і кастрычніку газетамі „Звязда“ і „Рабочий“ а таксама час. „Большэвіцкі друк“ праведзены рад семінараў-нарадаў рабкораў па пэўных галінах прамысловасці: харчовыя прадпрыемствы, швейнікі, металургія і т. д.

Гэта значыць, што рат партарганізацый і рэдакцый па-дзелавому ўзяліся за ажыццяўленне аднаго з важнейшых пунктаў пастанова бюро ЦК КП(б)Б аб Усебеларускім з'ездзе рабселькораў. Цэнтральны Камітэт партыі ў сваёй пастанове аб з'ездзе абавязаў партарганізацыі

„забяспечыць сістэматычныя заняткі рабселькораў у гуртках і семінарах пры рэдакцыях, на прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах з тым, каб рабкоры і селькоры-ўдарнікі былі асноўнай крыніцай фармавання кадраў газетных работнікаў.

Аднак, з гэтых першых атрадных фактаў дзелавога падыходу да работы было-б няправільна рабіць вывад, што вучоба рабселькораў, выхаванне іх стала справай ўсіх партарганізацый. Гэта далёка не так.

У большасці сельскіх раёнаў вучоба рабселькораў не арганізавана. Няма семінараў і гурткоў і ў такіх буйных раёнах, як Полацкі і Дрысенскі. Тут нават не ведаюць, хто з рабселькораў вучыцца ў партыйных, хто ў комсамольскіх палітшколах.

Праведзеная аддзелам культуры і прапаганды левінізма ЦК КП(б)Б праверка падрыхтаванасці да III Усебеларускага з'езда рабселькораў устанавіла, што пастанова ЦК КП(б)Б па гэтым пытанню радамі райпартарганізацый выконваецца недавальняюча. Такую ацэнку дало бюро ЦК КП(б)Б у пастанове аб падрыхтоўцы да з'езда рабселькораў па Пухавіцкаму, Лепельскаму і Петрыкаўскаму раёнам:

„...Райкомы КП(б)Б і рэдактары газет пералічаных раёнаў недаацанілі палітычнага значэння падрыхтоўкі да з'езда рабселькораў і не забяспечылі выканання ўказанняў ЦК КП(б)Б аб тым, што справа падрыхтоўкі да рабселькораўскага з'езда павінна быць справай усёй партарганізацыі“.

У Пухавіцкім раёне парашылі правесці без усякай папярэдняй падрыхтоўчай работы нарады рабселькораў па кожнаму сельсавеце. Зразумела, што нарады гэтыя сарваліся. У Пухавічах райком КП(б)Б прызначыў на 7 кастрычніка раённы з'езд рабселькораў, зноў-такі не падрыхтаваўшыся да яго. Пра семінары, гурткі і курсы рабселькораў у Пухавічах нават і не падумалі. Лёгкадумна і безадказна аднесліся

да падрыхтоўкі з'езда не толькі райком партыі, але і рэдактар раённай газеты Панкратаў.

Аналічнае становішча маем у Лепелі і Петрыкаве, дзе не зразумелі, што час падрыхтоўкі да зезда рабселькораў трэба было скарыстаць для ўзмацнення работы рабселькораў і нізавога друку ў галіне мабілізацыі мас на паспяховае правядзенне ўсяго аб'ёму работ 1934 года. А таму ў гэтых раёнах мелі месца спробы апашлення самой падрыхтоўкі да з'езда, спробы звесці ўсё да дэкларацыйнай пастановы райкома. Такія адносіны да з'езда рабселькораў ЦК кваліфікаваў, як бяздзейнасць, і рэдактару Пухавіцкай раённай газеты тав. Панкратаву абвясціў вымову, а сакратарам райкомаў КП(б)Б і рэдактарам лепельскай і петрыкўскай газет зрабіў указанне.

Рашэнне ЦК КП(б)Б па гэтых трох раёнах патрабуе адначасова і ад іншых райпартарганізацый—ўзмацніць падрыхтоўку да рабселькораўскага з'езда. Цэнтральны Камітэт партыі прапанаваў:

„усім райкомам КП(б)Б абгаварыць стан падрыхтоўкі да ўсебеларускага з'езда рабселькораў на райкомах і прыняць меры да актывізацыі работы, мабілізуючы рабселькораў і нізавы друк на барацьбу за лепшас выкананне промфінплана і ўсіх сельскагаспадарчых кампаній“.

Каб актывізаваць работу на месцах, трэба, як гэта прапануе ЦК КП(б)Б Пухавіцкаму, Лепельскаму і Петрыкаўскаму райкомам, накіраваць у сельсоветы і калгасы ўсіх раёнаў актыў камуністаў для дапамогі ў падрыхтоўцы да з'езда рабселькораў.

Бюро Віцебскага гаркома партыі ў адказ на пастанову ЦК КП(б)Б аб Усебеларускім з'ездзе рабселькораў высунула такі лозунг:

„Справа падрыхтоўкі да III Усебеларускага і раённага з'езда рабселькораў ёсць справа ўсёй віцебскай партарганізацыі, усёй пролетарскай грамадскасці“.

Віцебскі гарком партыі не абмежаваўся толькі лозунгам, але і прыняў канкрэтныя мерапрыемствы па ператварэнню яго ў жыццё, мабілізаваў усе нізавыя партарганізацыі, арганізаваў конкурс на лепшую насценгазету і лепшую шматтыражку. Зараз праводзіцца спаборніцтва рабселькораў на права ў.зелу ва Усебеларускім з'ездзе рабселькораў. Сакратар гаркома т. Жураўлёў сам кіруе камісіяй па падрыхтоўцы да з'езда і па конкурсу на лепшую газету. Камісія перыядычна правярае работу партарганізацый па падрыхтоўцы іх да з'езда. У выніку віцебская партарганізацыя займае адно з першых месц па падрыхтоўцы. На адной толькі фабрыцы „Сняг індустрыялізацыі“ 97 нізавых рэдкалегій газет і звыш 900 рабкораў прымаюць удзел у спаборніцтве на права быць дэлегатам Усебеларускага з'езда. У падрыхтоўку ўцягнуты ўвесь рабочы калектыў. Фабрыка зараз з месяца ў месяц выконвае свой промфінплан.

Арганізаваўшы і ўзначаліўшы падрыхтоўку нізавога друку і рабселькораў да ўсебеларускага з'езда, віцебская партарганізацыя ўзмацніла баявую сілу свайго друку, рабкораў і селькораў у барацьбе супроць адставання, за паспяховае, высока якаснае выкананне плана. Тут справу падрыхтоўкі да з'езда рабселькораў зрабілі справай усёй партарганізацыі, усёй пролетарскай грамадскасці.

Не тое ў Полацку і Дрысе. Полацкі райком КП(б)Б разам з палітадзеламі МТС вынес яшчэ ў жніўні рэзалюцыю аб падрыхтоўцы да з'езда і супакоіўся. У адным з пунктаў пастановы сказана аб мабі-

лізацыі 10 комуністаў з горпартактыва для дапамогі сельскім партарганізацыям у падрыхтоўцы да з'езда, але ні адзін з „мабілізаваных“ нікуды не выязджаў, і ў нізавых партарганізацыях пытанне аб з'ездзе, аб сваёй газеце і сваіх рабселькорах не абгаварвалася. У Дрысе, да прыезду прадстаўніка Культпропа ЦК, гэта пытанне таксама не абгаварвалі. У сельсозетах і калгасах гэтых раёнаў некаторыя парторгі, старшыні калгасаў і рэдактары насценгазет пра пастанову ЦК КП(б)Б аб скліканні з'езда рабселькораў зусім нічога не ведалі. У калгасе „Верны шлях“, Дрысенскага раёна, у верасні зусім спыніўся выхад насценгазеты. Частка рабселькораў Дрысенскага раёна не чула аб скліканні рабселькораўскага з'езда. Газеты гэтых раёнаў „Чырвоная Полаччына“ і „Звязда на рубяжы“ зусім мала пішуць пра з'езды, а калі і пішуць, то адарвана ад усёй сумы гаспадарча-палітычных пытанняў, за вырашэнне якіх змагаюцца раёны пад кіраўніцтвам сваіх партарганізацый.

Рад газет, у тым ліку і цэнтральныя газеты нашай рэспублікі, адводзяць з'езду маленькі куточак, ізаляваны ад такіх пытанняў, як барацьба за лен, арганізацыя хлебазакупак, перавыбары саветаў, марксісцка-ленінская вучоба і т. д. Большасць газет не ўвязвае падрыхтоўку да з'езда рабселькораў з барацьбой за чарговыя гаспадарча-палітычныя мерапрыемствы партыі і ўрада, яўна неадацэньювачы яго мабілізуючую ролю ў наспяховым вырашэнні задач 1934 года.

Падрыхтоўку да з'езда і самы з'езд мы можам і павінны скарыстаць для ўзмацнення работы ўсяго нашага друку і яго арміі рабселькораў.

Рад газет падймаюць многа пытанняў, але не даводзяць справы да канца.

Газета „Рабочий“ 5 жніўня выступіла з лістом рабселькораў фабрыкі „Пролетарская перамога“ да ўсіх рабселькораў-ударнікаў БССР:

„Прапануем абвясціць усебеларускае слаборніцтва рабселькораў на падрыхтоўцы да з'езда“.

Высунуўшы канкрэтны баявы лозунг, „Рабочий“ палічыў справу на гэтым скончанай.

Рэдакцыі газет яшчэ не ў поўнай меры ўлічылі важнасць указанняў тав. Л. М. Кагановіча аб ролі друку ў кантрольнай рабоце. Тав. Кагановіч патрабаваў, каб газеты, апіраючыся на цесную сувязь з мільёнамі рабкораў і селькораў, ва многа раз энергічнай змагаліся за дакладзенне да канца ўзнятых пытанняў. Мала толькі выкінуць лозунг, ці сфармуляваць сваё патрабаванне ў артыкуле. Да іх трэба яшчэ не раз варочацца, арганізаваць і правяраць выкананне. Трэба справу паставіць так, каб даводзіць яе да канца па прыкладу ЦО партыі—газеты „Правда“.

„Гэтакі нам трэба штодзённа вучыцца...—гаварыў т. Кагановіч,—у таго, хто ўмее спалучаць цвёрдыя рашэнні і праверку выканання з глыбокім разуменнем патрэб рабочых і калгаснікаў, з барацьбой супроць усіх агіднасцей і недахватаў, штодзённа вучыцца ў нашага настаўніка—таварыша Сталіна“.

Сталінскі стыль работы павінны вырачаць самі газетныя работнікі і дапамагаць у гэтым рабселькорам. Многія рэдакцыі думаюць, што вучоба рабселькора поўнасцю вычэрпваецца на семінарах, курсах, злётах. Памылкова думаць, што выхаванне рабселькораў павінна праходзіць толькі ў школьным парадку. Тав. Сталін у гутарцы з

супрацоўнікам „Рабочего корреспондента“ падкрэсліваў, што рабочыя і сельскія карэспандэнты ў масе сваёй павінны навучацца „ў ходзе сваёй работы“. У гэтай рабоце рабселькоры патрабуюць дапамогі той рэдакцыі, з якою кожны з іх звязан, у якую ён піша. Рэдакцыя, як правіла, павінна сістэматычна абгаварваць са сваімі рабселькорамі план і чарговыя задачы газеты, каб яны былі ў курсе яе работы, у курсе яе практычных пачынанняў і маглі ёй дапамагчы. Чаму не разабраць з рабселькорамі праводзімую газетай кампанію па падрыхтоўцы да Ўсебеларускага з'езда рабселькораў? Чаму не разабраць, як падае газета матэрыялы аб падрыхтоўцы да з'езда, як рабселькоры аб ім пішуць? Чаму не прыцягнуць рабселькораў да складання плана газеты аб удзеле ў перавыборах саветаў, аб масавай рабоце па далейшай калектывізацыі і т. д.? Такая практыка дапаможа сустрэць рабселькораўскі з'езд лепшымі паказчыкамі ва ўсёй рабоце газеты.

Асабліва важнае значэнне для сапраўды большэвіцкай сустрэчы Ўсебеларускага з'езда рабселькораў мае ліст сакратара ЦК КП(б)Б тав. Валковіча, апублікаваны ў друку 15 лістапада г. г., на імя сакратароў райкомаў партыі і рэдактароў раённых і палітаддзельскіх газет:

„Улічваючы, што раёны і нізавы друк і рабселькоры ў рэальнасці яшчэ не ў дастатковай меры мабілізаваліся для поўнага завяршэння бягучых гаспадарча-палітычных кампаній (закупкі хлеба, апрацоўка і здача лёну, стварэнне насенных і страхавых фондаў і т. д.) і што ў разгарнуўшайся зараз справаздачна-перавыбарчай кампаніі саветаў выключную ролю і актыўнасць павінны праявіць мясцовы друк і рабселькоры,—ЦК КП(б)Б пераносіць скліканне Ўсебеларускага з'езда рабселькораў на 25 снежня г. г.“

У гэтым лісце адзначана, што на месцах падрыхтоўку да рабселькораўскага з'езда яшчэ не ўвязалі з важнейшай кампаніяй перавыбораў саветаў. У перавыборах саветаў не забяспечан яшчэ дастаткова актыўны ўдзел насценнага друку і рабселькораў. Вось чаму ЦК КП(б)Б паставіў перад рэдактарамі ўсіх газет і перад усімі партарганізацыямі задачу—рашуча палепшыць удзел друку і рабселькораў у перавыборах саветаў, увязаўшы гэта з барацьбой за промфінплан, за апрацоўку і загатоўку лёну, за закупку хлеба, за засыпку насення, за калектывізацыю, за сістэматычную работу рабселькораў і рэдактароў насценгазет у семінарах, гуртках і т. д.

ІІІ Ўсебеларускі з'езд рабселькораў мае выключна важнае значэнне для далейшага выхавання рабселькораў і рэдактароў нізавых газет. Важны момант у гэтым выхаванні—паказ на старонках друку лепшых рабселькораў ўдарнікаў і лепшых рэдактароў насценгазет як па рабоце, так і па падрыхтоўцы да надыходзячага з'езда.

Выхаваўчая работа з рабселькорамі і рэдактарамі насценнага многа раз павысіць іх актыўнасць, забяспечыць яшчэ большую сілу і аперацыйнасць нашага большэвіцкага друку. Гэтым і павінна быць прасякнута падрыхтоўка да рабселькораўскага з'езда, чаго сям-там яшчэ не разумеюць. Парторг калгаса „Чырвонаполле“, Міхееўскага с.-с., Крычаўскага раёна, тав. Рубін, які працуе адначасова загадчыкам міжраённай канторы Сельгасснаба ў Крычаве, ні разу не пацікавіўся калгаснай насценгазетай, ніколі не гаварыў з членамі рэдкалегіі. І вось „рэдактар“ гэтай насценкі тав. Бараснёў (рахункавод калгаса)

І адзін з членаў рэдкалегіі—калгаснік Агеенка—прышлі к такім вывадам.

„Насценная газета робіць толькі шкоду ў калгасе. Яна прыносіць сварку сярод калгаснікаў і асабліва сярод жанчын“.

Гэты яўна антыпартыйны, антысавецкі вывад аб ролі газет у калгасе ёсць вынік адсутнасці партыйнага кіраўніцтва газетай і якой-бы там ні было палітычна-выхаваўчай работы з рэдкалегіяй.

Парторг тав. Рубін яшчэ не зразумеў, што газета пры добрай пастаноўцы работы—самая магутная зброя ў руках большэвіка на любым участку соцбудаўніцтва і пры ўсякай абстаноўцы.

Варта прыпомніць чэлюскінскую эпапею. Пасля пагібелі „Чэлюскіна“ у Чукоцкім моры, 104 чалавекі высаджваюцца на лёд. Сярод іх некалькі камуністаў. Партарганізацыя чэлюскінцаў вылучае рэдактарам тав. Бяеўскага і арганізоўвае сваю газету „Не здадзямся“, скарыстоўваючы яе як магутнейшую зброю агітатара, прапагандыста і арганізатара ў сваім калектыве на лёдзе.

Газета пад кіраўніцтвам партарганізацыі вербавала рабкораў, дапамагала ім пісаць, заклікала калектывы к стойкасці, падтрымлівала дух бадзёрасці, арганізоўвала чэлюскінцаў на падрыхтоўку да прыёму лётчыкаў і т. д.

У адной з перадавіц газета пісала:

„Мы на лёдзе, але і тут мы грамадзяне вялікага Савецкага саюза, мы і тут высока трымаем сцяг Рэспублікі Саветаў. Увесь свег сочыць за намі. Пакажым-жа, як нават у такіх выключных абставінах працуюць савецкія грамадзяне пад кіраўніцтвам свайго ўрада і камуністычнай партыі“.

Гэты прыклад з работы партарганізацыі бясстрашных чэлюскінцаў вельмі да-рэчы прыпомніць тым, хто яшчэ не ўяўляе дастаткова ролі нашага большэвіцкага друку, як самай моцнай і самай вострай зброі нашай партыі.

З'езд рабселькораў—камандзіраў пролетарскай грамадскай думкі—набліжаецца. Значча з'езда—яшчэ вышэй узняць работу большэвіцкага друку БССР, яшчэ лепш арганізаваць рабселькораў на барацьбу за ажыццяўленне рашэнняў XVII з'езда ВКП(б) і XV з'езда КП(б)Б. З гэтай задачай пад кіраўніцтвам ЦК КП(б)Б, на чале з тав. Гікало, мы паспяхова справімся, эрабіўшы падрыхтоўку да Усебеларускага з'езда рабселькораў справай усіх партарганізацый.

Мендэлееў і дыялектычны матэрыялізм

VII юбілейнаму мендэлееўскаму з'езду, які нядаўна закончыў сваю работу, удзялялася вялікая ўвага ўсёй савецкай грамадскасцю.

Кім быў Мендэлееў? Скажаць, што Мендэлееў быў буйным вучоным, буйнейшым у свой час хімікам у Расіі і бадай у Еўропе, скажаць так—значыць сказаць яшчэ не ўсё.

Мендэлееў належыць да тых вучоных, якія сваімі адкрыццямі незалежна ад сваіх асабістых жаданняў і сімпатый яшчэ раз пацвердзілі правільнасць дыялектычнага матэрыялізма, дыялектычнага падыходу да пазнання прыроды.

Мендэлееў быў прадстаўніком рускай маладой буржуазіі. Па сваіх палітычных поглядах ён—кроў ад крыві, плоць ад плоці свайго класа. Не гледзячы на гэта, пасколькі ён тлыбей унікаў у пазнанне прыроды, ён быў вымушан даказаць, наперакор свайму асабістаму жаданню, правагу тых палажэнняў, аб якіх гаварылі асновапаложнікі дыялектычнага матэрыялізма.

«Марксізм.—гаворыць Ленін,—узнік не ў баку ад сталбавой дарогі сусветнай цывілізацыі».

Усе дасягненні навукі былі ўсвоены і крытычна пераапрацаваны геніем Маркса і Энгельса, а пазней—Леніна і Сталіна. Няма ў навукі, у чалавечым пазнанні такой галіны, якая заставалася б у баку ад асновапаложнікаў марксізма-ленінізма. Маркс быў найвялікшым філосафам. Маркс стварыў гістарычнае вучэнне аб навуковым камунізме, Маркс быў найвялікшым эканамістам. Але веліч Маркса, Энгельса, Леніна не абмяжоўваецца гэтым. Яны даследвалі і перапрацавалі ўсе каштоўнасці чалавечай навукі. Вядомы работы Энгельса па біялогіі, фізіцы, хіміі, мовазнаўству, спецыяльныя работы Маркса па матэматыцы, і т. д.

Вось чаму ўсякае буйнае адкрыццё ў навукі служыць у руках асновапаложнікаў марксізма-ленінізма сродкам далейшага развіцця і паглыблення нашага светапогляду. У сваім пісьме к Марксу ад 19 ліпеня 1858 года Энгельс прыводзіць усе буйнейшыя навуковыя адкрыцці свайго часу, якія пацвярджаюць правільнасць вучэння матэрыялістычнай дыялектыкі. Энгельс ўказвае на адкрыццё клеткі ў галіне біялогіі, на закон захавання энергіі Майер-Джоуля ў галіне фізікі. Да падобных найвялікшых адкрыццяў у навукі належыць і буйнейшае адкрыццё Мендэлеева—яго перыядычны закон у сістэме элементаў.

Дыялектычны матэрыялізм ёсць навука аб агульных законах развіцця прыроды, грамадства і чалавечага мышлення. Дыялектыка з'яўляецца навукай аб развіцці ў найбольш поўным, глыбокім выглядзе.

Але формы руху бываюць розныя. Найбольш простая і раней за ўсіх вывучаная форма руху ёсць механічная яго форма — перамяшчэнне матэрыяльных цел з аднаго месца прасторы ў другое. Фізіка, дакладней механіка, развівалася параўнаўча раней астатніх навук. У XVII веку, калі хімія была яшчэ ў пачатковай стадыі развіцця, а біялогія ледзь-ледзь зарадзілася, механіка ўжо стаяла на значнай вышыні і высунула такую буйнейшую велічыню, як Ньютон. У непасрэднай сувязі з развіццём механікі знаходзіцца развіццё астраноміі і часткова касмагоніі. У XVIII веку з'яўляецца вядомая тэорыя Канта аб паходжанні міроў, якая паводле слоў Энгельса «прабіла першую прабоіну ў метафізіцы».

Больш высокай формай руху ў параўнанні з механічнай з'яўляецца хімічны рух. Тут ўжо справа ідзе не аб пераносе, не аб перамяшчэнні цэлых цел, а аб найглыбейшых зменах, што адбываюцца ўнутры гэтага цела, гаворачы ясна, — аб зменах, што адбываюцца ўнутры малекул данага цела.

Яшчэ больш высокімі формамі руху з'яўляецца рух біялагічны, мышленне, як форма руху высокаарганізаванай матэрыі і рух грамадскі.

Гаворачы аб Мендэлееве, галоўная ўвага накіроўваецца ў бок пазнання хімічнага руху. Вось чаму мы зараз больш грунтоўна спынімся на ім.

Назіранні за хімічнымі змянамі матэрыяльных цел мелі месца ўжо ў даўнейшыя часы. Але адна справа — назіранні, а другая — правільнае разуменне і пазнанне назіраемых фактаў. Ужо алхімікі накаплялі многа фактаў аб хімічных зменах, і не толькі пасіўна назіралі, але і самі выклікалі і стваралі іх.

Як-жа глядзелі яны на прыроду гэтых змен, на прыроду хімічных рэакцый?

Для алхімікаў хімічная рэакцыя азначала знішчэнне адной матэрыі і стварэнне другой. Мысль аб стварэнні аднаго з другога адсутнічала. Слова: вялікага прэцкага матэрыяліста Дэмакрыта, што «нічога не паходзіць з нічога», былі пазабуты.

«У той час, — піша вядомы гісторык хіміі Мейер, — панавала цвёрдае пераконанне, што стварэнне новага хімічнага злучэння азначае знішчэнне першапачатковых цел, яго складаючых, што ў даным выпадку адбываецца стварэнне новай матэрыі. Такое пераконанне амаль выключна панавала на працягу ўсяго пазнейшага алхімічнага перыяда» (Мейер. «Гісторыя хіміі», стар. 36).

Гэты погляд алхімікаў на прыроду хімічнай рэакцыі знаходзіўся ў самай цеснай сувязі з панавальнай у той час палоўшчынай, з непадзельнай уладай царквы. Паводле бібліі ўвесь свет па божаму вяленню створан быў з нічога. Вучэнне аб акце тварэння з'яўляецца гваздом рэлігіі, яно і лягло ў аснову поглядаў таточасных алхімікаў.

Толькі к канцу XVIII века, калі новы клас у асобе буржуазіі рыхтаваўся ўжо да звяржэння феадалізма, пачынаецца крушэнне своеасаблівага адлюстравання папоўскіх поглядаў у хіміі. Французскі хімік Лавуазье і рад іншых вучоных зноў пацвярджаюць палажэнне, што тварэння з нічога быць не можа, што хімічная рэакцыя—гэта не поўнае знікненне адной матэрыі і не поўнае, абсалютнае, з'яўленне новай, а пераход з адной формы ў другую. Матэрыя вечна, але яна пры розных умовах набывае ўсё новыя і новыя формы. Такім чынам Лавуазье высоўвае закон пастаянства матэрыі.

Гэта вучэнне Лавуазье (падрыхтаванае па сутнасці абвергнутым ім вучэннем флагістонікаў) было ў далейшым абгрунтавана англійскім хімікам пачатку XIX века Дальтонам, які ізноў, на новай аснове, стварыў атамістычную тэорыю. Згодна гэтаму погляду, кожнае матэрыяльнае цела складаецца з найдрабнейшых частак, захоўваючых уласцівасці ўсяго цела,—малекул. Гэтыя-ж малекулы, у сваю чаргу, складаюцца з атамаў. Калі данае цела хімічна складанае, то кожная яго малекула складаецца з рознародных, адметных па сваёй прыродзе, атамаў розных элементаў. Цела, хімічна простае, складаецца з атамаў аднаго і таго самага роду, аднаго і таго самага элемента. Гэтых элементаў у прыродзе абмежаваная колькасць, але розная камбінацыя іх параджае ўсю багацейшую разнастайнасць, якую мы назіраем у прыродзе.

Ці маюць гэтыя погляды хімікаў Дальтона і Лавуазье буйныя заслугі ў гісторыі хіміі, ці прадстаўляюць яны сабою буйны крок наперад у гісторыі пізнання прыроды чалавека? Безумоўна так. Сучасная хімія пачынае сваё летазлічэнне імёна з гэтага перыяда.

Па-першае, яны разбілі ўшчэнт погляды алхімікаў аб тварэнні матэрыі, чым пацвярджаецца погляд матэрыялізма аб вечнасці матэрыі, аб тварэннасці матэрыі.

Па-другое, яны хоць і ў прымітыўнай, урэзанай форме, абгрунтавалі палажэнне аб тым, што формы матэрыі мяняюцца.

Па-трэцяе, яны стварылі цвёрдае паняцце аб элементах, сакрушаючы гэтым алхімічныя спробы стварыць так званыя благородныя металы з іншых матэрыяў.

Але як-бы вялікі ні былі заслугі гэтых асновапаложнікаў хіміі XIX века, як-бы ні пацвярджалі правільнасць матэрыялізма, адмаўляючы папоўскія погляды аб тварэнні з нічога,—іх матэрыялізм хварэў арганічным парокам. Гэта быў матэрыялізм метафізічны.

І сапраўды, вучэнне аб тым, што існуюць абсалютна розныя нязменныя віды матэрыі—элементы—прасякнута метафізічным падыходам. Паміж адным элементам і другім, паміж адным відам матэрыі і другім існуе непраходная грань. І хоць цэлы падвергнуты змяненню, хоць малекулы іх расшчапляюцца і зноў утвараюцца,—атам застаецца нерухомым, нязменным, адвеку даным.

Ці магло прыродазнаўства застыгнуць на гэтым поглядзе? Вядома, не. Усё цячэ, усё мяняецца, усё падлягае зменам, усё знаходзіцца ў безупынным патоку развіцця і руху, у тым ліку і атамы. У прыродзе няма непраходных межаў, няма абсалютных перагародак паміж адною формай быцця і другою. Няма абсалютнай перагародкі таксама паміж адным элементам і другім. Яны розныя, уладаюць рознымі ўласцівасцямі, але яны і адзіны. Прыродазнаўства, паколькі яно паглыбляецца ў пізнанні прыроды, паколькі яно крок

за крокам ускрывае акружаючую нас аб'ектыўную рэальнасць, вымушана набліжацца к дыялектычнаму погляду на прыроду.

Этап адрознівання, вывучэння розніцы аднаго элемента ад другога быў пройдзены. На павестку дня ставіцца пытанне аб адзінстве прыроды. Буны крок наперад у гэтым кірунку—адзінства прыроды ў галіне хіміі—быў зроблен Мендэлеевым. Іменна на долю яго адкрыцця ў хіміі выпаў велізарнейшы гонар падрыхтаваць перамогу дыялектычнага матэрыялізма, сакрушэнне метафізікі ў галіне хіміі.

Ці імкнуўся да гэтага Мендэлееў? Ці ставіў ён перад сабою іменна такую задачу? Не. Больш таго, ён працівіўся такому тлумачэнню свайго адкрыцця, але, як і ўоякае вялікае адкрыццё—незалежна ад волі яго творцы,—адкрыццё Мендэлеева пацвердзіла правільнасць вучэння Маркса—Энгельса.

* * *

Імкненне адшукаць адзінства і агульнасць розных элементаў з'яўляецца ўжо ў пачатку XIX века. К гэтаму часу адносіцца, напрыклад, гіпотэза англійскага хіміка Проута аб тым, што розныя хімічныя элементы сузмерны з вадародам, што атамы розных элементаў складаюцца з найбольш простага атамга—атама вадарода. Гэта геніяльная гіпотэза Проута ў новым выглядзе, на больш высокай аснове, па сутнасці сваёй была пацверджана стагоддзем пазней тэорыяй электронаў, і асабліва ў вучэнні аб ізатопах. Але навука таго часу яшчэ не была падрыхтавана да гэтай мыслі, тым больш, што гэта гіпотэза была выказана ў надта абстрактным выглядзе і не была абгрунтавана на багатым фактычным матэрыяле.

Важкім довадам супроць гіпотэзы Проута служыла тая акалічнасць, што атамная вага цэлага раду элементаў выражаецца ў адносінах вадарода не ў цэлых чыслах, а ў дробных, разгадка чаго была дана толькі ў наш час. К таму-ж Проут быў не каставым вучоным, а скромным урачом. Буржуазная навука вучоных бонз не матла дапусціць, каб такая «мізэрная асоба» была дапушчана ў Пантэон навукі. Проут быў аганены і на доўгі час забыты. Яшчэ ў канцы XIX века, напярэдадні адкрыцця радыёактыўнасці і вучэння аб электронах, відны гісторык хіміі пісаў аб Проуце, што ніхто не спрыяў у такой меры кампраметацыі хіміі, як навукі, як ён—Проут.

Але з кожным днём адкрываецца ўсё больш і больш элементаў, аб іх накапляецца ўсё больш даных, і зразумела, што ўзнікае імкненне стварыць нейкую класіфікацыю, нейкую сістэму ў гэтым пытанні. К часу Мендэлеева ўжо было вядома ў нааўнасці прыблізна 60 элементаў. Такія спробы ўнесці нейкую сістэму зроблены былі радам хімікаў, як напрыклад Дзюма і інш. Пры гэтым яны выходзілі з таго, што некаторыя элементы па сваіх уласцівасцях маюць значнае падабенства з іншымі. Напрыклад: ліцый, калій, натрый маюць між сабой такое падабенства, якое ўжо кідаецца ў вочы. Таксама ў адносінах так званай групы галоідаў.

Але ўсе гэтыя спробы некаторай сістэматызацыі хімічных элементаў насілі характар знешні. Справа ішла аб класіфікацыі і толькі аб ёй, пры чым задача зводзілася да канстатацыі фактаў пэўнага падабенства паміж некаторымі элементамі. Перыядычны закон Мендэлеева ў гэтым сэнсе якасна адрозніваецца ад тых недастаткова

даспелых спроб, якія былі зроблены да яго. Перш за ўсё Мендэлееў ставіў перад сабой задачу адшукаць законамернасць, якая мае месца ў адносінах розных элементаў. Такім чынам справа ідзе не аб канстатацыі выпадковага знешняга падабенства паміж адным элементам і другім, а аб адкрыцці больш шырокага абагульняючага закона, ускрываючага сапраўдную аб'ектыўную сувязь паміж рознымі элементамі. Прынцыповым момантам у сістэме Мендэлеева з'яўляецца тое, што ў аснову ён кладзе атамную вагу. Іменна гэта акалічнасць мела вялікае значэнне для адкрыцця яго закона.

Каб выясніць і адшукаць сапраўдную законамернасць, якая абумоўлівае падабенства розных элементаў, Мендэлееў раскладвае ў рад усе элементы па іх атамнай вазе. І тут Мендэлееў выяўляе, што пасля пэўнага ліку элементаў пачынаецца як-бы новы цыкл, новы рад, паўтараючы ўласцівасці папярэдняга. Скажам, ліцый, займаючы трэцяе месца, напамінае па сваіх уласцівасцях натрый, які займае адзінаццатае месца, калій—дзесятнаццатае, і т. д. Такім чынам праз кожныя восем элементаў пачынаецца як-бы паўтарэнне на новай аснове.

Паклаўшы ў аснову атамную вагу, Мендэлееў ідзе не ад падобнага к падобнаму, а ад падобнага к непадобнаму, і толькі такім чынам ён прыходзіць да растлумачэння падобнасці, да пастаўленай мэты. Ён спачатку раскладвае ў рад хімічныя элементы па іх атамнай вазе, адцягваючыся часова ад таго, ці маюць яны паміж сабою нейкую падобнасць, ці не. І толькі пазней ён у гэтым радзе выяўляе перыядычнасць, законамернасць, паўтараемасць уласцівасцей элементаў. Гэтай акалічнасці мы надаем пэўнае значэнне, бо яна ясна паказвае зігзагападобнасць, раздвоенасць пазнання, ускрытую Леніным у яго тэорыі адпостравання,

А гэта акалічнасць—часова адцягнуцца ад падобнасці, раскладваць у рад усе элементы, каб потым выявіць перыядычную законамернасць—адыграла буйную ролю ў адкрыцці Мендэлеева. Вось што ён ціша з гэтага поваду:

«Яна (перыядычная законамернасць.—А. В.) мела пад сабой к 60-м гадам падрыхтаваную глебу, і калі выказана з акрэсленасцю толькі к канцу 60-х гадоў, то гэтаму прычыну, на маю думку, трэба шукаць у тым, што параўнанню падвяргалі толькі элементы падобныя паміж сабою. Аднак мысль параўнаць усе элементы па велічыні іх атамнай вагі... чужда была агульнаму ўсведамленню»... (падкрэслена намі.—А. В.).

Мендэлееў пацвярджае адзінства колькасці і якасці, узаемасувязь паміж колькасна выражаемай атамнай вагою (месцам, якое займае даны элемент у радзе, укладзеным па атамнай вазе) і якаснымі асаблівасцямі данага элемента. Пры чым колькаснае змяненне прыводзіць не проста да павелічэння або паменшання, а да набывання новай якасці.

Закон Мендэлеева называецца перыядычным законам. Іменна ў гэтым, у вучэнні аб перыядычнасці, заключаецца яго вялікая каштоўнасць. Гэтым падкрэсліваецца, што раскладзеныя ў рад па іх атамнай вазе элементы ў нейкім пункце, у нейкім месцы выяўляюць перарывы. Такім чынам пацвярджаецца вучэнне дыялектычнага ма-

тэрыялізма аб пераходзе колькасці ў якасць, аб перарыве паступовасці.

«Мендэлееў,—піша Энгельс,—прымяняючы несвядома гегелеўскі закон аб пераходзе колькасці ў якасць, зрабіў навуковы подвiг, які смела можна паставіць побач з адкрыццём Левер'е, вылічыўшага арбіту яшчэ невядомай планеты».

Момант аб перарыве паступовасці, аб «скачку», які наступае ў гэтым радзе, быў падкрэслен і самім Мендэлеевым.

«Пераканаўшыся... у тым,—піша Мендэлееў,—што атамная вага элементаў можа служыць апорай іх сістэмы, я спачатку размясціў элементы ў непарыўным парадку па велічыні іх атамнай вагі і адразу заўважыў, што існуюць некаторыя перарывы ў радзе, такім чынам пастаўленым».

У другім месцы Мендэлееў заяўляе:

«Перыяд элементаў носіць, такім чынам, іншы характар, чым прывычныя перыяды, геометрамі так проста выражаемыя. Гэта пункты, лічбы, гэта скачкі масы, а не яе непарыўныя эвалюцыі»

Мендэлееў спрабуе нават гэты момант аб скачках пэўным чынам абагуліць:

«Мноственае, індывідуальнае—як мы самі, як простыя целы хіміі, як члены своеасаблівай перыядычнай функцыі элементаў, як дальтонаўскія кратныя суадносіны—характарызуецца іншым спосабам: у ім заўсёды відаць—пры звязваючым агульным—свае скачкі, разрывы суцэльнасці». (Падкрэслена ўсюды намі А. В.).

Мы вышэй казалі, што, раскладваючы элементы ў рад па атамнай вазе, Мендэлееў адкрыў, што праз кожны пэўны лік пачынаецца як-бы паўтарэнне папярэдняга раду. Было-б аднак памылкова меркаваць, што пытанне стаяла так проста і гладка. Справа ў тым, што ў час Мендэлеева былі адкрыты не ўсе элементы, а толькі большасць іх: з 92-х былі тады вядомы каля 60.

Само сабою зразумела, што калі-б Мендэлееў выходзіў толькі з колькасці вядомых у той час элементаў, калі-б ён прыняў гэта як апошняе слова навукі, перад адкрыццём перыядычнага закона паўсталі-б надзвычайныя цяжкасці, вярней—яно было-б немагчымым. Калі-б ён узяў вядомую ў яго час колькасць элементаў і падзяліў-бы іх проста на нейкі пэўны лік, то, вядома, нічога талковага не вышла-б. і элементы, якія нічога агульнага паміж сабою не маюць, папалі-б у адну групу, г. зн. сама ідэя перыядычнасці была-б скампраметавана.

Але Мендэлееў не прытрымліваўся абмежавана і слепа пэўнай колькасці элементаў, і там, дзе ён сустракаўся з неперамагальнымі труднасцямі ў гэтым сэнсе, ён смела сцвярджаў, што на даным месцы ёсць прабел, што тут недахоп зв'язна, што тут павінен стаяць другі элемент, пакуль што нам неведомы. Мендэлееў такім чынам ужо загадзя вылічыў атамную вагу гэтага неведмага элемента і іншыя яго фізічныя і хімічныя ўласцівасці. Для гэтага патрэбна была геніяльная смеласць, і Мендэлееў яе праявіў.

Практыка пазней поўнасьцю даказала гэтыя незвычайныя па сваёй смеласці прадказванні Мендэлеева, а прадказаныя ім элементы былі пазней сапраўды адкрыты. Так, напрыклад, Мендэлееў прадказаў на аснове сваёй перыядычнай сістэмы існаванне элемента, названага ім экалёмініем. І сапраўды, элемент такой уласцівасці і атамнай вагі быў потым адкрыты пад назвай галія. Кожнае адкрыццё новага элемента, пацвярджаўшае прадказанні Мендэлеева, служыла трыумфам яго тэорыі.

Перыядычны закон Мендэлеева—яркі довад закона матэрыялістычнай дыялектыкі: адмаўленне адмаўлення. Сутнасць гэтага закона, як вядома, у тым, што ў працэсе развіцця праз супярэчнасці (адмаўленні), даная з'ява на пэўнай стадыі развіцця праяўляе як-бы паўтарэнне даўно пройдзенага этапу, але на новай аснове. Перыядычны закон гэта даказвае. Перад намі гарызантальны рад у мендэлееўскай сістэме. Элементы, раскладзеныя ў гэтым радзе, праяўляюць тэндэнцыю руху ад метала к металоіду. Метал «адмаўляецца» металоідам. Але пасля завяршэння гэтага раду пачынаецца зноў метал, элемент, паўтараючы як-бы ўласцівасці першага элемента ў папярэднім радзе. Але гэта не ёсць простае паўтарэнне (калій не ёсць натрый, гэта—іншы элемент), а паўтарэнне на новай аснове.

Ітак, перыядычны закон Мендэлеева яшчэ раз пацвердзіў правільнасць наступных палажэнняў дыялектычнага матэрыялізма: пераходу колькасці ў якасць, перарыву паступовасці, закона адмаўлення адмаўлення. Больш поўнае ўяўленне аб яго месцы і значэнні ў развіцці навукі будзем мець, калі прасочым далейшае развіццё фізіка-хімічных навук, і з пункту погляду апошніх дасягненняў, з пункту погляду электроннай тэорыі і вучэння аб радыёактыўнасці, кінем погляд назад к вучэнню Мендэлеева. Бо адкрыццё радыёактыўнасці, электронная тэорыя—вывады чаго, абагуленыя Леніным, дэманстравалі выключную па свайму значэнню перамогу дыялектычнага матэрыялізма—былі ў хімічнай навуцы пэўным чынам падрыхтаваны перыядычным законам Мендэлеева.

* * *

У сваёй кнізе «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм» Ленін падводзіць вынікі апошніх дасягненням фізічнай навукі і ўскрывае крызіс, ахапіўшы буржуазную фізіку на тлебе загібання капіталізма. У гэтай кнізе, найвялікшай кнізе з часу смерці Маркса і Энгельса, Ленін паміж іншым характарызуе элемент радыі словамі: «рэвалюцый-вер радыі».

У чым справа?

Упершыню адкрыты ў пачатку XX века Кюры-Складоўскай, элемент радыі паказаў вельмі «дзіўныя» уласцівасці і выклікаў цэлы пераварот у навуковых поглядах. Хіміку ўпершыню прыходзілася навоchna сутыкацца з такімі вялікімі словамі Энгельса, якія ігнараваліся патэнтаванай буржуазнай навукай:

«У прыродзе ніколі і нідзе не было матэрыі без руху, аkurat так сама як нідзе і ніколі не было руху без матэрыі».

Хімік, прашоўшы школу метафізічнага мыслення, прывык мысліць у наступным напрамку: матэрыя—гэта нешта нерухомае застыў-

шае: рух (энергія)—гэта нешта такое, што знешне прысвойваецца матэрыі. Матэрыя мёртва, нерухома, а калі ёй прысвойваецца пэўная сіла звонку, тады яна прыходзіць у рух. Так прывык мысліць фізік і хімік, выхаваны ў духу метафізікі. І вось «дзівоснасць»: радый—«кавалак» нерухомай матэрыі—сам без усякага штуршка звонку праяўляе нейкае ізлучэнне энергіі, сам з'яўляецца носбітам, крыніцай руху.

Характэрны ў гэтым сэнсе наступныя словы віднага хіміка Соддзі:

«Радыёактыўныя матэрыі з'яўляюцца невычэрпнаю крыніцай энергіі, якая аддаецца без знешняга пабуджэння і без знікнення. Дарэмна было-б адмаўляць тое, што гэты факт застаў знянацку фізічную навуку».

Крыху далей Соддзі прадаўжае:

«Сваім вывадам, што ў звычайнай, абыдзенай матэрыі захоўваюцца агромныя запасы энергіі... радыёактыўнасць указала шлях, які... складае эпоху».

Другая «дзіўнасць»: фізік і хімік мінулага стагоддзя прывык мысліць, што атам з'яўляецца неразлажымым, што адзін элемент не пераходзіць ні пры якіх акалічнасцях у другі. Кожнага, хто асмеліўся-б намякаць аб пераходзе аднаго элемента ў другі, аб паходжанні аднаго з другога, ён высмеяў-бы самым жорсткім чынам. Верна Маркс і Энгельс вучылі аб тым, што ў прыродзе ўсё знаходзіцца ва ўзаемнай сувязі. Але якая справа буржуазнаму фізіку або хіміку да Маркса і Энгельса?

І вось здараецца нешта «дзікае», «недарэчнае». Хімік аперыруе над салямі радыя, а пазней выяўляе сляды гелія. Што за чартоўшчына, адкуль узяўся гэты гелій? Гелій—гэта-ж элемент, што цвёрда ўстаноўлена, радый—таксама з'яўляецца элементам, і гэта не менш цвёрда ўстаноўлена. І раптам адзін элемент пераходзіць у другі! Далейшыя вопыты паказалі, што гэта зусім не выпадковасць, а законамерная з'ява, што, відаць, прыдзецца ламаць, адракацца ад старых поглядаў і згадзіцца з тым, што адзін элемент пераходзіць у другі. Прынамсі яны былі вымушаны з гэтым пагадзіцца ў адносінах радыёактыўных элементаў.

Больш таго, далейшыя навуковыя доследы даказалі, што гэты пераход з аднаго радыёактыўнага элемента ў другі прадстаўляе сабой строгую законамернасць, што можна загадзя прадбачыць, у які імёны элемент пяройдзе даны радыёактыўны элемент і праз колькі часу. Такім чынам, радыёактыўнасць навяла на мысль аб пераходзе аднаго віду матэрыі, аднаго элемента ў другі.

Чым-жа тлумачацца гэтыя цікавыя ўласцівасці радыёактыўных матэрыяў, чым тлумачыцца іх ізлучэнне, чаму ў рэзультате гэтага ізлучэння даны элемент ператвараецца ў другі? На гэта паследваў адказ: распадам атамаў радыёактыўных матэрыяў. У працэсе распаду з нетраў атама радыёактыўнага элемента выкідваецца з агромнай хуткасцю патак нейкіх матэрыяльных частак, уладаючых электрычным зарадам. Гэта і дае ў асноўным дзіўны эфект ізлучэння радыёактыўных матэрыяў. З другога боку, у рэзультате гэтага распаду атам перастае быць тым, чым ён быў раней. Ён траціць свае некаторыя «складаныя часткі». Мяняецца яго атамная вага. Атам з больш цяжкаю вагою ператвараецца ў атам з больш лёгкаю вагою.

Адкрыццё радыёактыўнасці ставіла такім чынам задачу аб будове атама, настойліва высунула тое палажэнне, што сам атам не з'яўляецца нечым простым, што ён у сваю чаргу ўладзе надта складанай будовай. Электронная тэорыя гэта поўнасцю пацвердзіла. Электронная тэорыя паказала, што складаным па сваёй пабудове з'яўляецца не толькі атам радыёактыўных элементаў, але і атам усякага і любога элемента.

Атам любога элемента складаецца з больш дробных матэрыяльных частак, заражаных або дадатнай электрычнасцю (пратоны), або адмоўнай электрычнасцю (электроны). Кожны атам прадстаўляе сабой надзвычай складаную сістэму нахштальт сонечнай сістэмы. У цэнтры яго знаходзіцца ядро, заражанае дадатна, а вакол яго з наймавернай хуткасцю (каля 100 тысяч кілометраў у секунду) кружацца электроны. Прычым гэтыя электроны імчацца вакол ядра не хаатычна, а з пэўнай законамернасцю. Чым вышэй атамная вага данага элемента, чым вышэй яго «парадкавы нумар», тым больш электронаў кружацца вакол ядра данага элемента.

Лік электронаў, якія кружацца па арбітах вакол ядра данага элемента, адпавядае яго парадкаваму нумару, прычым на адной арбіце можа змяшчацца толькі пэўная колькасць электронаў. Калі-ж колькасць электронаў перавышае пэўную мяжу (восем), то тады ўтвараецца новая арбіта. Гэтыя электроны, перавышаючыя восем, кружацца ўжо па новай арбіце. Падобная законамернасць лаўтараецца праз кожныя восем (за выключэннем першай арбіты, якая мае не больш 2-х элементаў). Атам, які ўладае па арбітах трыма электронамі (атам ліція), мае ў знешняй арбіце толькі адзін электрон. Але атам, уладаючы адзінаццацю электронамі (атам натрыя), таксама будзе мець на знешняй арбіце ўсяго толькі адзін электрон ($2 + 8 + 1$). Гэта лаўтараецца і ў адносінах атама, уладаючага 19-ю электронамі, — калія ($2 + 8 + 8 + 1$). Вось чаму ўсе гэтыя элементы знаходзяцца ў адной групе — у першай групе мендэлееўскай сістэмы. Акurat так сама элементы, якія адносяцца да другой групы мендэлееўскай сістэмы, будуць мець на знешняй арбіце два электроны. Элементы-ж, уладаючыя на апошняй, знешняй арбіце, васьмю электронамі, ні ў якія алучэнні з іншымі элементамі не ўступаюць. Яны ўтвараюць так званую «нулявую групу» мендэлееўскай сістэмы.

Такім чынам, электронная тэорыя дала аб'ясненне і тлумачэнне мендэлееўскаму перыядычнаму закону. Перыядычны закон з'яўляецца выражэннем унутранай структуры атама. З другога боку, сама электронная тэорыя была падрыхтавана перыядычным законам Мендэлеева. Значэнне-ж электроннай тэорыі з'яўляецца настолькі вялікім, што ад яе сапраўды пачынаецца новая эпоха ў гісторыі хіміі, і не толькі ў гісторыі хіміі, а ў гісторыі ўсяго прыродазнаўства. Даволі ўказаць, што электронная тэорыя з'яўляецца ў галіне прыродазнаўства адной з найбольш важных прадпасылак далейшага развіцця светапогляду Маркса і Энгельса Леніным — ланінскага этапа ў філасофіі і навуцы.

Электронная тэорыя, адкрыццё радыёактыўнасці з'яўляецца адным з найвялікшых адкрыццяў у прыродазнаўстве за ўвесь перыяд часу са смерці Маркса і Энгельса. Гэта — буйнейшае дасягненне фізіка-хімічных навук. Здавалася-б, што гэтыя адкрыцці павінны былі надаць фізікам і хімікам асобую бадзёрасць, падкрэсліць перад імі сілу чалавечага пазнання, веру ў навуку. Тым часам ніколі і нідзе ў лагеры

буржуазнай навукі не было настолькі глыбокай збянтэжанасці, таго панурага бязвыхаднага суму, такіх скептычных разважанняў аб бескаштоўнасці навукі, аб яе бяссілле ўнікаць у таямніцы прыроды, як гэта мела і мае месца ў гэтую эпоху. Даволі ўказаць на словы віднейшых буржуазных фізикаў і хімікаў сучаснасці аб тым, што навукa збанкроцілася, што перад намі поўны разгром усіх навуковых прынцыпаў, што ад навукі засталіся адны толькі руіны.

Чым гэта тлумачыцца? Гэта тлумачыцца тым, што навукa не лунае ў бяскласавай прасторы, а з'яўляецца класавай. Буржуазная навукa эпохі імперыялізма, эпохі загінаючага капіталізма своеасабліва гэта загінаванне адлюстроўвае. Загінаванне капіталізма ў эканоміцы параджае ў своеасаблівай форме загінаванне буржуазнай навукі.

Падобна таму, як капіталістычныя вытворчыя адносіны становяцца аковамі для развіцця прадукцыйных сіл, душаць далейшае развіццё тэхнікі, тармозяць яе, падобна гэтаму (эразумела, што гэта адбываецца вельмі складана і своеасабліва) капіталістычныя адносіны становяцца аковамі для развіцця навуковай мыслі, для пазнання прыроды, цягнуць назад. І чым больш буржуазная навукa накапіла фактаў і даных, чым больш аб'ектыўная значымасць гэтых адкрыццяў, тым астрэй выступае канфлікт паміж сапраўдным, ісцінным значэннем гэтых адкрыццяў і бездапаможнасцю буржуазнай навукі гэтыя адкрыцці пераварыць, асэнсоў, тым наглядней выступае фальсіфікацыя, скажэнне сутнасці гэтых адкрыццяў, тым больш яўнаю становіцца тармозячая роля, скоўваючая роля капіталістычных вытворчых адносін у развіцці навукі.

У вельмі нагляднай форме мы гэта бачым іменна на прыкладзе электроннай тэорыі. Па сваёй сутнасці яна з'яўляецца бліскучым довадам філасофіі дыялектычнага матэрыялізма. У руках загінаючай буржуазіі і яе вучоных прыслужнікаў яна стала сродкам прапаганды містыкі, ідэалізма, лозунга—«матэрыя знікла», крыніцай пропаведзі аб банкруцтве навукі, а стала быць,—назад к богу, к рэлігіі.

Хто-ж даў сапраўднае абагуленне гэтых вялікіх адкрыццяў у навуцы, хто паказаў іх сапраўдны сэнс і ўзняў наша пазнанне прыроды на новую, неймаверна высокую ступень? Гэта было справай Леніна, справай ленінскага этапу ў філасофіі і навуцы.

«Найбольш яркім выражэннем,—піша т. Сталін,—таго высокага значэння, якое надаваў Ленін тэорыі, трэба было-б лічыць той факт, што ні хто іншы, як Ленін, узяўся за выкананне сур'ёзнай задачы абагулення па матэрыялістычнай філасофіі найбольш важнага з таго, што дана навукай за перыяд ад Энгельса да Леніна, і ўсебаковай крытыкі антыматэрыялістычных плыней сярод марксістаў. Энгельс гаварыў, што «матэрыялізму прыходзіцца прымаць новы выгляд з кожным новым вялікім адкрыццём». Вядома, што гэтую задачу выканаў для свайго часу ні хто іншы, як Ленін, у сваёй выдатнай кнізе «Матэрыялізм і эмпірыякрытыцызм» (падкрэслена намі.—А. В.).

Ленін ускрыў крызіс буржуазнай навукі, ён ускрыў сувязь паміж пропаведдзю ідэалізма-махізма і крызісам буржуазнай навукі.

«Сувязь новай фізікі... з махізмам... не падлягае ні малейшаму сумненню. Разбіраць махізм, ігнаруючы гэту сувязь—як

гэта робіць Плеханаў—значыць здэквацца над духам дыялектычнага матэрыялізма».

Ленін паказаў партыйнасць фізікі, разграміў так званы «фізічны» ідэалізм. Ён ускрыў сапраўдны сэнс, сапраўднае значэнне адкрытых новых законамернасцей у прыродзе і на падставе новых адкрыццяў развіваў далей філасофію Маркса—Энгельса. Пры гэтым Ленін з геніяльнай празарлівасцю адкрыў і такія бакі ў галіне тэарэтычнай фізікі, якія ў яго час яшчэ не былі адкрыты, а былі зацверджаны пазней.

Наперакор буржуазным фізікам, якія крычалі аб тым, што «матэрыя знікла»—Ленін паказаў адзіства матэрыі і руху, Ленін высунаў сваё вучэнне аб філасофскім і фізічным разуменні матэрыі. На падставе гэтых адкрыццяў Ленін падняў на вышэйшую ступень тэорыю лапання дыялектычнага матэрыялізма. «Электрон так сама невычэрпны, як і атам, прырода бесканечна, але яна бесканечна існуе». Такі вывад Леніна з новых адкрыццяў у галіне фізікі і хіміі.

* * *

Само вучэнне Мендэлеева, дакладней—лёс гэтага вучэння, умовы яго з'яўлення і далейшага развіцця з'яўляюцца дасканалым пацверджаннем ленінскага вучэння аб з'яўленні і развіцці навукі. І сапраўды, Мендэлееў вырас на глебе хіміі Дальтона—Лавуазье. Той хіміі, якая сцвярджала не толькі пастаянства матэрыі, але і пастаянства атамаў і элементаў.

На аснове гэтых хімічных поглядаў магла быць прыкована ўвага да вывучэння элементаў, іх уласцівасцей. Толькі на аснове гэтых поглядаў магла, скажам, з'явіцца ў хіміі сільная цяга да стараннага вывучэння атамнай вагі хімічных элементаў, маглі быць адкрыты і вылучаны са складаных саставаў новыя хімічныя элементы.

А без гэтага-ж сама мендэлееўская сістэма была-б нямысліма, немагчыма. Вось што піша з гэтага поваду Мендэлееў:

«Унікаючы ў эпоху 60 гадоў, патрэбна ўказаць на тры рады даных, без якіх нельга было-б з'явіцца перыядычнай законнасці, а ў сувязі з якою яе з'яўленне становіцца зразумелым і натуральным».

Як на найбольш важную акалічнасць, якая падрыхтавала вучэнне аб перыядычнасці, Мендэлееў указвае на тое, што

тады зрабіліся бяспрэчнымі велічыні атамных ваг, чаго гадоў за 10 перад тым зусім не было».

Абстрактнаму погляду аб тожастве матэрыі, які меў месца ў значнай меры ў эпосе папярэдняй Лавуазье, навінен быў быць проціпастаўлен этап адрознівання. Гэта знаходзіцца ў сувязі з указаннем Энгельса аб гістарычнай апраўданасці на пэўным этапе метафізічнага спосаба мыслення, вырывання з прыроды паасобных участкаў, «кусочкаў», вывучэнне іх саміх па сабе. Прысці на новай аснове да шырокіх абагульненняў магчыма было пры ўмове стараннага вывучэння дэталей—аналіза. Гэтаму зігзагу ў развіцці навуковага лапання адпавядаюць хімічныя погляды эпохі Дальтона—Лавуазье, але іменна гэта падрыхтоўвае магчымасць для новага абагулення ў асобе вучэння Мендэлеева аб перыядычнай законамернасці.

Такім чынам, з аднаго боку, вучэнне Мендэлеева вырасла з нетраў папярэдніх поглядаў, а, з другога боку, падрыхтоўвае іх «адмаўленне». Так праз адмаўленне (з утрыманнем дадачнага) адбываецца зігзагападобны ход развіцця пазнання.

Але ці дашоў сам Мендэлееў да гэтых вывадаў, ці стварыў ён сапраўды ўсебаковае абагуленне ўсіх даных фізіка-хімічных навук? Не. Мы ўжо неаднакроць падкрэслівалі, што Мендэлееў сам не мог у поўнай меры ўсвядоміць значэння перыядычнага закона, адкрытага ім. Перыядычная законамернасць—гэта бок аб'ектыўнай рэальнасці. Мендэлееў гэты бок аб'ектыўнай рэальнасці пазнаў, пазнаў упершыню у гэтым яго вялікая заслуга, але пазнаў абмежавана. І ў гэтым мы бачым яркі прыклад класавай абмежаванасці буржуазнай навукі.

Партыйнасць буржуазнай навукі выражаецца не толькі ў прамым непасрэдным падкупе вучоных лакеяў буржуазіі, не толькі ў яўнай, усвядомленай, самай грубай, бесцарамоннай фальсіфікацыі навукі.

Гэта з асабліваю сілай праяўляецца ў буржуазнай навуцы перыядычнага загігання. Яркія прыклады гэтага дае фашысцкая, з дазволу кажучы, «навука»—расізм і т. д., якая ставіць перад сабою адну мэту—ладвесці «тэарэтычны» базіс пад крываваы тэрор Гітлера. Але не толькі ў гэтым выражаецца партыйнасць буржуазнай навукі. Самыя чэсныя, самыя непадкупныя буржуазныя вучоныя ў такой-жа меры з'яўляюцца класавы-абмежаванымі, калі не парвалі з тым класам, з нетраў якога яны вышлі. Іх пазнанню пастаўлена пэўная граніца, яно абмежавана класавымі інтарэсамі пануючых эксплуатацыйскіх класаў.

Аб'ектыўна адкрыццё Мендэлеева служыла абгрунтаваннем і цвёрджаннем адзінаства прыроды, адпаведным пунктам для з'яўлення ў далейшым электроннай тэорыі.

Як-жа глядзеў на прыроду гэтага пытання сам Мендэлееў?

Ён усяляк супраціўляўся мыслі аб складанасці атамаў і аб магчымасці пераходу аднаго элемента ў другі. Ужо ў 1889 годзе, г. зн. праз 20 год пасля адкрыцця перыядычнага закона, Мендэлееў сцвярджае, што «гэтая мысль (справа ідзе аб адзінастве матэрыі і аб складанасці элементаў) павінна быць аднесена да ліку утапічных». Ён там-жа гэтую мысль называе забабонам. Стала быць, погляд на атам, як на нешта складанае, невычэрпнае здаецца яму недарэчным. А між тым, іменна якраз ён стварыў важнейшыя прадпасылкі вучэння аб складанасці атамаў, якраз іменна ён перакінуў мост ад хіміі пачатку XIX века к сучасным поглядам... Ці можа быць больш яркі паказ гэтай абмежаванасці, чым тая акалічнасць, што вялікі аўтар вялікай тэорыі сам не ўсвядоміў значэння яе і праціўся таму, каб рабіць з яе адпаведныя вывады?

Мендэлееў быў верным сынам свайго класа маладой расійскай буржуазіі, пазнаваў прыроду вачыма свайго класа, і як-бы вялік ён ні быў, ён не мог вырвацца з палону класавай буржуазнай абмежаванасці, паколькі ён наогул заставаўся на платформе палітычных поглядаў буржуазіі.

Мендэлееў—паборнік развіцця прамысловасці ў Расіі. Ён з няўтомнай энергіяй, не гледзячы на цэлы рад пастаўленых яму рагатак, змагаецца за практычнае прамысловае прымяненне даных хімічнай навукі. Асабліва гэта адлюстроўваецца ў яго работах аб нафце. Ён з боллю канстатуе той факт, што ў Расію штогод увозіцца агромная

колькасць амерыканскай карасіны, а багацейшыя нафたавыя рэсурсы краіны застаюцца некарыстанымі.

Але ён змагаўся не за развіццё прамысловасці наогул, але капіталістычнай прамысловасці. Ён палка і настойліва дабіваўся развіцця прадукцыйных сіл іменна буржуазнай Расіі.

Адаючы належнае велічы Мендэлеева, мы не павінны замазаць і рэакцыйнага боку яго поглядаў, яго светапогляду.

Мы бярэм Мендэлеева, але ў крытычнай перапрацоўцы. Нашы адносіны к Мендэлееву вызначаюцца вучэннем Леніна—Сталіна аб нашых адносінах к буржуазнай культуры. Кожнаму вядома барацьба на два фронты, якую Ленін і Сталін праводзілі па данаму пытанню. супроць багданаўшчыны, паводле якой пролетарская культура з'яўляецца як-бы невядома адкуль, і супроць адкрытага капітулянцтва.

Такою, як вядома, з'яўляецца пазіцыя контррэвалюцыйнага трацкізма. Ён адмаўляў магчымасць пролетарскай культуры (як вывад з адмаўлення магчымасці пабудовы соцыялізма ў адной краіне). Ён прапаведваў, што трэба ўзяць буржуазную культуру такою, як яна ёсць. Гэта выразілася таксама ў яго апалагетыцы Мендэлеева, які выводзіцца там амаль не рэвалюцыянерам.

Нам патрэбны нашы Мендэлеевы, нашы—савецкія, якія будуць змагацца на падставе ведання справы за пабудову соцыялістычнага грамадства, за ператварэнне нашай радзімы ў самую багатую, перадавую ў тэхніка-эканамічных адносінах краіну, нам патрэбны людзі, якія натхняюцца адкрыццямі і развіццём хіміі для ўмяцавання магутнасці дыктатуры пролетарыята.

К А Н С У Л Ь Т А Ц Ы

Узорна арганізаваць зімоўку жывёлы

Перамога калгаснага і соўгаснага будаўніцтва пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі забяспечыла працоўным СССР паспяховае вырашэнне зернавай праблемы і разам з тым стварыла ўсе ўмовы для найхутчэйшага развіцця сацыялістычнай жывёлагадоўлі.

Разам з арганізацыяй некалькіх тысяч жывёлагадоўчых соўгасаў, у калгасах Саюза створана больш 130 тысяч жывёлагадоўчых таварных ферм, з іх больш 11 тысяч у БССР. На 1 ліпеня г.г. у жывёлагадоўчых калгасных фермах СССР налічвалася каля 6,5 мільёнаў галоў буйнай рагатай жывёлы, да 3-х мільёнаў свінапалоўя і да 9 мільёнаў авечак. У калгасных жывёлагадоўчых фермах БССР к пачатку кастрычніка г.г. было да 423 тыс. галоў буйнай рагатай жывёлы, больш 200 тыс. свінапалоўя і да 83 тыс. авечак. Жывёлагадоўчыя соўгасы і калгасныя таварныя фермы сталі, такім чынам, асноўнай базай для максімальнага ўздыму нашай жывёлагадоўлі і палепшання яе якасці.

На XVII з'ездзе ВКП(б) т. Сталін прызваў усю партыю і усіх працоўных па-большэвіцку ўзяцца за вырашэнне праблемы жывёлагадоўлі. На аснове ўказанняў т. Сталіна многія калгасы і соўгасы БССР значна палепшылі справу жывёлагадоўлі. Адыход цялят на фермах зменшыўся з 14,2 проц. на 1/X-33 г. да 13,2 проц. на 1/X-34 г.; адыход парасят з 31,1 проц. на 1/X-33 г. знізіўся да 14,4 проц. на 1/X-34 г. Не гледзячы на гэта, у цэлым стан жывёлагадоўлі, як адзначыў ліпеньскі пленум ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б, прадаўжае заставацца незадавальняючым. Аб гэтым сведчаць таксама вынікі перапісу жывёлы на 1/VII-34 г., паводле якога палоўе жывёлы ў БССР супроць 1933 г. значна зменшылася.

Выключна важнае значэнне для найбольш паспяховага ўздыму жывёлагадоўлі і ў першую чаргу захавання маладняка мае правільная арганізацыя зімоўкі: цёплыя і светлыя памяшканні, ветэрынарна-зоатэхнічны агляд калгаснай і соўгаснай жывёлы, правільнае кармленне яе, догляд, утрыманне і т. д. Цёплая і сытая зімоўка жывёлы—адна з рашаючых прадпасылак для паспяховага выканання дзяржаўнага плана жывёлагадоўлі.

Забяспечым жывёлу цёплым і светлым памяшканнем

Захаваць і правільна выгадаваць увесь маладняк, атрымаць з кожнай галавы найбольш прадукцыі на адзінку затрачанага корму можна толькі ў цёплым і светлым памяшканні. Навукай даведзена, што адным толькі ўцяпленнем кароўніка, пры іншых роўных умовах, можна павысіць удой на 6—12 проц. У халодным памяшканні карова траціць за зіму корму (у пераводзе на сена) для сагравання свайго цела на 3,8—7,5 цнт. больш, чым у цёплым памяшканні.

Калгасы і соўгасы павінны былі дакладна ўлічыць свае патрэбы ў памяшканнях для наяўнай жывёлы і прыплоду, ударным парадкам закончыць новае будаўніцтва, а пры недахопе будынкаў прыстасаваць для жывёлы іншыя свабодныя памяшканні.

Раённыя арганізацыі павінны былі своєчасова ўзначаліць і аперыйна кіраваць гэтай важнейшай справай. Аднак, у Прапойскім, Чэрыкаўскім, Шклоўскім, Веткаўскім і інш. раёнах жывёлагадоўчае будаўніцтва пушчана было на самацек. У многіх калгасах і дагэтуль не створаны спецыяльныя будаўнічыя брыгады, а ў некаторых калгасах яны распушчаны; у рэзультате—не закончана будаўніцтва да 60.000 скотамесц.

Да зімы засталіся лічаныя дні. Раённыя арганізацыі, палітаддзелы МТС і сельсоветы безадкладна павінны праверыць, як ідзе жывёлагадоўчае будаўніцтва і рамонт у калгасах і соўгасах, дзе трэба—арганізаваць або ўзмацніць спецыяльныя брыгады, закончыць уцяпленне, абсталяванне кармушкамі і неабходным інвентаром новых і старых абар, цялятнікаў, стаен, свінарнікаў.

Абавязак калгасаў і соўгасаў—стварыць сапраўды культурныя ўмовы ўтрымання сваёй жывёлы, асабліва маладняка, дабіцца, каб у радзільным аддзяленні кароўніка, у цялятніку і матачным аддзяленні свінарніка тэмпература была 10—12, а ў астатніх памяшканнях не ніжэй 6 градусаў цяпла.

Будаўнічыя брыгады разам з жывёлагадоўчымі не павінны спусціць з вока ні адной дробязі. На ўсіх жывёлагадоўчых будынках паправіць стрэхі, каб не працякалі, не трапаліся ветрам. Сцены знутры добра заканапаціць, ачысціць ад пылу і прадэзінфекцыяваць, а знадворку абкласці саломай, галлём і т. д. Зрабіць пры дзверах тамбуры, вароты і дзверы ўцяпліць саламянымі матамі. Паправіць пастаянныя столі, а дзе іх няма—накласці з жэрдак і шалёвак часовы наскі і добра ўцяпліць яго. Адрамантаваць печы, ачысціць ад пылу і павуціны і ўцяпліць вентыляцыйныя трубы. Агледзець вокны, зашкліць іх і замазаць шчылінкі. У крайнім выпадку, пры недахопе шкла, толькі невялікая частка акон можа быць забіта шалёўкай.

У свінарніках абавязкова пакласці падлогу і зрабіць каналізацыйную сетку, а дзе яны няспраўны—адрамантаваць.

Прывесці ў парадак кармушкі і прывязі, а дзе іх няма—зрабіць новыя. У станках для падсосных свінаматак пабудаваць уздоўж задняй і бакавых сценак (на адлегласці 20—25 см. ад іх і на такой-жа вышыні ад падлогі) з брускоў ці тонкіх жэрдак бар'ерчыкі, каб свінні не душылі парсят. Пры свінарніках і цялятніках абсталяваць прасторныя і зацішныя выгульныя дворыкі; каля стаен зрабіць конавязі.

Вопыт паказвае, што праўленні калгасаў і дырэктары соўгасаў часта не звяртаюць увагі на абсталяванне ферм такім інвентаром як даёйкі, вёдры, катлы, бочкі для ўцяплення вады, вагі, ліхтары, шчоткі, мыла, ручнікі і інш. Тым часам гэтая „дробязь“ мае выключна важнае значэнне для правільнай настаноўкі сацыялістычнай жывёлагадоўлі. Без катлоў і бочак брыгады не могуць своєчасова і ў патрэбнай колькасці падрыхтаваць жывёле корм, падагрэць ваду, каб папярэдзіць захворванне страўніка жывёлы і абарты. Даяркі павінны мыць рукі і падмываць вымя ў кароў, інакш яно трэскаецца і ўдой зніжаецца. Для начнога нагляду за жывёлай, асабліва ў перыяд масавых ацэлаў, апаросаў і т. д., патрэбны ліхтары. Наплявацельскім адносінам да гэтага важнейшага абсталявання ферм і стаен трэба пакласці ра-

шучы канец. Загадчыкі павінны паклапаціцца, каб іх фермы былі абсталяваны ўсім неабходным жывёлагадоўчым інвентаром і ветэрынарнымі аптэчкамі.

Ні ў якім разе нельга забываць і жывёлы неабагуленай. Падрыхтоўваючы памяшканні для калгаснай жывёлы, праўленні калгасаў павінны дапамагчы і калгаснікам забяспечыць іх жывёлу, добрым і цёплым памяшканнем. Упаўнаважаныя дзесяцідворак пад кіраўніцтвам сельсоветаў павінны ў сваю чаргу арганізаваць рамонт і ўцяпленне памяшканняў для жывёлы працоўных аднаасобнікаў.

Ветэрынарна-зоатэхнічны агляд

Ставячы жывёлу на зімняе стойла, калгасы і соўгасы павінны правесці ветэрынарна-зоатэхнічны агляд усёго пагалоўя, у выпадку патрэбы — зрабіць жывёле прышчэпкі супроць сапу, туберкулёза і іншых заразных хвароб. Пры аглядзе ўстанавіць, якую жывёлу пакінуць для гадоўлі на ферме, якую выбракаваць на мясапастаўкі ў лк плана 1935 года, якую перадаць бескароўным калгаснікам.

Неабходна прыняць меры для пакрыцця непакрытых ці прахаласціўшых кароў і нецелей і забяспечыць правільную падрыхтоўку да злучкі свінаматак.

Лепшых матак, вытворнікаў і малалняк вылучыць у асобую племягрупу, як ядро для палепшання ўсёй жывёлы гаспадаркі. Абагуленае пагалоўе буйнай рагатай жывёлы і свіней пранумараваць. Без нумарацыі жывёлы нельга наладзіць, асабліва на буйных фермах, ні пастаяннага ўліку ўдою, ні прыросту маладняка і адкормачнікаў, наогул нельга весці на фермах ніякай племянной работы.

Кожнаму калгасу і ферме—цвёрды кармавы план

Разам з цёплым і светлым памяшканнем жывёле неабходна і сытае кармленне. У кожным калгасе і соўгасе перш за ўсё трэба стварыць кармавы фонд. Выконваючы рашэнні ліпеньскага пленума ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б, БССР у гэтым годзе нарыхтвала значна больш 6 гаты кармавы фонд. Так, летась калгаснікі і аднаасобнікі скасілі 1.574.000 га лугу, у гэтым годзе—1.700.000 га, акрамя таго знялі другі ўкос 244 тыс. га. Засіласавалі летась 319 тыс. тон, сёлета—617 тыс. тон.

Загадчыкі за сапраўднае палепшэнне сацыялістычнай жывёлагадоўлі, партыя і ўрад БССР аслабілі ў гэтым годзе ад паставак дзяржаве 80 000 га зернавых і 22.000 га бульбы. Зяро і бульба з гэтых плошчаў значна ўзмоцніць і палепшыць кармавы фонд, павысіць матэрыяльную зацікаўленасць калгаснікаў у развіцці сацыялістычнай жывёлагадоўлі. Соўгасы і калгасы БССР павінны скарыстаць гэтыя кармы поўнасьцю і з найбольшым эфектам.

Забяспечыўшы выкананне плана пастаўкі дзяржаве зернавых, бульбы, сена і саломы, задачу натуроплаты МТС, засыпку насенных і страхавых фондаў, размеркаванне ўраджэня, калгасы павінны вылучыць для жывёлы фонд грубых, сакавітых і канцэнтраваных кармоў з разліку поўнай гадавой патрэбнасці, а па грубых яшчэ і дзесяціпроценты страхавы запас, максімальна палепшыўшы пры гэтым добрабыт калгаснікаў.

Пярвейшы абавязак калгасаў і соўгасаў—дакладна ўлічыць усе кармы своечасова падвезці іх к месцу стаянкі жывёлы, замацаваць патрэбную колькасць за кожнай фермай і відам жывёлы, арганізаваць правільнае захаванне і ахову корму. Ні аднаго кілограма страты—

вось задача кожнага калгаса і соўгаса, кожнай жывёлагадоўчай брыгады і фермы.

Улік і перадача кармоў праводзіцца камісіяй са старшыні праўлення, брыгадзіра палыводнай брыгады, загадчыка фермы і старшых канюхоў. Кожная пуня і гумно, кожны стог сена і саломы, а таксама караньплоды і сілос абавязкова аглядаюцца камісіяй і запісваюцца ва ўліковую ведамасць з указаннем месца, дзе знаходзіцца стог, колькасці корму, якасці і ўмоў яго захавання.

Улічыўшы кармы і пагалоўе, якое будзе карміцца ў калгасах і соўгасах з ураджаю гэтага года, устанаўляюць патрэбнасць жывёлы ў корме. Пры гэтым трэба памятаць, што правільнага выкарыстання кармоў можна дабіцца толькі на аснове нормы, калі кожная галава жывёлы будзе карміцца ў адпаведнасці з яе прадукцыйнасцю і жывой вагою. Калгасы і соўгасы яшчэ не ўдзяляюць гэтаму патрэбнай увагі: карову, якая можа даць 10—15 літраў малака, часта кормяць так сама, як і карову, якая больш 5 літраў не дае.

Мы павінны канчаткова знішчыць гэту ўраўнілаўку і безгаспадарнасць і карміць жывёлу па цвёрдаму плану. Кармавы план—лепшы сродак для барацьбы з разбазарваннем і раскраваннем корму, за максімальнае павышэнне прадукцыйнасці жывёлы.

Каб вызначыць патрэбнасць у корме, усё пагалоўе разбіваецца на кармавыя групы: каровы—паводле ўдою і жывой вагі, адкормачнікі—паводле жывой вагі і тэрмінаў здачы дзяржаве. Пасля гэтага для кожнай групы жывёлы вызначаюцца кармавыя нормы, інакш кажучы: колькі патрэбна корму на адну галаву для падтрымання жыццядзейнасці арганізма і для ўтварэння прадукцыі.

НКЗБ устаноўлены арыентовачныя нормы кармлення жывёлы. Каню, напрыклад, неабходна выдзеліць 25 цнт. сена, 6 цнт. аўса і 6 цнт. подсцілкі. Карове—8,5 цнт. сена, 10,6 цнт. саломы, 21 цнт. сілосу і караньплодаў, 0,5 цнт. канцэнтратаў і 6,8 цнт. подсцілкі. Райза павінны давесці гэтыя нормы да кожнага калгаса.

Зразумела, што гэтымі нормаўмі ні ў якім разе нельга карыстацца механічна. Кожны калгас, выходзячы са свайго плана развіцця жывёлы, наяўных кармавых рэсурсаў і магчымасцей, прытрымліваючыся арыентовачных норм НКЗБ, устанаўляе свае кармавыя нормы, падлічваючы асобна па кожнаму кварталу і на ўвесь кармавы год агульную патрэбнасць у кармах для коней, кароў, нецелей і іншых вытворчых груп жывёлы.

Калі ў калгасе акажацца недахоп корму для абагуленай і неабагуленай жывёлы, неабходна зараз-жа арганізаваць закупку і абмен кармамі, каб поўнасцю пакрыць гэты недахоп.

Устаноўлены і зацверджаны калгасам, МТС, або райза фонд кармоў і подсцілкі безадкладна размяркоўваецца паміж фермамі і відамі жывёлы і па спецыяльных актах перадаецца загадчыкам ферм. У актах абавязкова ўказваецца колькасць і якасць кожнага корму і ўмовы яго захавання. Ні ў якім разе нельга замацоўваць адзін і той самы стог ці пуню за коньмі і каровамі ці за коньмі некалькіх брыгад. Гэта павячэе да безадказнасці ў расходванні кармоў і да разбазарвання іх.

Атрымаўшы кармавы фонд, загадчык фермы і старшы конюх разам з брыгадай складаюць падрабязны кармавы план на кожны месяц для кожнай групы свайго пагалоўя. У плане абавязкова ўказваецца, з якога па які тэрмін, у якім выглядзе і па колькі корму будзе выдавацца на галаву, колькі раз у дзень і ў якія гадзіны будзе карміцца жывёла, дзе і як будучь захоўвацца кармы. У кармавым плане

старшага конюха абавязкова ўказваецца, колькі і якіх кармоў забраніявана для рабочых коней на час вясенне-летніх работ і выканання дзяржаўных заданняў па вывазцы лесу і будматар'ялаў. У кармавым плане фермы ўказваецца, колькі і якіх кармоў забраніявана на час масавых ацёлаў, апаросаў і т. д., а таксама на вясенні пераходны перыяд. Кармавы план кожнай фермы і стайні зацвярджаецца праўленнем і рэўкамісіяй і для кожнай фермы і брыгады становіцца абавязковым для выканання.

Вялікую шкоду нашай жывёлагадоўлі прыносіць беспарадкавае і няроўнамернае кармленне жывёлы, калі спачатку жывёлу кормяць толькі добрым кормам, потым толькі дрэнным, ці калі спачатку жывеле даюць корм без усякай меры, а потым трымваюць на поўгалодным і нават галодным пайку. Адгэтуль—нізкія ўдоі, слабы прырост маладняка і адкормачнікаў, а таксама захворванне страўнікавымі хваробамі і значны падзеж жывёлы. Кожны калгас і соўгас, кожная ферма і брыгада павінны ва што-б там ні стала забяспечыць роўнамернае і дастатковае кармленне пагалоў'я на працягу ўсяго года. Кармавыя дачы для кожнай групы жывёлы павінны састаўляцца з 3—4 відаў корму з дастатковай колькасцю грубых, сакавітых і канцэнтратаў. лепшыя кармы скармливаць разам з горшымі.

Брыгада таксама павінна звярнуць увагу на рацыянальнае скарыстанне саломы: арганізаваць рэзку і запарванне саломы. Скармливанне сілосу распачаць з восені, праз 1½—2 месяцы пасля закладкі. Скармливанне каранёплодаў таксама пачынаць з восені, даючы спачатку турнепс, потым моркву, буракі і брукву. Бульбу, як правіла, неабходна скармливаць варанай. Сечку і мякіну запарваць гарачай вадой, каранёплоды даваць у рэзаным выглядзе. Мёрзлыя каранёплоды і сілос даваць толькі пасля таго, як яны адтаюць. Ад аднаго корму к другому рабіць паступовы пераход на працягу некалькіх дзён, карміць жывёлу ў строга вызначаны гадзіны.

Жывёле, асабліва матачнаму пагалоў'ю і маладняку, трэба даваць мінеральную падкормку: звычайнай солі 10—15 грам у суткі каню і 15—20 грам карове. Маладняку, акрамя солі, даваць крэйду і т. п.

Згодна пастанове ЦК КП(б)Б і НКЗБ, калгасы павінны былі даўно закончыць выдзяленне кармавых фондаў і складанне кармавых планаў. Аднак, на 10 лістапада больш 40 раёнаў яшчэ не далі НКЗБ ніякіх звестак аб выдзяленні кармоў для коней і 28 раёнаў для іншага абагуленага пагалоў'я. Раённыя арганізацыі, палітадзелы МТС і сельсоветы павінны дабіцца, каб у бліжэйшыя дні ва ўсіх калгасах былі выдзелены патрэбныя кармавыя фонды, павінны арганізаваць дэталёвую праверку кармавога плана кожнага калгаса і зацвердзіць яго у райзідзі МТС.

Цяпер-жа неабходна наладзіць рэгулярную праверку расходвання і ўліку кармоў і кармлення на працягу ўсяго года. Праўленні калгасаў і рэўкамісіі, а ў соўгасах дырэктары не менш аднаго раза ў месяц павінны правяраць фактычнае расходванне кармоў па ўстаноўленых нормах і парадку кармлення жывёлы згодна запісам у кнігах, цесна ўвязаўшы гэтую праверку з месячнымі ўдоямі кожнай каровы, прыростам маладняка і адкормачнікаў.

Адсутнасць уліку і праверкі дае поўны прастор раскрадванню і разбазарванню кармоў, прадукцыі і працадзён.

Яркім гэтаму прыкладам можа служыць калгас „Перамога“ Шклоўскага раёна.

Увосень 1933 года праўленне калгаса размеркавала кармавы фонд паміж конегадоўляй і МТФ, прычым для МТФ усе кармы былі выданы з восені. Гэта дало магчымасць загадчыку фермы т. Дуйнову арганізаваць правільнае выкарыстанне іх і пры параўнаўча ўмераным кармленні атрымаць у 1933 годзе 940 літраў малака на фуражную карову. Кармавы-ж фонд для коней не быў размяркован між брыгадамі. Канюхі бралі грубыя кармы, а часткова і канцэнтраты не па норме, а па свайму жаданню. Больш таго, паколькі частка коней стаяла ў хлявах калгаснікаў, разам з іх жывёлай, то частка сена, прызначанага для калгасных коней, пападала і жывёле калгаснікаў.

Паводле рахунковых кніг, на 1 мая г. г. калгас меў для коней 270 цнт. уласнага сена, на справе-ж к 1 мая канюхі расходвалі не толькі ўсё выдзеленае з восені сена, але і на 7.500 р. купленага. Прычым, з-за дрэннага планавання конскай цягавай сілы і дрэннага кармлення коней, калгас „Перамога“ адным з апошніх у раёне, і то з дапамогай суседніх калгасаў, закончыў вясеннюю пасеўную.

Палепшыць арганізацыю працы

Поспех падрыхтоўкі да зімы ў першую чаргу будзе залежаць ад жывёлагадоўчых брыгад. Гэта абавязвае кожны калгас і соўгас стварыць на ферме сапраўды пастаянную жывёлагадоўчую брыгаду і забяспечыць ёй усе неабходныя ўмовы, каб кожны член брыгады мог працаваць на ферме не менш двух год.

На падставе рашэнняў ліпеньскага пленума ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б, а таксама норм нагрузкі, даных НКЗБ, неабходна, улічваючы канкрэтныя ўмовы кожнай гаспадаркі (колькасць жывёлы, яе размяшчэнне і т. д.), безадкладна выявіць патрэбнасць у рабочай сіле кожнага віду жывёлы і ўкамплектаваць пастаянныя жывёлагадоўчыя брыгады праверанымі калгаснікамі, калгасніцамі, рабочымі соўгасаў, якія любяць жывёлагадоўлю, маюць вопыт і навык у гэтай справе.

Адначасова трэба праверыць наяўны склад жывёлагадоўчых брыгад і ачысціць іх ад класава-варожых элементаў і гультаёў. У кожнай брыгадзе і вакол яе стварыць актыў з найбольш адданных калгаснай справе, вопытных калгаснікаў і калгасніц і забяспечыць яе партыйна-комсамольскім ядром.

Усю работу абавязкова перавесці на сапраўдную здзельшчыну.

Для гэтага неабходна, выходзячы з указанняў ліпеньскага пленума, здзельных расцэнак НКЗБ і ўмоў кожнай гаспадаркі (састаў пагалоўя жывёлы, забяспечанасць яе будынкамі, характар будынкаў і т. д.), устанавіць здзельныя расцэнкі работ па кожнай ферме. Каб канчаткова знішчыць абязлічку, трэба размеркаваць пагалоўе паміж членамі брыгады на ўвесь час абслугоўвання і налічаць працадні ў залежнасці ад вынікаў працы кожнага калгасніка і калгасніцы, ад выканання імі плана абслугоўвання пагалоў'я, вырошчвання маладняка і выхаду прадукцыі. За перавыкананне плана і добрую якасць работы практыкаваць дадатковае налічэнне працадзён да 15 проц. і натуральнае прэміяванне маладняком. За падзеж маладняка, ялавасць матак і дрэнную работу—вылічаць з членаў жывёлагадоўчых брыгад да 15 проц. выпрацаваных імі працадзён. У брыгадах павінны сістэматычна працаваць вытворчыя нарады і гурткі па аўладанню зоатэхнікай. Уся работа брыгад павінна праводзіцца на аснове соцпаборніцтва і ўдарніцтва, па зацверджанаму праўленнем унутранаму распарадку догляду і кармлення жывёлы.

Падрыхтоўку да зімоўкі жывёлы неабходна цесна ўвязаць з падвадзеннем вынікаў конкурса на лепшы па жывёлагадоўлі сельсовет і ферму. Кожную з адстаючых ферм і брыгад неабходна ўзяць пад асобы нагляд праўлення калгаса, сельсоветаў, раённых арганізацый, палітаддзелаў МТС, памятаючы, што кожная адстаючая ферма і калгас затрымлівае агульны пераможны рух калгаснага будаўніцтва.

Адным з важнейшых пунктаў наказаў пры перавыборах сельсоветаў павінны быць пытанні аб максімальным пашырэнні і палепшанні жывёлагадоўлі.

Лепшыя калгасы і фермы павінны дапамагчы адстаючым сваім вопытам, арганізуючы пасылку буксірных брыгад, сумесныя нарады па абмену вопытам і т. д.

Вопыт лепшых сельсоветаў, калгасаў, ферм і брыгад павінен шырока асвятляцца ў цэнтральным, раённым, палітаддзельскім і насценным друку.

Шырокай мабілізацыяй калгасных мас, усіх працоўных і ў прыватнасці ленинскага комсамола і спецыялістаў на барацьбу за палепшанне жывёлагадоўлі, канкрэтнай дапамогай кожнай ферме і брыгадзе, асабліва адстаючым, даб'ёмся хуткага знішчэння недахопаў у рабоце ферм і брыгад і паспяхова выканаем указанні аб жывёлагадоўлі, даныя вялікім правадыром і настаўнікам працоўных — т. Сталіным.

А. Гарэлікаў

К Р Ы Т Ы К А І Б І Б Л І Я Г Р А Ф І Я

Г. Ф. Ерафееў і Н. М. Сырац

Талтанне на месцы

(Агляд часопіса „Комуністычнае выхаванне”—орган Наркамасветы ЦП саюза працасветы за 1934 г.).

Совецкая школа „павінна быць не толькі правадніком прынцыпаў камунізма наогул, але і правадніком ідэйнага, арганізацыйнага, выхаваўчага ўплыву пролетарыята на поўпролетарскія слаі працоўных мас у мэтах выхавання пакалення, здольнага канчаткова ўстанавіць камунізм“ (з праграмы ВКП(б)).

Ажыццяўляючы праграму ВКП(б) па народнай асвеце, партыя і пролетарская дзяржава дабіліся велізарнейшых поспехаў. Калі ў былой царскай Расіі ў 1914 г. у пачатковай і сярэдняй школе навучалася толькі 7 млн. 800 тыс., то ў СССР у 1933 г. колькасць вучняў пачатковай і сярэдняй школы дасягнула 25 млн. 837 тыс. Карэнным чынам зменен сацыяльны склад вучняў, змест і метады навучання і выхавання дзяцей.

Асабліва паказальны рост школьнай сеці ў БССР. У дарэволюцыйны час больш як $\frac{3}{4}$ насельніцтва беларусаў было няграматным. Зараз у Беларусі ажыццёўлена ў асноўным суцэльная грамадзянская працоўных. Совецкая Беларусь, пры дапамозе брацкіх рэспублік, першай у Саюзе саветаў, ажыццявіла пастанову ЦК ВКП(б) ад 25-VII 1930 г. аб усеагульным абавязковым навучанні.

Значна палепшылася якасць вучобы. Праведзена агромнейшая работа ў барацьбе з правымі ўстаноўкамі аб звароце да старой схаластычнай школы муштры і зуброўкі, з лявацкімі „тэорыямі“. Праведзена значная работа па выкрыццю і ачыстцы школ ад контррэволюцыйных нацдэмаўскіх элементаў.

Прынятыя ў маі месяцы СНК СССР і ЦК ВКП(б) пастановы аб школе ёсць паслядоўны працяг барацьбы партыі за ажыццяўленне праграмы ВКП(б).

Гэтыя пастановы з усёй чоткасцю ўскрываюць недахопы ў рабоце школ, у кіраўніцтве імі Наркамасветы і яго нізавых органаў.

СНК і ЦК з усёй рашучасцю падкрэслілі, што ў радзе школ няма цвёрдзга большэвіцкага парадку і дыцыпліны, няма звязнага выкладання грамадзянскай гісторыі,—яно замянялася „абстрактнымі сацыялагічнымі схемамі“, у выніку чаго вучні праяўлялі паўнейшае няведанне гістарычных падзей, фактаў, дат і дзеячоў, а без гэтага нельга рыхтаваць „усебакова развітога члена камуністычнага грамадства“. Адзначаны таксама сур'ёзнейшыя недахопы ў выкладанні географіі, з-за чаго вучні „выходзяць са школы, не ўладаючы часта географічнымі ведамі“.

У святле гэтых задач, дасягненняў і ясных дырэктыв партыі часопіс „Комуністычнае выхаванне“ павінен быў весці падрыхтоўчую

работу да новага навучальнага года: дапамагчы 30-тысячнай арміі настаўніцтва папоўніць свае тэарэтычныя і практычныя веды ў духу вучэння Маркса—Леніна—Сталіна; ускрываць недахопы работы паасобных раёнаў, школ, настаўнікаў, мабілізаваць масы на знішчэнне гэтых недахопаў; умела паказаць нашы дасягненні, работу перадавых школ і настаўнікаў, на вопыце якіх падцягваць адстаючых; выкрываць класававарожыя элементы і іх „тэорыі“ у пытаннях выхавання новага пакалення. Вось, далёка няпоўная, тэматыка пытанняў, якімі павінен быў займацца часопіс „Комуністычнае выхаванне“.

Бюро ЦК КП(б)Б у сваім рашэнні ад 16 мая тг. адзначала, што „Пастаноўка работы часопіса „Комуністычнае выхаванне“ не адпавядае ўзросшым палітычным патрабаванням масавай школы“ і прапанавала „Наркамасветы і ЦП саюза рэарганізаваць часопіс, зрабіўшы яго аперацыйным органам, аказваючым практычную дапамогу ў рабоце пачатковай і сярэдняй школы“. Адначасова бюро ЦК абавязала „рэдакцыю часопіса скараціць да мінімума змяшчэнне рознага роду афіцыйных матар'ялаў, доўгіх метадычных лістоў, дабіваючыся таго, каб не менш $\frac{3}{4}$ матар'ялаў было прысвечана непасрэднай рабоце і перабудове школ, рабоце лепшых настаўнікаў-ударнікаў, падаючы матар'ял у жывой канкрэтнай форме“.

Пасля рашэння ЦК КП(б)Б аб час. „Ком. вых.“, прайшло ўжо больш 5-ці месяцаў, а практычныя ўказанні рэдакцыяй часопіса не выконваюцца.

Згодна плану, які змешчан у апошнім 3—4 нумары „Комуністычнага выхавання“ за сакавік і красавік, к пачатку 1934—35 навучальнага года павінен быў выйсці 8 нумар. Аднак, план застаўся планам, рэдакцыя ж спаткала і падрыхтоўку і пачатак навучальнага года тым-жа 3—4 нумарам за сакавік і красавік месяцы.

Такая, з дазволу кажучы, „аперацыйнасць“ работы сведчыць аб тым, што рэдакцыя па сутнасці топчацца на месцы і рашэнне ЦК да гэтага часу не рэалізавана.

У ліпені бюро ЦК КП(б)Б адзначыла незадавальняючы ход падрыхтоўкі да новага навучальнага года. Рэдакцыя і тут праявіла бяздзейнасць, не арганізавала выпуску часопіса, не мабілізавала масы на рэалізацыю рашэння Бюро ЦК.

Большасць артыкулаў, змешчаных у №№ 1—4 часопіса, далёка не адпавядаюць задачам „Комуністычнага выхавання“. Тут мы бачым разважанні наогул, канстатацыю фактаў, блытаніну, беспрыяцывасць, адарванасць ад непасрэдных задач і практыкі работы школы і настаўніка.

Часопіс выходзіць са спазненнем на 1—2 месяцы, падвойнымі нумарамі, большасць якіх перапоўнена велізарнымі канстатуючымі артыкуламі, методараспрацоўкамі і артыкуламі-дырэктывамі. Класававарожыя нацдэмаўскія, антысеміцкія і клерыкальныя вылазкі ў школах фіксуюцца са значным спазненнем і без большэвіцкай завостранасці.

Вядома, якое агромнае значэнне для аўладання канкрэтнымі ведамі мае палітычны і культурны рост вучняў, сістэматычнае азнаямленне дзяцей, прыстасоўна да іх узросту і развіцця, з падзеямі, што адбываюцца ў краіне, з тымі задачамі, якія стоіць перад партыяй і працоўнымі масамі горада і вёскі ў справе пабудовы бяскласавага сацыялістычнага грамадства.

Паглядзім, як гэта пытанне вырашае часопіс.

Рэдакцыя ў № 1—2 часопіса змяшчае „грандыёзную“ методараспрацоўку даклада тав. Сталіна, разлічаную на ўсіх вучняў, незалежна ад

узросту, з каментарыямі ад рэдакцыі: „Свядома і моцна засвойць (вучням -Е. і С.) даклад т. Сталіна. У першым і другім класах прапануецца адвесці на распрацоўку і „засваенне“ 3 гадзіны, а ў трэцім і чацвёртым—5 гадзін. Адначасова прыпаднісца план прапрацоўкі з пытаннямі: „а) характэрныя асаблівасці сучаснага крызіса ў капіталістычных краінах, б) фактычнае становішча прамысловасці ў СССР і капіталістычных краінах, в) фашызм і вайна, як капіталістычныя спосабы развязвання зацяжнага эканамічнага крызіса“ і т. д. і т. п.

Няўжо рэдакцыя не зразумела, што характар метадаў прапрацоўкі даклада т. Сталіна з лезцямі павінен адпавядаць іх узросту?

Вядома, далей, якое агромнае галітычнае значэнне мае ў нас барацьба з рэшткамі нацдэмаўшчыны ў школах, бо асаблівую стараннасць праявілі нацдэмы якраз на фронце культурнага будаўніцтва. Гэта абавязвае часопіс своєчасова і з палітычнай вострасцю выкрываць шкодніцкую, контррэвалюцыйную работу беларускіх нацдэмаў, мабілізуючы вакол гэтых важнейшых пытанняў увагу выкладчыкаў і вучняў.

У артыкуле „Школы Бягомельшчыны—на агляд мас“, (час „К. в.“ № 1—2) канстатуецца „ў Бярэзінскай ШКМ працуе настаўніца Лукашонак—дачка папа. З'яўляючыся загадчыцай школьнай бібліятэкі, яна зусім свядома распаўсюджвае сярод вучняў нацдэмаўскую контррэвалюцыйную літаратуру. Загадчык-жа гэтай школы Рыёнак (дарэчы муж Лукашонак), замест барацьбы з распаўсюджваннем шкоднай літаратуры, сам патураў гэтаму, адкрыта выяўляючы сваё спачуванне контррэвалюцыянерам—нацдэмам Лёсіку, Ластоўскаму і т. д.“

Падобных фактаў зафіксавана нямала ў розных артыкулах. Аднак большэвіцкай ацэнкі і моцных вывадаў з іх часопіс не робіць, таксама не сказана ні слова аб парткіраўніцтве школам! Бягомельшчыны. Калі-ж напамніць рэдакцыі, што часопіс вышаў у канцы сакавіка г. г., а гэтыя факты ў школах Бягомельшчыны выкрыты ў 1933 г., і што рэдакцыя ў канцы артыкула зрабіла вывад: „Інструктарам-метадыстам НКА трэба як часцей заглядаць у прамежныя раёны“, то напрашваецца вывад, што аперацыйнасць і большэвіцкая завостранасць зусім слабы ў рэдакцыі „Комуністычнага выхавання“. Пасля ўсяго гэтага не дзіўна, што ў Бягомельшчыне доўгі час кіраваў школам! нацдэм контррэвалюцыянер Кіган.

Возьмем 3—4 нумар часопіса.

У вялікім перадавым артыкуле „За ўдзел школы ў большэвіцкай сяўбе“ (стар. 3—10) даюцца агульныя фармулёўкі аб правядзенні веснавой сяўбы, і амаль ні слова не сказана аб тым, што-ж канкрэтна часопіс патрабуе ад школы, настаўніка і вучня ў час веснавой сяўбы.

Перадавіца адзначае:

„У мінулым годзе былі выпадкі калі ў некаторых раёнах у час пасеўнай кампаніі мясцовыя арганізацыі адрывалі школьнікаў ад вучобы і пасылалі на ўсялякія палявыя работы ў саўгасах, і калгасах... Гэтыя перагібы, наносячы вялікую шкоду ўсенавучу ні ў якім разе не павінны паўтарацца“.

І тут-жа патрабуе:

„Уцягваючы вучняў у барацьбу за паспяховае правядзенне сяўбы, неабходна памятаць, што яна супадае з вельмі сур'ёзным і адказным перыядам у школе“.

Незразумела, што маглі рабіць настаўнікі і вучні пасля такіх „выразных“ парад перадавіцы: выйсці на дапамогу, ці змагацца за паспяховае заканчэнне навучальнага года? Патрэбна было ясна і больш канкрэтнаю мовай указаць, як змагацца з летаўшымі перагібамі і ў чым павінен выражацца ўдзел школы і вучняў у пэсеўнай.

У тым-жа нумары, у артыкуле Іоффе за „Сапраўднае інтэрнацыянальнае выхаванне піонераў і вучняў“, даказваецца, што адно з форм інтэрнацыянальнай работы з дзецьмі павінен „з’явіцца інтэрнацыянальны кангрэс. Таму, піша часопіс: „Неабходна, каб кожны піонер-атрад і звенні вывучалі капіталістычныя дзяржавы, іх гаспадарку, палітыку, дзіцячую працу, школу, эканамічнае становішча рабочых, буржуазныя дзіцячыя арганізацыі“ і т. д., пасля чаго раіць адвесці для падрыхтоўкі да „кангрэса“ паўтара месяца, а потым, апынуўшыся ў нацыянальных вопраткі, пачаць „кангрэс парадам дэлегацыі, якую зал сустракае баявымі лозунгамі на розных мовах“.

Такія-ж метады інтэрнацыянальнага выхавання, па думцы рэдакцыі, можна ўжываць пры скліканні „з’езда народаў СССР“: „Шляхі арганізацыі з’езда народаў СССР тыя-ж, што і кангрэса“.

Наперакор рашэнням ЦК аб забароне перагрузкі піонераў-школьнікаў, рэдакцыя ад гэтай работы бачыць карысць „не толькі выхаваўчую, але і адукацыйную таму, што рэбятам для падрыхтоўкі як „кангрэса“, так і з’езда народаў СССР“ неабходна пакапацца ў бібліятэках, энцыклапедыях, у навукова-папулярных тэхнічных кнігах.

Такое, з дазволу кажучы, „інтэрнацыянальнае выхаванне“ рэкорднымі тэмпамі не толькі не дапаможа вучням вывучыць капіталістычныя краіны, іх эканоміку і палітыку, але пагубна адаб’еца як на іх маральным, так і фізічным стане, бо замест стабільных падручнікаў ім прыдзецца „пакапацца“ ў бібліятэчных энцыклапедыях і тэхнічных кнігах. Чаму-б рэдакцыі не заняцца папулярызацыяй больш зразумелых для дзяцей метадаў работы па інтэрнацыянальнаму выхаванню, як вечары самадзейнасці, сустрэчы, гульні.

Часопіс „Комуністычнае выхаванне“ пакуль што дрэнна спраўляецца з ускладненымі на яго задачамі, і топчацца на месцы.

Чым можна вытлумачыць такую пастаноўку работы? У першую чаргу тым, што на старонках часопіса не разгорнута большэвіцкая крытыка і самакрытыка, што артыкулы, якія змяшчаюцца ў часопісе, часцяком палітычна бяззубы, што часопіс праяўляе мала ініцыятывы. Па-другое, тым, што часопіс замкнуўся ў сваёй уласнай скарлупе, адарваўся ад мас настаўніцтва і грамадскасці.

Хто можа паверыць, што з 30 тысяч настаўнікаў школ Беларусі практычны ўдзел у рабоце часопіса прымаюць толькі некалькі чалавек (Масюкевіч, Зенчанка). Або, хто можа паверыць, што пры наяўнасці такой масы настаўнікаў і школ часопіс распаўсюджваецца ў вельмі абмежаванай колькасці экзэмпляраў.

Рэдакцыя час „Комуністычнае выхаванне“ павінна і можа наладзіць работу, зразумеўшы, што яе задача не толькі ў майстраванні габілетных артыкулаў і методараспрацовак, а ў штодзённай арганізацыі і ўцягванні ў работу часопіса самых шырокіх мас настаўнікаў-ударнікаў.

Наркамасветы і ЦП саюза працасветы павінны забяспечыць неідкладную перабудову работы рэдакцыі часопіса ў адпаведнасці з рашэннем бюро ЦК КП(б)Б ад 16 мая г.г. і дапамагчы час „Комуністычнае выхаванне“ стаць практычным аперацыйным баявым арганізатарам работы школ.

Кніжная паліца

ЛЕНИН, В. И. Избранные произведения в двух томах. Под общей редакцией В. В. Адоратского, В. Г. Сорокина, А. И. Стецкого, т. 1, Москва, Партиздат. 1934 г. С. 624. Ц. 3 р. 50 к.

Матэрыял абодвух томаў распаложан у храналагічным парадку і ахоплівае ўсе найбольш істотныя і значныя работы Леніна.

Першы том ахапляе перыяд дзейнасці Леніна да лютаўскай рэвалюцыі. Акрамя радз артыкулаў, дакладаў, прамоў, рэзалюцый, афіцыйных партыйных і савецкіх дакументаў, у 1-м том двухтомніка ўключаны наступныя буйныя працы Леніна: «Задачы рускіх сацыял-дэмакратаў», «Што рабіць?», «Дзве тактыкі» і «Імперыялізм, як вышэйшая стадыя капіталізма».

«Што рабіць?» (1902 г.) з'яўляецца важнейшай работай Леніна, якая змяшчае арганізацыйныя прынцыпы пабудовы пролетарскай партыі і яе тактычныя задачы і ў той-жа час падвяргае знішчальнай крытыцы эканамізм і партуністычнае крыло ў рускай сацыял-дэмакратыі, папярэдняга меншавізма.

Брашура «Дзве тактыкі» (1905 г.) ізлагае задачы пролетарыята ў буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі 1905 года і паказвае глыбокую розніцу паміж большэвізмам, які праводзіў палітыку рэвалюцыйнага пролетарыята, і меншавізмам, які імкнуўся ператварыць рабочы клас у прыхвасня буржуазіі.

«Імперыялізм, як вышэйшая стадыя капіталізма» (1906 г.) характарызуе асаблівасці імперыялізма, як апошняга этапу ў развіцці капіталістычнага грамадства, як прэдадня сацыялістычнай рэвалюцыі.

У 1-м томе, у якасці ўводзіна змешчаны чатыры работы т. Сталіна, якія характарызуюць ролю і значэнне Леніна і ленінізма: «По поводу смерти Ленина», «Ленин, как организатор и вождь РКП(б)», «О Ленине» і «Из беседы с первой американской рабочей делегацией».

Леніна, Н. І. Дзяржава і рэвалюцыя. Менск. Партвыдавецтва 1934 г. С. 93. Ц. 3 р. 85 к.

Гэты класічны твор Леніна ўскрывае апартуністычныя скажэнні рэвізіяністамі Кауцкім і К^о вучэння Маркса—Энгельса аб дзяржаве. Ён паказвае, што асноўная сутнасць марксізма заключаецца ў вучэнні аб дыктатуры пролетарыята.

Вызначаючы галоўную ідэю рэвалюцыйнага марксізма аб гістарычнай ролі буржуазнай дзяржавы, як прадукта непрымырмасці класавых супярэчнасцей і зброі эксплуатацыі прыгнечаных, Ленін

аднаўляе скажоныя апартуністамі важнейшыя палажэнні Маркса і Энгельса аб неабходнасці і немінучасці знішчэння пролетарыятам буржуазнай дзяржаўнай машыны, намячае і развівае далей вучэнне Маркса аб пролетарскай рэвалюцыі і дыктатуры пролетарыята.

У канцы Ленін спыняецца на фазах камуністычнага грамадства і прадпасылках адмірання дзяржавы пры поўным камунізме. Дадаткам змешчана лекцыя Леніна ў Свядлоўскім універсітэце 11 ліпеня 1919 г. «Аб дзяржаве».

ЛЕНІН, В. І. Пролетарская рэвалюцыя і рэнегат Кауцкі. Менск. Партвыдавецтва, 1934 г. С. 74. Ц. 50 кап.

Напісаная ў кастрычніку—лістападзе 1918 года, гэтая работа Владзіміра Ільіча ўскрывае здраду Кауцкага марксізму, абарону ім капіталістычнага ладу і лакейства яго перад буржуазіяй.

Ускрываючы скажэнні і апашленні Кауцкім вучэння Маркса аб дзяржаве, пролетарскай рэвалюцыі, дыктатуры пролетарыята, Ленін дае чоткае вызначэнне гэтых паняццяў у духу рэвалюцыйнага марксізма, развівае і канкрэтызуе гэтыя галоўнейшыя пытанні марксісцка-ленінскай тэорыі адпаведна вопыту пролетарскай рэвалюцыі і першага году існавання дыктатуры пролетарыята ў форме савецкай улады ў нашай краіне.

Разам з гэтым Владзімір Ільіч з вялікай чоткасцю і ўласцівай яму геніяльнай глыбынею вызначае савецкія формы дыктатуры пролетарыята, як вышэйшую форму дэмакратыі. Ён выкрывае, як пад абаронай «чыстай дэмакратыі» соцыял-дэмакраты з рэнегатам Кауцкім на чале на справе абараняюць буржуазную дыктатуру і імкнуцца даказаць недапушчальнасць гвалтоўнага звяржэння капіталістычнага ладу. Асабліва трэба адзначыць глыбокі аналіз Окцябрскай рэвалюцыі, узаемаадносіны пролетарыята і сялянства на розных ступенях развіцця рэвалюцыі, а таксама, што Окцябрская рэвалюцыя пацвердзіла правільнасць марксісцка-ленінскага вучэння аб перастанні буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў «пролетарскую».

СТАЛІН, І. В. Пытанні ленінізма Пераклад з 9-га рускага выдання. Менск, Партвыдавецтва, 1934 г. С. 600, Ц. 5 руб.

«Пытанні ленінізма» Сталіна ўнеслі новыя каштоўнасці ў залаты фонд рэвалюцыйнай тэорыі марксізма-ленінізма. Тав. Сталін распрацаваў і развіў вучэнне Леніна прыстасоўна да новых этапаў рэвалюцыі.

Кніга «Пытанні ленінізма», у якой згуртаваны асноўныя кіруючыя работы тав. Сталіна, напісаныя ім за 1924—1932 гг., яшчэ і яшчэ раз вучыць і напамінае аб ролі тэорыі для рэвалюцыйнай пролетарскай партыі.

Змест гэтага выдання наступны: «Аб асновах ленінізма»; «Окцябрская рэвалюцыя і тактыка рускіх камуністаў»; «Да нацыянальнага пытання ў Юга-Славii»; «Да ітогаў работ XIV канферэнцыі РКП(б)»; «Аб палітычных задачах Універсітэта народаў Усходу»; «Яшчэ раз да нацыянальнага пытання»; «Аб задачах комсамола»; «Да пытанняў ленінізма»; «Да пытання аб рабоча-сялянскім урадзе»; «Аб трох асноўных лозунгах партыі па сялянскаму пытання»; «Аб лозунгу дыктатуры пролетарыята і бяднейшага сялянства ў перыяд падрыхтоўкі Окцябра»; «Гутарка з першай амерыканскай рабочай дэлегацыяй»;

«Гутарка з іншакраіннымі рабочымі дэлегацыямі»; «На хлебным фронце»; «Ленін і пытанне аб саюзе з сярэдняком»; «Аб ітогах ліпеньскага пленума ЦК ВКП(б)»; «Аб правай небяспецы ў ВКП(б)»; «Аб індустрыялізацыі краіны і аб правым ухіле ў ВКП(б)»; «Аб правым ухіле ў ВКП(б)»; «Год вялікага пералому»; «Да пытанняў арганізаванай палітыкі ў СССР»; «Да пытання аб палітыцы ліквідацыі кулацтва як класа»; «Галавакружэнне ад поспехаў»; «Адказ таварышам калгаснікам»; «Палітычны адчот ЦК XVI з'езду ВКП(б)»; «Аб задачах гаспадарнікаў»; «Новая абстаноўка—новыя задачы гаспадарчага будаўніцтва».

Перакладзеная на ўсе мовы народаў СССР і большасць замежных моў, кніг Сталіна «Пытанні ленінізма» стала адной з асноўнейшых крыніц марксісцка-ленінскага пазнання і рэвалюцыйнай вучобы, тэорыі і практыкі сацыялістычнай рэвалюцыі, стала настольнаю кнігаю кожнага камуніста, кожнага перадавога рабочага і калгасніка.

ФРУНЗЕ, М. В. Избранные произведения. Москва. Партиздат. 1934 г. С. 598, Ц. 6 руб.

Імя М. В. Фрунзе шырока вядома нашай партыі, Чырвонай арміі, рабочым і сялянам нашай краіны. З гэтым імем звязана гераічная работа большэвіцкага падполля, перыяд арганізацыі Чырвонай арміі, рад бліскучых перамог на важнейшых фронтах грамадзянскай вайны.

Бліскучы практык і арганізатар Фрунзе быў адначасова і адным з адукаванейшых паслядоўнікаў вучэння Маркса—Леніна ў пытаннях вайны, умеў узнімаць і вырашаць у ленінскім стылі пытанні велізарнай тэарэтычнай важнасці.

Абшырная літаратурная спадчына М. В. Фрунзе прадстаўляе вялікую тэарэтычную каштоўнасць. Літаратурная спадчына Фрунзе была выдана Дзяржвыдавецтвам у трох томах.

Данае выданне з'яўляецца зборнікам важнейшых прамоў, артыкулаў і дакументаў, раней уважоўшых у 3-х томнае выданне твораў. Акрамя гэтага, у яго ўключаны некаторыя неапублікаваныя да гэтага часу матар'ялы. Большасць работ Фрунзе, што ўвашлі ў гэта выданне, адносяцца к перыяду 1924—1925 гг., гэта значыць—к перыяду важнейшых ваенных рэформ. Творы М. В. Фрунзе, не гледзячы на тое, што яны напісаны 9—10 год назад, узнікаюць і асвятляюць пытанні, цалкам актуальныя і важныя зараз. У справе аўладання масацтвам вядзення вайны вывучэнне работ М. В. Фрунзе прынясе агромную карысць.

Благоева-Стэла. Георгій Дзімітраў. Менск, ДВБ. 1934 г. С. 107, Ц. 1 р. 35 к.

У форме нарысу ў кнізе даецца багаты і цікавы матар'ял з рэвалюцыйнага жыцця і дзейнасці вядомага балгарскага камуніста Георгія Дзімітрава. Кніжка напісана на падставе багацейшых матар'ялаў, успамінаў аўтара і яе асабістых гутарак з тав. Дзімітравым. Кніжка арганічна звязвае ў адно цэлае рэвалюцыйнае жыццё і дзейнасць тав. Дзімітрава і паасобныя этапы балгарскага і міжнароднага рэвалюцыйнага руху.

У першай частцы яркімі штрыхамі апісваюцца ўмовы, у якіх рос Дзімітраў, яго шлях к большэвізму, яго работа ў час вайны, у падполлі, кіруючая роля і ўдзел у паўстанні 1923 г. у Балгарыі, гадзі

барацьбы і работы ў эміграцыі. Другая частка прысвечана Лейпцыгскаму працэсу, гераічным паводзінам Дзімітрава на судзе, выкрыццю ім фашысцкай правакацыі. Далей апісваецца заключэнне ў падвалах тайнай берлінскай паліцыі пасля вынясення апраўдальнага прыговору, нарэшце вызваленне Дзімітрава і яго прыезд у Маскву.

У дадатку змешчаны аўтарызаваны тав. Дзімітравым тэкст яго заключнага выступлення на лейпцыгскім судзе.

Праграма і статут Комуністычнага Інтэрнацыянала. Пераклад з рускай мовы. Менск, Партвыдавецтва. 1934.—С. 160. Ц. 1 руб.

У першай частцы кнігі змешчана праграма Комуністычнага Інтэрнацыянала, прынятая на VI кангрэсе Комінтэрна.

Праграма Комінтэрна, будучы важнейшым крытычным абагуленнем усяго гістарычнага вопыту міжнароднага рэвалюцыйнага руху пролетарыята, з'яўляецца праграмай барацьбы за сусветную дыктатуру пролетарыята, за сусветны камунізм.

Праграма складаецца з уводзінаў, дзе характарызуецца эпоха імперыялізма і даецца агульнае паняцце аб Комуністычным Інтэрнацыянале, і шасці раздзелаў: 1. Сусветная сістэма капіталізма, яе развіццё і немінучая пагібель; 2. Агульны крызіс капіталізма і першая фаза сусветнай рэвалюцыі; 3. Канчатковая мэта Комуністычнага Інтэрнацыянала—сусветны камунізм; 4. Перыяд пераходны ад капіталізма к сацыялізму і дыктатуры пролетарыята; 5. Дыктатура пролетарыята ў СССР і міжнародная сацыялістычная рэвалюцыя. 6. Стратэгія і тактыка Комуністычнага Інтэрнацыянала ў барацьбе за дыктатуру пролетарыята.

У другой частцы кнігі змешчаны статут Комуністычнага Інтэрнацыянала.

**Брыгада Бібліяграфічнага
Інстытута БССР імя ЛЕНІНА.**

ПАСТАНОВЫ ЦК КП(б)Б

Аб ходзе выбараў у саветы

Пастанова бюро ЦК КП(б)Б

Заслухаўшы паведамленне тт. Ляўкова і Кудзелькі аб ходзе перавыбарчай кампаніі саветаў, ЦК канстатуе зусім недавальняючае разгортванне перавыбараў саветаў па цэламу раду раёнаў і асабліва дрэннае па Бялыніцкаму, Магілёўскаму, Уваравіцкаму, Заслаўскаму, Суражскаму, Терахаўскаму і Чэрвеньскаму раёнах.

ЦК адзначае, што першыя даныя аб выбарах гавораць аб радзе фактаў парушэння савецкай дэмакратыі (выбары пры недастатковай яўцы выбаршчыкаў, прапановы галасаваць за спіс у цэлым, прыняццё наказаў пры галасаванні меншасці выбаршчыкаў і т. д.), аб недастаткова сур'ёзным падыходзе раённых і сельскіх арганізацый да падбору кіруючых работнікаў сельсаветаў, аб недастатковай увазе да вылучэння самых лепшых, правяраных ударнікаў і ударніц.

Бюро ЦК пастанаўляе: зацвердзіць унесенае тав. Ляўковым рашэнне цэнтральнай выбарчай камісіі аб роспуску Баркалабаўскай сельскай выбарчай камісіі, Быхаўскага раёна, і Прудкоўскай, Мазырскага раёна, і аб адмене перавыбараў у Шаршунскім і Слабодскім сельсаветах Заслаўскага раёна і Кармілаўскім сельсавеце, Терахаўскага раёна.

Адзначаючы невыкананне пастанова партыі і ўрада аб вылучэнні ў саветы жанчын, а таксама комсамольцаў, ЦК папярэджвае райкомы і райвыканкомы, што ён будзе прыцягваць да самай строгай партыйнай адказнасці кіраўнікоў раёнаў у выпадку, калі імі не будуць выкананы гэтыя важнейшыя ўказанні партыі і ўрада.

У сувязі з наяўнасцю раду сігналаў з боку Камісіі савецкага кантроля аб тым, што ў некаторых раёнах ёсць няўважлівы і недастаткова дакладны разгляд скаргаў, а таксама зацяжка ў разглядзе скаргаў і заяў па пытаннях перавыбарчай кампаніі, ЦК прапануе ўсім старшыням РВК асабіста праверыць ход гэтай работы, а Цэнтральнай выбарчай камісіі заслухаць на сваім паседжанні паведамленні раду раёнаў спецыяльна па гэтых пытаннях.

ЦК лічыць нецярпімым недастатковы ўдзел у перавыбарах раду цэнтральных арганізацый—Белкаапсаюза, Наркамзема, Наркамасветы (удзел школьнікаў, піонераў і т. д.) і прапануе тт. Бенеку, Баскіну і Чарнушэвічу неадкладна прыняць самыя энергічныя меры для выпраўлення на-хаду маючыхся на месцах фактаў недастатковага ўдзелу ў перавыбарчай кампаніі іх нізавых органаў.

Прапанаваць ЦСПСБ 14 лістапада г.г. даць указанні па лініі ўсіх ЦП саюзаў аб рашучым узмацненні работы прафарганізацый на прадпрыемствах і ў раёнах у час перавыбарчай кампаніі.

ЦК адзначае слабое афармленне гарадоў, чыгуначных станцый, прадпрыемстваў лозунгамі, плакатамі і інш. у сувязі з правядзеннем перавыбарчай кампаніі. ЦК прапануе ў двухдзённы тэрмін усім райкомам і РВК забяспечыць належнае афармленне лозунгамі, плакатамі і т. д. гарадоў, прадпрыемстваў і чыгуначных станцый.

Даручыць культпропу тав. Коніку неадкладна даць указанні па ўсёй сетцы партасветы аб шырокай прапрацоўцы пытанняў саветаў і асноўных фактаў і матар'ялаў аб дасягненнях БССР і СССР за перыяд з X да XI усебеларускага з'езда саветаў і з VI да VII усесаюзнага з'езда саветаў.

ЦК лічыць, што баявое правядзенне кампаніі па выбарах саветаў павінна дастойна завяршыць поспехі БССР па ўсіх іншых палітычна-гаспадарчых кампаніях (хлебазагатоўкі, бульбазагатоўкі, мясазагатоўкі, хлебазакупкі, ільназагатоўкі, выкананне гадавога промфінплана і т. д.). ЦК лічыць справай гонару кожнага куніста, комсамольца і беспартыйнага актывіста забяспечыць сваёй узорнай работай поўнае выкананне планаў на ўсіх участках соцыялістычнага будаўніцтва.

Аб пастаноўцы партыйна-масавай работы ў шкоўскай і пухавіцкай партарганізацыях

Пастанова бюро ЦК КП(б)Б

ЦК КП(б)Б устанаўляе, што Шклоўскі і Пухавіцкі райкомы партыі не перабудавалі работу партарганізацыі ў адпаведнасці з рашэннямі XVII з'езда ВКП(б), што яны (райкомы) не паставілі галоўнай задачай ідэйнае згуртаванне партарганізацый, актывізацыю ўнутрыпартыйнага жыцця і ўзмацненне штодзённага кіраўніцтва савецкімі, профсаюзнымі, комсамольскімі і іншымі арганізацыямі, а па сутнасці ў сваёй практычнай рабоце падмянілі гэтыя арганізацыі, перакладаючы гэту работу на партыйны апарат, і, як вынік, гэтыя раёны плятуцца ў хвасце па выкананню ўсіх гаспадарча-палітычных кампаній.

а) Сапраўдная большэвіцкая перабудова ў гэтых раёнах была падменена па сутнасці толькі фармальнай перастаноўкай людзей і зменай назваў. За ўвесь час райкомы не правярылі і не заслухалі на сваіх паседжаннях ні адной пярвочнай партарганізацыі, парторга, паасобнага камуніста па пытаннях партыйнай работы.

б) Крайне слабзя пастаноўка работы па павышэнню ідэйна-палітычнага ўзроўню камуністаў (слабасць марксісцка-ленінскага выхавання, адсутнасць работы з камуністамі ў паасобку, адсутнасць работы са спячваючымі і т. д.).

в) Партыйныя сходы з-за адсутнасці падрыхтоўкі да іх і праверкі выканання рашэнняў фіктычна ператварыліся ў простую гаварыльную, а не з'яўляліся школай выхавання камуністаў. У выніку ў арганізацыі маюць месца элементы бытавога разлажэння, парушэння партыйнай і савецкай дысцыпліны.

г) Замест таго, каб узмацніць партыйна-масавую работу ў арганізацыях, чула і ўважліва адносіцца да запросаў мас, замест большэвіцкай работы з кожным камуністам, дапамогі яму, замест большэвіцкіх метадаў выхавання членаў партыі, кандыдатаў—райкомы сталі на шлях адміністравання і камандавання. У рэзультате значная частка партарганізацыі была падвергнута партыйным спагнанням.

д) Адсутнасць пастаяннага кіраўніцтва інструктарамі, скарыстанне іх не як большэвіцкіх арганізатараў мас, а ў якасці ўпаўнаважаных па сельсоветах, па кампаніях прывялі да таго, што фактычна інструктары райкомаў выконвалі адміністрацыйныя функцыі.

Бюро ЦК КП(б)Б пастанаўляе:

1. За недапушчальныя адносіны да перабудовы партыйнай работы, за падмену масавай работы адміністраваннем аб'явіць сакратару Пухавіцкага райкома партыі т. Скараходу і сакратару Шклоўскага райкома

т. Шпаку—вымову. Папярэдзіць, што, калі яны ў бліжэйшы час не перабудуюць сваю работу, ЦК прыме самыя рашучыя меры.

2. Прапанаваць Пухавіцкаму і Шклоўскаму райкомам перагледзець свае рашэнні, звязаныя з масавым вынясеннем партспягнанняў членам і кандыдатам партыі.

3. Абавязаць райкомы непасрэдна дапамагаць першым партыйным арганізацыям у правядзенні партыйных дзён, падрыхтоўцы дакладчыкаў, праверцы выканання рашэнняў сходаў камуністаў. Дабіцца таго, каб партыйныя сходы сталі школай партыйнага выхавання.

4. Абавязаць тт. Скарахода і Шпака асабіста і штодзённа кіраваць работай інструктароў і аказваць дапамогу ў іх рабоце. Інструктар на справе павінен стаць асноўным звязваючым звяном сакратара райкома партыі з першай партарганізацыяй і камуністамі-адзіночкамі.

5. Райкомы партыі на сваіх паседжаннях павінны сістэматычна заслухоўваць пытанні ўнутрыпартыйнай работы і партыйнай вучобы, як першых партарганізацый, так і паасобных камуністаў, прычым асаблівую ўвагу трэба звярнуць на работу з камуністамі-адзіночкамі.

6. ЦК звярочвае выключную ўвагу райкомаў на неабходнасць павышэння ідэйна-палітычнага ўзроўню партыйных арганізацый. Марксісцка-ленінскае выхаванне павінна быць пастаўлена ў цэнтр увагі. Райкомы ўсёй сумай сваіх арганізацыйных масава-палітычных мерапрыемстваў павінны дабіцца такога становішча, каб кожны камуніст сапраўды быў важак мас, з'яўляўся прыкладам у грамадскім жыцці і асабістым жыцці.

Аб мерапрыемствах дапамогі комсамолу ў пастаноўцы марксісцка-ленінскай вучобы сярод комсамольцаў

Пастанова ЦК КП(б)Б

ЦК КП(б)Б канстатуе, што многія мясцовыя партыйныя арганізацыі не аддаюць яшчэ пытанням пастаноўкі марксісцка-ленінскай вучобы ў комсамоле такой увагі, якой патрабуюць зараз задачы ідэйна-палітычнага выхавання комсамольцаў, маладых рабочых і калгаснікаў. Гэта асабліва ярка ўскрыта на праведзенай нарадзе намеснікаў сакратароў ГК і РК ЛКСМБ па палітвучобе.

Партыйныя арганізацыі вельмі часта недаўлічваюць, што велізарнейшыя задачы марксісцка-ленінскай вучобы ў комсамоле без штодзённай увагі, пастаяннай дапамогі і кіраўніцтва партыйнай арганізацыі сам комсамол вырашыць не здолее.

Большасць партыйных арганізацый, не аказваючы неабходнай дапамогі комсамолу ў падборы прапагандыстаў, не ўваходзяць у змест комсамольскай палітасветы, своечасова не рэагуюць і не вывучаюць паасобных скажэнняў і памылак у пастаноўцы прапагандысцкай работы ў комсамольскіх арганізацыях.

Рад раённых камітэтаў партыі (Нараўлянскі, Буда-Кашалёўскі, Любаньскі, Оршанскі, Старобінскі) яўна недаацэньваюць работу па выхаванню комсамола, няправільна скарыстоўваюць нам. сакратароў РК ЛКСМБ па марксісцка-ленінскай вучобе, пасылаючы іх упаўнаважанымі на доўгія тэрміны па правядзенню розных кампаній.

У рэзультате да гэтага часу разгортванне асенне-зімовай комсамольскай палітвучобы ў гарадах і падрыхтоўчая работа да арганізацыі яе на вёсцы ў значнай частцы раёнаў, асабліва Магілёве, Лагойску, Дуброўне, праходзіць недавальняюча.

ЦК КП(б)Б пастанаўляе:

1. Прапанаваць усім гаркомам, райкомам КП(б)Б, палітаддзелам МТС і соўгасаў, усім пярвічным партарганізацыям прыняць канкрэтныя меры, забяспечваючыя своечасовае разгортванне марксісцка-ленінскай вучобы ў комсамоле, павышэнне яе ідэйна-тэарэтычнага ўзроўню. Дапамагчы комсамолу дабіцца арганізацыі сур'ёзнай, паглыбленай палітвучобы ў кожнай пярвічнай комсамольскай арганізацыі горада і вёскі ў надыходзячы асенне-зімовы перыяд.

2. Вылучыць з ліку членаў партыі падрыхтаваных для прапагандысцкай работы 750 таварышоў для работы ў сетцы комсамольскіх палітшкол і гурткоў. Зацвердзіць наступныя заданні па раёнах: Менск—100 чал., Гомельскі, Віцебскі—па 40 чал., Магілёўскі, Барысаў-

скі, Бабруйскі РК—па 25 чал., Оршанскі, Полацкі, Мазырскі, Рэчыцкі РК—па 15 чал., Быхаўскі, Горацкі, Дзяржынскі, Касцюковіцкі, Клімавіцкі, Лепельскі, Петрыкаўскі, Рагачоўскі, Шклоўскі, Слуцкі РК—па 10 чал.

Усе астатнія раёны—па 8 чал.

Абавязаць ГК і РК партыі ўсіх вылучаемых для прапагандысцкай работы ў комсамоле зацвердзіць на бюро горрайкомпартаў, максімальна разгрузіць іх ад іншых нагузак з тым, каб стварыць умовы для работы над сабой па падрыхтоўцы да заняткаў.

Усіх вылучаных таварышоў прапусціць праз пяцідзённыя семінары пры ГК і РК КП(б)Б. Замацаваць вылучаных таварышоў для вядзення прапагандысцкай работы ў комсамоле да сканчэння палітнавучальнага года.

3. Зацвердзіць пастанову ЦК ЛКСМБ і палітсектара аб правядзенні месячных курсаў прапагандыстаў для вёскі ў колькасці 2700 чал. Абавязаць РК партыі аказаць усямерную дапамогу комсамолу ў правядзенні курсаў прапагандыстаў (забяспечанне сродкамі, выкладчыцкім складам, харчаваннем, памяшканнем, падручнікамі).

4. У мэтах арганізацыі сістэматычнага кіраўніцтва комсамольскімі прапагандыстамі і аказання дапамогі ім у павышэнні тэарэтычнага ўзроўню і метадычнай кваліфікацыі—абавязаць ГК і РК КП(б)Б:

а) сістэматычна сачыць за работай прапагандысцкіх семінараў, якія з'яўляюцца асноўнай формай падрыхтоўкі прапагандыстаў да заняткаў;

б) дапамагчы комсамолу забяспечыць ахоп семінарамі ўсіх без выключэння прапагандыстаў, дабіўшыся, каб семінары збіраліся ў вызначаныя, дакладна ўстаноўленыя дні і захоўвалася строгая дысцыпліна ў арганізацыі работы семінараў;

в) умяніць у абавязак райкомпартам і нач. палітаддзелаў зацвярджаць кіраўнікоў семінараў комсамольскіх прапагандыстаў;

г) забяспечыць, каб партгабілеты пры парткамітэтах і палітаддзелах абслугоўвалі патрэбы комсамольскай палітсеткі.

5. Прапанаваць ГК і РК КП(б)Б, палітаддзелах МТС і соўгасаў забяспечыць стварэнне адпаведных умоў для работы комсамольскай палітвучобы (памяшканні, святло, падручнікі, дапаможнікі і інш.).

6. Прапанаваць усім ГК, РК КП(б)Б, палітаддзелах МТС і соўгасаў арганізаваць сістэматычную праверку работы комсамольскай палітсеткі.

Устанавіць перыядычнае абгаварэнне на бюро ГК, РК пытанняў становішча палітвыхаваўчай работы ў комсамоле, перыядычнае заслухоўванне прапагандыстаў, сакратароў ГК, РК ЛКСМБ і іх намеснікаў па гэтых пытаннях.

7. Прапанаваць ГК і РК КП(б)Б забяспечыць комсамольскую палітсетку сродкамі не менш 25 проц. ад агульнага бюджэта па партасвеце.

8. Даручыць культпропу ЦК КП(б)Б вылучыць 10 кваліфікаваных навуковых работнікаў у дапамогу комсамолу для чытання актыву і прапагандыстам лекцый і дакладаў.

Забяспечыць комсамольскую сетку палітвучобы неабходнымі падручнікамі.

9. Прапанаваць ЦК ЛКСМБ узмацніць аперацыйнае кіраўніцтва ў справе пастаноўкі марксісцка-ленінскай вучобы, арганізаваць дасканалы ўлік гэтай работы.

Устанавіць такі парадак, каб усе інструктары ЦК ЛКСМБ, выязджаючы ў раёны, непасрэдна займадліся пытаннямі комсамольскай

палітвучобы, правяралі яе становішча і аказвалі дапамогу ў гэтай рабоце комсамольскім арганізацыям.

10. Даручыць культпропу ЦК КП(б)Б і ЦК ЛКСМБ дакладна праверыць склад нам. сакратароў ГК, РК ЛКСМБ па марксісцка-ленінскай вучобе, умацаваць гэтыя ўчасткі найбольш кваліфікаванымі таварышамі з ліку членаў партыі. Арганізаваць на працягу асенне-зімовага перыяда перападрыхтоўку іх праз кароткатэрміновыя (2—3 месячныя) курсы пры партвучэбным гарадку.

11. Абавязаць увесь партыйны і комсамольскі друк сістэматычна асвятляць становішча палітвучобы ў комсамоле і кіраўніцтва гэтай справай з боку партарганізацыі.

12. Рашэнне апублікаваць у друку.

Здача ў друк 22/XI—34 г.
Падпісана да друку 28/XI—34 г.
Зак. № 1323.
Тыраж 4220.
Галоўлітбел № 5165.
352.000 друк. зн. (6 $\frac{1}{2}$ арк.)

Рэдакцыя

Мінкін (адк. рэдактар)
Конік
Злоткін

ай

а-
ай
ы-
га
я)

на
ай

р

ЦАНА 25 кап.

В0000000 1992520

ВЫДАВЕЦТВА ЦН КП(б)Б „ЗВЯЗДА“

Менск, Чырвонаярмейская, ЦН КП(б)Б, пакой 105.

ЧАСОПІС

„БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ“

ОРГАН ЦН КП(б)Б.

- Б. Б.** асвятляе асноўныя пытанні марксізма-ленінізма, тэарэтычныя і практычныя пытанні партыйнай, сацыяльнай, гаспадарчай, прафесійнай работы і вядзе рашучую барацьбу за генеральную лінію партыі на ўсіх участках сацыялістычнага будаўніцтва.
- Б. Б.** асвятляе пытанні нацыянальнай палітыкі партыі і вядзе рашучую барацьбу з буржуазна-нацыяналістычнымі схваляннямі і лініямі партыі ў нацыянальным пытанні.
- Б. Б.** асвятляе ўсе пытанні тэорыі і практыкі культурнага будаўніцтва і марксісцка-ленінскага выхавання.
- Б. Б.** шырока асвятляе работу палітаддзелаў МТО і саўгасаў, іх барацьбу за сацыялістычную рэканструкцыю сельскай гаспадаркі.
- Б. Б.** асвятляе работу палітаддзелаў транспарта ў справе выканання задач, пастаўленых перад намі партыяй.
- Б. Б.** шырока асвятляе пытанні партыйнага будаўніцтва, пытанні перабудовы партыйнай работы ў адпаведнасці з рашэннямі ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б.
- Б. Б.** у абаружаным парадку асвятляе вопыт работы раённаў, прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў, МТО, транспарта і іх барацьбу за рэалізацыю чарговых задач, выскнутых партыяй.
- Б. Б.** уяўляе кансультацыі па розных пытаннях: палітыка-эканамічных, агра-тэхнічных і інш.
- Б. Б.** рэалізуе не кіруючы і нізавы партактыў, які вядзе работу ў розных галінах нашага сацыялістычнага будаўніцтва.
- Б. Б.** уяўляе часопісам абсалютна неабходным у штодзённую работу партарганізацыі, кіруючым часопісам па пытаннях партбудаўніцтва як для парткамаў і ячэек, так і для асобных членаў партыі.

ПРЫМАЕЦЦА ПАДПІСКА на час. „БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ“ на 1934 год

ПАДПІСНАЯ ЦАНА:

24 НУМАРЫ 9 ГОД	На год		На 6 м-цаў		На 3 м-цаў		КОШТ ОДНАГО НУМАРА 25 к.
	Р.	К.	Р.	К.	Р.	К.	
	6	—	3	—	—	50	

Падпіска прымаецца штомесяц уоімі райбюро Саюздруку, асабнымі ўпаўнаважанымі па друку на прадпрыемствах, на ўсіх паштовых аддзяленнях, агенцтвах і ўсіх газетаносцамі.